

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

Colecția „BiblioLeader”

**IN HONOREM
LIDIA KULIKOVSKI:**

Culegere de articole

CHIȘINĂU, 2021

CZU 02(092)(082)

I-49

Director general: Elena PINTILEI

Coordonator de ediție: secția Studii și cercetări a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova

Coperta: Cristina CEOINAC

Redactor: Jana BADAN

Traducere în engleză: Elina BOLGARINA

Paginare computerizată: Diana ODOBESCU

Lucrarea a fost aprobată spre editare în cadrul ședinței
Consiliului redacțional al BNRM
(proces-verbal nr. 4, din 11.08.2021).

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

In honorem Lidia Kulikovski: Culegere de articole / director general: Elena Pintilei ; traducere în engleză: Elina Bolgarina ; Biblioteca Națională a Republicii Moldova. – Chișinău : BNRM, 2021. – 136 p. : fig., fot. color. – (Colecția „BiblioLeader”, ISBN 978-9975-3425-7-5).

Cerințe de sistem: PDF Reader.

Rez.: paral. lb. rom., engl. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art.

ISBN 978-9975-3510-4-1 (PDF).

02(092)(082)

I-49

ISBN 978-9975-3510-4-1 (PDF).

Responsabilitatea asupra conținutului textelor revine
în întregime autorilor acestora.

Creative Commons - 4,0 International - CCBY 4,0

DOI: 10.5281/zenodo.5595756

© Biblioteca Națională a Republicii Moldova, 2021

CUPRINS

În loc de prefață	5
CAPITOLUL I. EVOCĂRI	7
CORGHENCI, Ludmila. Leadership în managementul de proiecte: criteriile și abilități de succes	7
OSOIANU, Vera. Lidia Kulikovski și tribuna Simpozionului Anul Bibliologic	15
CORGHENCI, Ludmila. Asocierile profesionale ale bibliotecarilor – factor de amplificare a statutului social și profesional	28
GOIAN, Natalia. Schimbarea și inovația cu teorie și practică	37
VASILICA, Victoria. Inovația în bibliotecă – factor de dezvoltare durabilă a domeniului	49
PINTILEI, Elena. Arta influenței sau despre liderul Lidia Kulikovski la ceas aniversar.....	55
CAPITOLUL II. STUDII	64
CATEREV, Cristina. Biblioteconomia modernă – structura și frecvența termenilor în era informațională	64
POVESTCA, Lilia. Competențe profesionale: subiect actual pentru bibliotecari	76
COSOVAN, Veronica. Profilul patrimoniului național de documente de bibliotecă	90
CAPITOLUL III. LAUDATIO	97
FILIP, Iulian. Vorbitorul de bine la români. Lidia Kulikovski mi-a arătat locul bibliotecii în Chișinău.....	97
ȘERBĂNUȚĂ, Claudia. Despre creștere.....	102

NAGHERNEAC, Anna, CRISTIAN, Elena. Un manager cu dar de la Dumnezeu, un bibliotecar ce merită respect și admirație.....	104
TRACZ, Evan; DATII, Iurii; BURSUC, Oleg; PODBORSCHI, Doina; BUNESCU, Violeta. Lidia Kulikovski – biblioteca vie a Republicii Moldova.....	107
ALBENIȚANU, Maria. Lidia Kulikovski – persoana care inspiră și nu lasă loc de plafonare.....	113
GROSU, Lidia. Om al bucuriei, doamna Lidia Kulikovski...	115
JUC, Liliana. Amintirile unei ignatiste.....	118
GHIMPU, Natalia. Lidia Kulikovski – un suflet de altă culoare.....	120
TARAGAN, Elena. Despre Lidia Kulikovski, omul iubitor de oameni	125
CAPITOLUL IV. LIDIA KULIKOVSKI LA BIBLIOTECA NAȚIONALĂ: GALERIE.....	127

În loc de prefață

Colecția „BiblioLeader”, inițiată de către Biblioteca Națională în anul 2020, urmărește scopul de a scoate în prim-plan și de a promova personalități care își dedică viața Bibliotecii, Informației, Cărții, Educării oamenilor prin lectură. Pe lângă cele câteva titluri din această colecție, editate deja, Biblioteca Națională a elaborat, în anul 2021, volumul aniversar „În onorarea Lidiei Kulikovski” – cercetător, profesor, manager, bibliotecar de elită, numele căreia este echivalent cu acțiune, fapte și idei de succes, învățare permanentă, comunicare eficientă.

Volumul aniversar este o culegere de articole științifice, o platformă de idei, analize și sinteze, experiențe în biblioteconomie și științe ale informării, de reflecții și evocări, ce conturează portretul profesional și personal al protagonistei volumului.

Articolele culegerii aniversare se axează pe aspectele:

- cercetarea în biblioteconomie și științe ale informării ca fundament al consolidării activității bibliotecii;
- formarea profesională, formarea profesională continuă a personalului de specialitate;
- management și marketing instituțional;
- unitatea națională în activitatea bibliotecilor – aplicare unitară a principiilor, standardelor, metodologiilor;
- proiecte și programe – investiții pentru poziționarea strategică a bibliotecii;
- asociațiile profesionale pentru dezvoltarea bibliotecilor, asigurarea accesului la informație și cunoștințe;
- alte aspecte și teme, care au tangențe cu activitatea profesională a Lidiei Kulikovski.

Lidia Kulikovski s-a remarcat printr-o activitate prestigioasă în toate aceste domenii, fiind o voce autorizată în ceea ce privește dezvoltarea biblioteconomiei naționale.

A scris circa 200 de studii și cercetări, bibliografii, interviuri, prefețe, eseuri etc. Sub auspiciile Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu”, a lansat un serial de biobibliografii din 25 de cărți consacrate creației și vieții unor scriitori, oameni de artă, cultură și știință din Republica Moldova.

Devotată vocației sale didactice, dr. Lidia Kulikovski a contribuit la dezvoltarea învățământului biblioteconomic universitar din Republica Moldova. Predă cursuri de biblioteconomie generală, servicii informaționale pentru persoane dezavantajate, sociologia cărții și lecturii, managementul proiectelor pentru biblioteci. A predat și bibliotecarilor practici la Școala de Biblioteconomie de pe lângă Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova, iar actualmente predă bibliotecarilor în cadrul Campusului Competențelor al Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu”.

Dacă la aceste dimensiuni ale vieții profesionale a Lidiei Kulikovski adaugăm și caracteristicile sale de personalitate – corectitudinea, bunătatea sufletească, umorul, neobosita și neascunsă dragoste de viață –, vom înțelege de ce atâția colegi, foști studenți care s-au format la „școala” dumneai s-au simțit onorați să scrie în acest volum omagial. Le mulțumim tuturor acestora!

*Echipa secției Studii și cercetări,
Biblioteca Națională a Republicii Moldova*

CAPITOLUL I. EVOCĂRI

LEADERSHIP ÎN MANAGEMENTUL DE PROIECTE: CRITERII ȘI ABILITĂȚI DE SUCCES

Ludmila CORGHENCI,
Biblioteca Națională a Republicii Moldova

Rezumat: *Articolul relevă necesitatea unui management de proiect adaptat schimbărilor cărora este supusă în prezent biblioteca. Este specificată necesitatea unei viziuni clare asupra scopului și rezultatelor proiectului, împărtășite de managerul de proiect și de întreaga echipă. Autorul insistă privind calitățile de leadership, abilitățile interpersonale ale managerului de proiect – a anticipa problemele, a finaliza lucrurile, a negocia, a convinge și a determina, a monitoriza și a controla. Articolul este axat pe experiențele proiectului „Școala de Biblioteconomie din Moldova”, care a funcționat pe parcursul anilor 2001-2006.*

Cuvinte-cheie: *management de proiect, leadership, formare profesională continuă, Școala de Biblioteconomie din Moldova.*

Abstract: *The article reveals the need of the library project management well adapted to changes that the professional community currently faces. It specifies the necessity of a clear vision of purpose and results of the project, shared by the project manager and entire team. The author insists on leadership qualities and interpersonal skills of project manager, e.g. anticipating problems, completing things, negotiating, convincing and determining, monitoring and controlling. The article focuses on experiences of the „School of the Library Science of Moldova” project, accomplished in the years 2001-2006.*

Keywords: *project management, leadership, continuous professional education and training, School of the Library Science of Moldova.*

Activitatea bazată pe proiecte și managementul de proiect a cunoscut o evoluție în ultimele decenii în bibliotecile din Republica Moldova. Este un răspuns la ritmul de apariție a noilor tehnologii, creșterea competitivității pe piața informațională și a

performanței.

Cum argumentăm această prioritate a bibliotecilor – participare/coordonare în proiecte naționale și internaționale, inițiere de proiecte instituționale? Este vorba, în primul rând, la părerea noastră, de tendința și orientarea personalului de specialitate din biblioteci spre a poziționa strategic instituția pe care o reprezintă, de a deveni actor vizibil și viabil al vieții comunitare, democratice.

În al doilea rând, dezvoltarea managementului proiectului poate fi considerată o reflectare a tendințelor și domeniilor prioritare ale activității bibliotecilor, a necesităților de centrare a eforturilor profesionale. Astfel, inițial, managementul de proiecte în/pentru biblioteci se concentra mai mult pe furnizarea de informații referitoare la planificare și resurse (documentare, echipament tehnic etc.). Ulterior, managementul de proiecte se concentrează pe/pentru dezvoltarea studiilor, competențelor profesionale, bibliotecilor de specialitate (de exemplu, proiectul internațional „Școala de Biblioteconomie din Moldova”, academii și școli de vară etc.). Pe parcurs, devenind tot mai pronunțat caracterul complex, interdisciplinar și inter-relațional al activității bibliotecare, a fost alimentată nevoia de proiecte complexe, mai cuprinzătoare, competitive, bazate pe tehnici moderne ale managementului de proiect (de exemplu, proiectul internațional Novateca, proiectele internaționale implementate de bibliotecile universitare, ale altor biblioteci etc.).

În general, putem conchide asupra următoarelor avantaje ale utilizării managementului de proiect la nivelul Sistemului Național de Biblioteci: dezvoltarea competențelor de comunicare și profesionale ale personalului implicat; augmentarea încrederii în capacitățile și intențiile profesionale; creșterea capacității de implementare a schimbării în interiorul bibliotecii; poziționarea strategică a bibliotecii în comunitatea servită și profesională; creșterea calității produselor/serviciilor oferite; intensificarea/

îmbunătățirea relațiilor cu actorii comunitari (utilizatori, membri ai comunităților, fondatori, parteneri etc.), creșterea promptitudinii – înșiruirea ar putea fi continuată...

Experiența subsemnatei privind managementul de proiect ne permite să concluzionăm că această metodă (proiectul) permite trecerea de la idee la acțiune, modifică mediul în care se implementează, amplifică contextul social, spațial și temporal al bibliotecii. Este foarte importantă dimensiunea educativă și experimentală a managementului de proiect: acesta presupune învățarea experimentând, dar și învățarea orientată. Fiind produsul unei munci de echipă, managementul de proiect implică obligatoriu identificarea/valorificarea impactului.

Constatam mai sus că bibliotecile din cadrul sistemului național, asociațiile obștești (Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova, Liga Bibliotecarilor din Republica Moldova „Alexe Rău”) au demonstrat exemple de proiecte de succes, de realizări deosebite, aplicând managementul de proiect. Rezultatele/impactul acestei activități este influențat de diferiți factori: contextul ales, riscurile manifestate, componența echipei, responsabilitatea celor din urmă. La părerea specialiștilor, unul dintre factorii importanți care fac diferența dintre reușita sau impactul limitat al unui proiect este reprezentat de responsabilitatea, interesul și calitățile profesionale ale membrilor echipei și mai ales a managerului de proiect [1, 7, 8].

Experiența bibliotecilor și a asociațiilor obștești la acest capitol confirmă concluzia/opinia specialiștilor în domeniul managementului de proiect. Trecerea în revistă doar a câtorva nume de referință din domeniul activității bibliotecilor – Vera Osoianu, doctor Silvia Ghinculov, Liubov Karneva, doctor Lidia Kulikovski, doctor Mariana Harjevschi, Maria Furdui și alți buni colegi – confirmă importanța capacităților profesionale, decizionale, dublate de abilități privind întreținerea relațiilor în echipă, loialitate, curaj de a înfrunța greutățile, de a deschide „uși difi-

cile”, asumare de riscuri și altele. Vorba doctorului Lidia Kulikovski: „Managementul de proiect nu este pentru timizi”. Or, chiar o „ne-parafrazare” din spusele Dânsei, care confirmă necesitatea prezenței/manifestării deschiderii profesionale și umane de către fiecare manager, formator: „Oricare dintre bibliotecari este îndreptățit să se simtă împlinit de munca pe care o face, să se simtă inspirat la serviciu și să se întoarcă acasă având senzația că a contribuit la ceva mai important decât ar fi făcut pentru propria persoană” [6].

Credem că din punctul de vedere al managementului de proiect relevant este proiectul internațional „Școala de Biblioteconomie din Moldova” (în continuare – Proiectul ȘBM), înscriind o pagină importantă în formarea profesională continuă a personalului de specialitate din biblioteci. Relevanța acestuia este argumentată prin faptul că prezintă o confirmare a integrării managementului în ritmul schimbărilor. Proiectul a demonstrat importanța deținerii de către coechipieri atât a competențelor profesionale, cât și a calităților de leadership.

Proiectul ȘBM a fost desfășurat pe parcursul anilor 2001-2006, inaugurarea Școlii de Biblioteconomie din Moldova producându-se la 29 iunie 2001. Ideea privind acest proiect a aparținut directorului general de atunci al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, Alexe Rău, implementată ulterior de o echipă de buni profesioniști. Până la urmă, Școala de Biblioteconomie din Moldova (ȘBM) poate fi considerată un produs al eforturilor conjugate ale Fundației „Soros-Moldova”, Bibliotecii Naționale, Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova, Catedrei de biblioteconomie și asistență informațională din cadrul Universității de Stat din Moldova. Școala de Biblioteconomie din Moldova avea misiunea de a promova și a implementa principiul dezvoltării profesionale continue a personalului de specialitate din biblioteci prin forme organizate de învățare, facilitarea accesului la informația profesională, comunicare, precum și reorien-

tarea mentalității profesionale la noile situații informaționale și socioeconomice [2].

La un an de funcționare a ȘBM, în calitate de președinte al Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova, Lidia Kulikovski scrie: „Eu văd Școala de Biblioteconomie din Moldova și ca instrument de comunicare în comunitatea bibliotecară... ȘBM oferă bibliotecarilor, prin programele sale de perfecționare, oportunitatea de a se instrui, de a crește profesional și de a-și spori performanțele. Mulți bibliotecari și multe biblioteci au valorificat această oportunitate, beneficiind de toate activitățile de instruire oferite de ȘBM. Mult mai mulți sunt cei care nu au încăput în programe...” [5].

Fenomenul (succesul, impactul) Proiectului ȘBM (confirmat prin diferite sondaje în cadrul Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova și calificat drept eveniment al fiecărui an de funcționare) a fost amplificat de către coechipierii managerului de proiect, incluzând-o și pe Lidia Kulikovski [4]. Activitatea Dânzei în cadrul proiectului a fost diferită, în mod frumos și minunat...

În calitate de *președinte al Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova*, de *leader* autentic, a demonstrat că îi pasă de proiectul ȘBM, oferindu-se ca expert, consultant pentru managerul de proiect și coechipieri, ba chiar și ca „salvator” în unele situații dificile... Exista o conexiune pe teren comun, în integrarea eforturilor, contribuind la micșorarea distanței dintre cunoștințe și fapte... Împreună cu Lidia Kulikovski au fost identificate, dezvoltate direcțiile prioritare ale activității Școlii de Biblioteconomie din Moldova:

- facilitarea accesului la informația profesională, la resurse informaționale (prin completarea, organizarea și funcționarea Bibliotecii de Biblioteconomie – în cadrul proiectului fiind achiziționate 845 de exemplare/591 de titluri de publicații; colecția „Mape documentare” (ori portofolii educaționale); acces

gratuit la internet etc.);

- crearea/punerea la dispoziția comunității profesionale a unui sistem de activități educaționale, orientate pentru formarea formatorilor, dezvoltarea competențelor profesionale și digitale ale bibliotecarilor (circa 160 de activități educaționale pe marginea a 70 de subiecte/teme);

- antrenarea în calitate de formabili a personalului de specialitate din toate tipurile de biblioteci din cadrul sistemului național (circa 3 545 de persoane; putem conchide că în medie fiecare bibliotecar a participat, cel puțin, la o activitate educațională la ȘBM);

- formarea formatorilor;

- crearea suportului educațional-documentar (portofolii educaționale, editarea publicațiilor didactice, a buletinului trimestrial);

- dezvoltarea/asigurarea spațiului funcțional, adecvat procesului educațional (cu sprijinul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova – clasă didactică, echipament tehnic necesar etc.);

- cooperări și colaborări cu alte instituții (biblioteci, Camera Națională a Cărții, structuri ale administrațiilor publice locale, instituții educaționale, Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală și altele).

Formatorul Lidia Kulikovski, în cadrul Proiectului ȘBM, poate fi calificată drept „super-formator”, „magnet de oameni”. De ce? Fiind un prim proiect de anvergură internațională privind dezvoltarea competențelor personalului din biblioteci, confruntându-se cu situații inedite, necunoscute, foarte diferite – echipa Proiectului ȘBM era ghidată de spusele: „Un pesimist vede dificultăți în orice oportunitate, iar un optimist vede oportunități în orice dificultate” (din mențiunile lui Winston Churchill). Teme/subiecte învățate din mers, lipsa de resurse informaționale, acces limitat la informația profesională, competențe digitale nedezvoltate ale formabililor – iată doar unele dintre problemele cu care se confruntau formatorii ȘBM – Natalia Cheradi, Mariana

Harjevschi, Nelly Turcan, Natalia Goian, Irina Digodi, Eugenia Bejan, Valentina Chitoroagă ... (evident și subsemnata). Lidia Kulikovski a venit în fața formabililor cu teme și subiecte inedite, satisfăcând necesitățile existente de dezvoltare a competențelor profesionale, dar și orientând pentru activitatea de perspectivă. Grație inițiativelor Lidiei Kulikovski, integrate cu cele ale coechipierilor, formabilii au beneficiat de diverse tipuri de activități educaționale: seminare modulare (Lidia Kulikovski fiind coordonator al modulului „Management și marketing biblioteconomic”), activități educaționale în teritoriu (mese rotunde, ateliere, conferințe), seminare de inițiere în specialitate (basic training), formarea formatorilor (școli de vară, forul bibliotecarilor), videoconferințe. În cadrul proiectului ȘBM, au fost lansate/promovate aspecte fundamentale ale formării profesionale continue: acceptarea de către bibliotecari a crezului „învățarea pe parcursul întregii vieți”; formarea continuă și perfecționarea profesională; studiul necesităților de dezvoltare profesională; metodologia elaborării curriculum-ului; elaborarea ofertei educaționale etc.

Lidia Kulikovski a oferit plusvaloare Proiectului ȘBM și în calitatea Domniei Sale de *manager superior* al Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu”. Este vorba despre amplificarea parteneriatului dintre ȘBM și biblioteci, alte instituții interesate în dezvoltarea competențelor personalului de specialitate. La solicitarea și prin contribuția bibliotecii au fost organizate mai mult de 6 activități educaționale, în care au fost antrenați circa 140 de bibliotecari și manageri funcționali. Orientat, activitățile au fost axate asupra subiectelor, parte a modulelor educaționale ale ȘBM: „Internet pentru bibliotecari”, „Libertatea intelectuală și accesul la informație”, „Marketing de bibliotecă. Promovarea instituției bibliotecare” și altele.

În calitate *de autor* de publicații privind activitatea ȘBM, menționăm prezența Lidiei Kulikovski în paginile periodicelor de specialitate, editate de biblioteci și asociații obștești. De exem-

plu, în paginile „Buletinului ȘBM” (publicație trimestrială, editată pe parcursul funcționării proiectului), Domnia Sa a publicat articole de conținut științific, didactic, promoțional – acestea abordând aspecte actuale și azi (n.a.: încurajăm colegii să revină la lectura acestor materiale).

Cele menționate mai sus reliefează rolul și locul factorului uman în procesul de elaborare/coordonare a proiectelor. În cazul multor proiecte, dacă nu există o persoană gen Lidia Kulikovski, trebuie căutată una similară... Dar oare există persoane asemenea Lidiei Kulikovski?

Referințe bibliografice:

1. BOEȘTEAN, Constantin. *Management aplicativ*. Chișinău, 2013. 170 p. ISBN 978-9975-68-229-9.
2. CORGHENCI, Ludmila. Formarea profesională continuă – a ajuta oamenii să devină câștigători [online]. In: *Centrul Biblioteconomic Național: conținut de calitate și schimbări de perspectivă. Monografie aniversară*. Chișinău: BNRM, 2019, pp. 50-56. [citată 11 februarie 2021]. Disponibil: <https://zenodo.org/record/3632392#.YCUjPmgzaUl>
3. *De ce este important managerul de proiect?* [online]. [citată 9 februarie 2021]. Disponibil: <https://www.traininguri.ro/de-ce-este-important-managerul-de-proiect/>
4. KULIKOVSKI, Lidia. Evaluarea anului 2001 în opinia membrilor ABRM. In: *Școala de Biblioteconomie din Moldova*. 2003, nr. 1, pp. 5-8.
5. KULIKOVSKI, Lidia. La aniversare. In: *Buletin trimestrial. Școala de Biblioteconomie din Moldova*. 2002, nr. 2/3, pp. 6-7.
6. KULIKOVSKI, Lidia. *Povestea unui formator* [online]. [citată 11 februarie 2021]. Disponibil: <https://cneihhasdeu.wordpress.com/2019/04/03/triumful-instruirii-la-hasdeu/>
7. PASCU, Radu V. *Managementul proiectelor* [online]. [citată 10 februarie 2021]. Disponibil: http://ccimn.ulbsibiu.ro/documente/carti/introducere_in_managementul_proiectelor.pdf
8. ROMAN, Costică. *Managementul proiectului* [online]. Suceava, 2010. [citată 10 februarie 2021]. Disponibil: <http://docshare02.docshare.tips/files/3269/32699686.pdf>

LIDIA KULIKOVSKI ȘI TRIBUNA SIMPOZIONULUI ANUL BIBLIOLOGIC

Vera OSOIANU,
Biblioteca Națională a Republicii Moldova

Rezumat: *Materialul reprezintă o oglindă a implicării și participării Lidiei Kulikovski în organizarea și desfășurarea Simpozionului Anul Bibliologic..., ajuns în anul 2021 la cea de-a 30-a ediție. Autorul prezintă cele mai importante teme de interes care au fost prezentate comunității bibliotecare de la tribuna simpozionului, reflectând parcursul reformei bibliotecare, inițiate după proclamarea independenței Republicii Moldova în anul 1991. Este și o recunoaștere a contribuției protagonistei în dezvoltarea bibliotecilor publice și afirmarea și consolidarea domeniului bibliotecar.*

Cuvinte-cheie: *Simpozionul Anul Bibliologic, reforma bibliotecilor, model de dezvoltare în biblioteconomie, brand al profesiei, teme de interes.*

Abstract: *The article describes the impact and participation of Lidia Kulikovski in the organization and development of the Bibliologic Year Symposiums that reached its 30th edition in 2021. The author reviews the most important themes of Lidia Kulikovski's interest presented at Symposiums to the library community, which have reflected the progress of library reform in the Republic of Moldova initiated after proclaiming the independence in 1991. It is also a profound appreciation of the protagonist's contribution to advancement of the public libraries in the Republic of Moldova, affirmation and consolidation of the library field.*

Keywords: *Bibliologic Year Symposium, the library reform, development model for libraries, professional brand, themes of interest.*

Dacă ar fi să extrapolăm eticheta folosită de marele filozof Constantin Noica pentru a caracteriza o personalitate atât de complexă cum a fost Mihai Eminescu – „Omul deplin al culturii românești”, am putea afirma cu toată certitudinea că Lidia Kulikovski este „omul deplin al biblioteconomiei moldovenești”.

Este un model de dezvoltare în profesie de care se bucură

generațiile actuale și, la sigur, se vor bucura generațiile viitoare de bibliotecari și alți specialiști, mai cu seamă cei din sfera informării. Scriam într-un articol recent despre modele de dezvoltare în biblioteconomie și științele informării și n-am concretizat faptul că este vorba de lipsa publicațiilor, studiilor și materialelor despre acest fenomen. Nu putem vorbi de lipsa modelelor. Pentru că modele care ar putea ghida profesioniștii de generație mai nouă, în curs de afirmare sau cei de generație mai veche, dar în continuă căutare, sunt, și nu puține. Un model de profesionalism, dăruire, loialitate, consecvență (șirul poate continua) este Lidia Kulikovski. Cu întreaga carieră pusă pe altarul bibliotecii, Lidia Kulikovski este însuși brandul profesiei. Un brand puternic se naște în timp și, cu cât este mai mare perioada de afirmare a acestuia, de rezistență în timp, de activitate la scenă deschisă, cu atât brandul este mai puternic și greu sau chiar imposibil de înlocuit.

În galeria de personalități care au făcut imagine profesiei de bibliotecar și instituției bibliotecare, protagonistul acestor rânduri are un loc aparte. Este printre vocile distincte ale profesiei, care poate discuta și-și poate impune punctul de vedere în fața oricui, indiferent dacă este vorba de președintele Academiei sau un simplu muncitor. Când este vorba de bibliotecă, aria argumentelor nu are limită. Puține sunt tezele de doctor, lucrări de licență, lucrări de curs, studii și cercetări, articole etc. adiacente domeniului, care să nu conțină la compartimentul „bibliografie„ lucrări semnate de Lidia Kulikovski.

Ca parte importantă a echipei reformatoare a domeniului, începând cu anul 1990, a avut contribuția ei la elaborarea Modelului Strategic al Sistemului Național de Biblioteci al Republicii Moldova, aprobat prin Hotărârea nr. 24, din decembrie 1991, a Colegiului Ministerului Culturii și Cultelor al Republicii Moldova.

Domeniul biblioteconomie și științele informării are ca piatră de temelie folosirea în comun a ideilor și resurselor. Impactul ideilor, inovațiilor, practicilor de calitate este cu atât mai mare cu

cât este mai mare raza de influență a acestora.

În calitatea sa de lider, influencer, formator de opinie în domeniu, de director al Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu” – cea mai mare bibliotecă publică teritorială din Republica Moldova, președinte al Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova, redactor al revistei „BiblioPolis”, membru al Colegiului de redacție (în diferiți ani) al revistei „Magazin bibliologic”, altor publicații de specialitate, cadru didactic universitar, expert al diverselor proiecte naționale și internaționale, membru al Comisiei Republicane de Atestare, formator național (și internațional)... în diferite perioade de timp, Lidia Kulikovski a avut nenumărate instrumente, posibilități, ocazii de comunicare cu breasla, de a sensibiliza factorii interni și externi de influență, de a promova idei, de a atenționa și sensibiliza decidenții, de a face lobby și advocacy pro bibliotecă și profesia de bibliotecar etc. Respectiv, s-a bucurat de cele mai mari și importante tribune, purtătoare de mesaje.

Contribuția Lidiei Kulikovski la dezvoltarea domeniului biblioteconomie și științele informării este uriașă. Doar biobibliograia „Lidia Kulikovski: Viața printre cărți”, editată în anul 2011, inserează 600 de titluri tangențiale numelui protagonistei noastre. Cele zece indexuri auxiliare includ: indexul de nume, de titluri de autor, alcătuitoare, traducător, titluri de ediții îngrijite, coordonate etc., index de subiecte, index geografic ș.a.m.d. Aștept cu mare interes ediția actualizată a biobibliografiei în curs de elaborare. Va fi, la sigur, o oglindă în care încapă o viață cu adevărat printre cărți. Evident că și instrumentele de distribuire a informațiilor, cunoștințelor, conținuturilor au fost foarte variate. Dar, după părerea mea (accept că ar putea fi și subiectivă), cel mai constant instrument de comunicare și distribuire a rezultatelor cercetărilor, experiențelor avansate din practica națională și internațională etc. a fost o mare perioadă de timp, pentru mulți lideri și profesioniști ai domeniului, Simpozionul Anul Bibliolo-

gic. Cu siguranță, Simpozionul este parte importantă a spațiului public de comunicare profesională despre care Lidia Kulikovski într-un articol scris în colaborare cu Natalia Goian menționa: „...Spațiul public profesional rămâne principalul, poate cel mai important element în comunicarea științifică și socială a domeniului. Astăzi, fiecare specialist caută în spațiul profesional norme de apartenență și posibilitatea integrării sale profesionale”.

Conceput ca un instrument de consolidare a comunității, de interconectare a Sistemului Național de Biblioteci, Simpozionul Anul Bibliologic ..., de rând cu Forumul Managerilor din Sistemul Național de Biblioteci, a fost și rămâne axa care asigură unitatea națională în domeniu. De menționat și cu această ocazie că aceste două mari activități au fost concepute în pereche. La Forumul Managerilor sunt trasate prioritățile pentru anul viitor, iar peste un an, la Simpozionul Anul Bibliologic sunt realizate totalurile anului precedent și sunt scoase în evidență atât realizările importante, cât și problemele identificate, care urmează a fi rezolvate.

În anii când clocotea munca de echipă la elaborarea materialelor și documentelor care au pus bazele reformei bibliotecare, un document de reglementare, politică, strategie etc. era de neconceput fără participarea Lidiei Kulikovski. În calitate de șef al Secției Dezvoltare în biblioteconomie, apoi de director adjunct cu responsabilități de prim-director adjunct, apoi director adjunct responsabil de activitatea de cercetare și dezvoltare în biblioteconomie și științele informării, care este responsabil de organizarea și desfășurarea Simpozionului Anul Bibliologic ... și respectiv, de elaborarea agendei, pot depune mărturie că o agenda a evenimentului nu putea fi concepută fără participarea Lidiei Kulikovski. De fapt, de-a lungul colaborării și participării în diverse proiecte comune, cel mai des ni s-au intersectat drumurile pe marginea Simpozionului Anul Bibliologic ...

Cunosc deci din propria experiență că Simpozionul Anul Bi-

bliologic ... a fost apreciat înalt de dna Kulikovski, de aici și implicarea în organizarea acestuia pe tot parcursul existenței lui.

În procesul de pregătire a aniversării a 20-a de la prima ediție a Simpozionului Anul Bibliologic (1 martie 2012), am realizat topul celor mai activi participanți cu comunicări la cele 19 ediții ale acestei activități științifice de anvergură. Lidia Kulikovski figurează în top cu 14 comunicări, întrecută fiind numai de directorul de atunci al BNRM, care se situa pe primul loc cu 15 comunicări. Să ne imaginăm câtă muncă! Pentru că atunci când pregătești o comunicare pentru o activitate de nivel național, investești în această lucrare tot ce ai adunat mai bun la tema în discuție pe parcursul anilor, invocând experiența locală, națională și internațională.

O găsim neapărat în agenda primei ediții a Simpozionului Anul Bibliologic 1991, imediat după înscăunarea, în 1990, ca director al BM „B. P. Hasdeu”, anul când, după declararea independenței Republicii Moldova, începe în forță reforma bibliotecară și mai apoi, pe parcurs de trei decenii aproape, la fiecare ediție a Simpozionului. Ar fi suficientă o simplă analiză a comunicărilor prezentate pentru a înțelege spectrul larg de probleme care au constituit subiectul de interes.

Tema propusă pentru cea primă ediție a Simpozionului – „Serviciul de bibliotecă pentru minoritățile naționale în municipiul Chișinău” – era foarte importantă în acea perioadă. De remarcat că, după declararea independenței, literatura în limba română/moldovenească cu grafie chirilică din colecțiile bibliotecilor constituia circa 30% din fondul total. În alte limbi, nici nu era realizată evidența.

În august 1991 este inaugurată prima Filială de carte în limba română „Transilvania” cu participarea mai multor biblioteci județene din Transilvania, România. Mai apoi, mai multe biblioteci județene din Transilvania au deschis la Chișinău propriile filiale, Biblioteca Județeană Cluj asumându-și dezvoltarea și

actualizarea de mai departe a Filialei „Transilvania”. Tot în acea perioadă, are loc și deschiderea Filialei „Onisifor Ghibu” (cu ajutorul Bibliotecii Metropolitane București).

În acel an, 1991, începe și bibliografia dnei Kulilovski, dacă ne conducem de biobibliografia editată de BM „B. P. Hasdeu” în anul 2011. Semnificativă această primă publicație cu titlul „Ordinul nr. 86: eliminând ambițiile politice: Unele organe de presă îl confundă pe Lenin cu Bulgakov, pe Marx cu Soljenițân: (despre fondurile bibliotecilor din Chișinău)”, apărută în ziarul „Sfatul Țării” din 3 iulie 1991. Era în toiul furtunii declanșate de apariția renumitului Ordin nr. 86 „Cu privire la reorientarea completării fondurilor și excluderea publicațiilor superflue depășite moral, nesolicitate de cititori și care nu țin de profilul de activitate al bibliotecilor publice”, din 18 aprilie 1991, al Ministerului Culturii și Cultelor al Republicii Moldova. Ordinul apare pe fundalul mișcării de dezideologizare a societății. Și totuși, semnarea acelui ordin a dat mari bătaii de cap nu numai ministrului Ion Ungureanu, dar și Direcției Bibliotecii a ministerului. Din acel prim material desprindem esența și poziția civică a Lidiei Kulikovski, care avea s-o însoțească pe întreg parcursul profesional.

La ediția următoare, Simpozionul Anul Bibliologic 1992, prezintă rezultatele unei cercetări noi „Politica editorială în perioada 1944-1955”. Dacă îmi amintesc bine, anume la acea ediție a provocat o explozie de râsete în sală, invocând ca exemplu de preocupare editorială din acei ani cartea cu titlul, citez din memorie, „Cum să sărim cât mai sus și cât mai departe”. Am avut și momentele noastre de veselie, multe dintre care țin de umorul specific Lidiei Kulikovski.

De la tribuna Simpozionului Anul Bibliologic a promovat mișcările de idei în profesie la nivel național și internațional, proiecte de interes pentru comunitatea bibliotecară etc. „Programul PHARE. Inițiativele Consiliului Europei pentru bibliotecile publice” apare în agenda Anului Bibliologic 1996, sub forma

unei conferințe de inițiere, susținută împreună cu Traian Brad, regretatul director al Bibliotecii Județene Cluj, mare prieten al bibliotecarilor moldoveni și, personal, al Lidiei Kulikovski, care ne-a netezit drumul în toate proiectele importante, în care România ajungea înaintea noastră.

Tot la ediția anului 1996, Lidia Kulikovski prezintă și comunicarea „Rolul civilizator al bibliotecii publice în comunitate: reflecții asupra activităților culturale”.

Nu poate fi trecut cu vederea faptul că BM „B. P. Hasdeu” se numără printre primele biblioteci care au implementat indicatorii de performanță în evaluarea activității bibliotecii. La ediția anului 1997 a Simpozionului prezintă comunicarea „Biblioteca Municipală «B. P. Hasdeu» în 1997: o încercare de evaluare a activității, folosind indicatorii de performanță europeni”.

Era după aprobarea ca standard național a Standardului Internațional de Statistică din 1994 și în perioada de discuții și dezbateri pe marginea Standardului Internațional „Indicatorii de performanță pentru biblioteci”/Library Performance Indicators, care avea să apară peste un an, în 1998. Această variantă nici n-a fost tradusă în limba română. Atât în România, cât și la noi s-a lucrat cu varianta engleză. În română a fost tradusă abia varianta standardului din 2018.

În următorul an, la Simpozionul Anul Bibliologic 1998, comunitatea bibliotecară este antrenată într-o discuție privind dreptul la informație: „Dreptul la informație – e posibil în Republica Moldova?”. Este o temă de interes, care apare în mai multe materiale publicate în acea perioadă, dar și pe parcursul întregii activități. „Biblioteca și comunitatea: supraviețuire sau afirmare?”, tema prezentată la Simpozionul Anul Bibliologic 1999 reflectă o perioadă aproape dramatică din istoria bibliotecilor publice.

Era marea cumpănă prin care treceau bibliotecile publice după publicarea în Monitorul Oficial (1998, nr. 100-102, art.

1047) a Hotărârii Guvernului Republicii Moldova care prevedea „Comasarea bibliotecilor școlare cu bibliotecile satești și trecerea lor în subordinea Ministerului Educației și Științei”. Liderii comunității bibliotecare au dus o luptă grea pentru a convinge decidenții de nedreptatea care se pregătește comunităților prin lichidarea, de fapt, a bibliotecilor publice. Se pare că am fost convingători pentru că, în anul 1999, decizia este revăzută prin Hotărârea Guvernului nr. 32, din 22 ianuarie 1999, privind modificarea unor hotărâri ale Guvernului Republicii Moldova. În această nouă hotărâre de guvern, poziția „Comasarea bibliotecilor școlare cu bibliotecile satești și trecerea lor în subordinea Ministerului Educației și Științei este expusă în următoarea redacție: „Examinarea stării reale a bibliotecilor satești și optimizarea activității lor în conformitate cu următoarele posibilități: păstrarea bibliotecilor satești în cazul corespunderii lor standardelor biblioteconomice existente; comasarea bibliotecilor satești cu cele școlare în cazul activității lor ineficiente”.

În același context, publicam, la începutul anului 1999, în mai multe periodice, articolul-luare de atitudine „S.O.S biblioteca publică” cu numeroase argumente pro biblioteca publică, specificând în final: „În anii de tristă amintire, cu o furie fără precedent în istorie, au fost șterse de pe fața pământului lăcașele de cult din satele și orașele Moldovei. Acum, statele și comunitățile din multe părți ale lumii cheltuiesc sume enorme pentru a le reconstitui sau a le reface, acolo unde s-a mai păstrat ceva. La noi, în loc să trecem la reconstrucția lor, sabia lui Damocles atârnă și asupra bibliotecilor. Oare nu s-a aflat și în părțile noastre că bibliotecile, deopotrivă cu școala și biserica, au stat întotdeauna la temelia spiritualității unui neam?”.

Situația provocată de cele două hotărâri de guvern a fost un model clasic de implicare a liderilor bibliotecari în protejarea intereselor bibliotecilor publice și comunicarea Lidiei Kulikovski este foarte elocventă în acest context.

Cuvântul de deschidere al Anului Bibliologic 2001, în calitate de președinte al Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova (ABRM), a însemnat o trecere în revistă a tuturor realizărilor, dar și problemelor, înregistrare pe parcursul anului precedent. Menționăm că Simpozionul a fost tribuna perfectă și pentru Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova. În unii ani, agenda Simpozionului a fost ajustată în așa mod ca să includă spațiu și pentru conferința ordinară a ABRM. În așa fel, colegii din teritoriu economiseau timp și finanțe, participând la ambele evenimente print-o singură deplasare la Chișinău.

La Simpozionul Anul Bibliologic 2003, axa prezentării o constituie „Bibliotecile și societatea informațională globală”.

Interesul pentru viziunea bibliotecii viitorului este foarte pronunțat în comunicarea „Tendințe și schimbări de schemă la solicitarea viitorului”, prezentată la Simpozionul Anul Bibliologic 2006.

O temă absolut indispensabilă timpului, „Tehnologiile informaționale – catalizator al inovațiilor și schimbărilor proceselor tehnologice la BM «B. P. Hasdeu»”, este dezbătută la Simpozionul Anul Bibliologic 2007.

De aici și mai departe, inovațiile, creativitatea, serviciile moderne bazate pe acestea vor constitui piatra de temelie a tuturor activităților și temelor de cercetare ale dnei Kulikovski.

Promovarea bibliotecii, a resurselor și a serviciilor oferite a fost dintotdeauna partea vulnerabilă a profesioniștilor din biblioteconomie și științele informării. Studiile demonstrează că aceasta este o problemă specifică comunității bibliotecare internaționale.

Conștienți de această problemă, colegii de la Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu” au avut o implicare și o prestanță excelentă în organizarea și desfășurarea Anului promovării imaginii bibliotecii în comunitate – anul 2009. Toate aspectele teoretice și practice ale acestor activități au fost expuse în prezentarea „Biblioteca contează în viața ta: proiect de promovare a imaginii”, în

cadrul Simpozionului Anul Bibliologic 2009. În ajutorul bibliotecarilor și pentru organizarea eficientă a campaniei de promovare a imaginii, Biblioteca Națională a Republicii Moldova a elaborat lucrarea „Imaginea bibliotecii publice în comunitate”. Pentru această lucrare, Lidia Kulikovski a pregătit materialul „Imaginea Bibliotecii Municipale «B. P. Hasdeu» – construct multidimensional”. De menționat, că această lucrare a fost printre primele full-texte plasate pe Blogul de biblioteconomie și știința informării, lansat în anul 2010, și este una din cele mai accesate și descărcate. La data când lucrăm asupra acestui material (februarie 2021), era descărcată de 14 966 de ori.

Tema este o prezență constantă în activitatea protagonistei. De imaginea și impactul bibliotecii în comunitate depinde prezentul și rezistența în timp a acesteia. Este și motivul pentru care, peste 10 ani, în anul 2019 s-a revenit la această temă, anul 2019 fiind declarat Anul promovării imaginii bibliotecii în comunitate. Ca și în campania anului 2009, această prioritate națională a avut menirea să dea o nouă dimensiune activităților de promovare a bibliotecii ca bază pentru știință, cultură, cunoaștere și a valorilor de bază ale democrației. La zece ani după prima campanie de promovare a imaginii, cea din anul 2009, era timpul unei constatări. Observăm că, din anul 2009 până în anul 2019, numărul bibliotecilor s-a redus cu 47, ceea ce este în detrimentul imaginii bibliotecii. Și numărul bibliotecarilor din bibliotecile publice teritoriale s-a redus: de la 2 504 în anul 2009 la 2 386 în anul 2017, respectiv minus 118 bibliotecari. Numărul total de personal din sistemul național de biblioteci a fost în anul 2017 de 4 307, cu 354 mai mic decât în 2009 (4 661). Cifrele invocate sunt un prim argument despre imaginea bibliotecii în comunitățile servite. Un calcul simplu demonstrează că bibliotecarii constituie aproximativ 0,12% din populația țării, o cifră destul de mică pentru ca bugetul central și bugetele locale să le asigure o remunerare onorabilă, dacă luăm în calcul impactul asupra dezvoltării

comunităților și a persoanelor în parte pe care o are biblioteca.

Cunosc din proprie experiență faptul că Lidia Kulilovski a apreciat mult posibilitățile oferite de Anul Bibliologic, această activitate de nivel național, care, pe parcursul deceniilor, a unit și consolidat comunitatea bibliotecară. O formulă de apreciere a acestuia a fost expusă și în panelul de discuții „Simpozionul Anul Bibliologic ... ca platformă de consolidare a domeniului biblioteconomie și știința informării”, la care a participat alături de Claudia Balaban, Nelly Țurcan, Ludmila Corghenci și subsemnata.

Acest panel de discuții a avut loc la 30 martie 2016 în cadrul Simpozionului Anul Bibliologic 2015 cu genericul „Anul bibliologic 2015 – un sfert de veac de solidaritate profesională”. Este ultimul Simpozion Anul Bibliologic la care participă.

Odată cu schimbările în managementul BM, care începe în anul 2013, transmiterea ștafetei noului director al BM „B. P. Hasdeu”, dna Kulikovski se retrage discret de la tribuna Simpozionului. Lucru de înțeles, dar nu în totalitate, pentru că dna Kulikovski are încă atâtea de comunicat, împărtășit, distribuit. Constat aceasta cu părere de rău, pentru că Biblioteca Municipală din Chișinău, ca instituție de elită, are enorm de comunicat comunității bibliotecare, indiferent de pe ce poziție urcă la tribună un reprezentant sau altul al Bibliotecii.

Simpozionul Anul Bibliologic a fost și rămâne o poartă serioasă spre comunitatea bibliotecară internațională, dat fiind faptul că la activitate participă numeroși specialiști invitați din România, Franța, SUA. Într-un material publicat în „Gazeta bibliotecarului”, intitulat „Anul bibliologic 2001: Analize și sinteze”, dna Kulikovski menționa că „activitatea științifică și de cercetare a bibliotecilor noastre, care, de fapt, este munca titanică a bibliotecarilor noștri cercetători, bibliografi, a devenit cunoscută și peste hotarele Republicii Moldova, iar prezența ei în publicații de referință străine contribuie la crearea imaginii sale pozitive în biblioteconomia mondială”.

Apropierea de comunitatea biblioteconomică mondială a promovat-o și în calitate de președinte al ABRM. În materialul citat mai sus, menționa că „activitatea pe care vrea s-o deruleze în 2002 ABRM trebuie să fie una de succes: vom experimenta idei noi, intensifica activitatea de cercetare, vom elabora programe inovatoare și vom plăti pentru greșelile pe care le-am făcut. Pentru aceasta ne trebuie să conjugăm efortul tuturor bibliotecarilor noștri, să căutăm modele eficiente de comunicare și colaborare”.

Personal am o deschidere de peste patru decenii spre activitatea Lidiei Kulikovski. De la această deschidere și depărtare văd un model de toată fascinația pe care-l poate reprezenta un împătimit al profesiei, un îndrăgostit incurabil de bibliotecă, cu un devotament absolut.

Am scris și cu altă ocazie, dar nu ratez nici această șansă: Nu știu dacă dna Kulikovski a urcat toate treptele spre culmea recunoașterii meritelor sale la nivel de stat și pe care dintre mențiunile statului încă nu le-a adunat în palmares, dar știu că simpatia, recunoștința și admirația colegilor le-a câștigat demult și foarte mulți se mândresc cu faptul și-și revendică dreptul s-o aibă în preajmă. Cu atâta experiență și cunoștințe adunate, Lidia are atâtea de dăruit și încă urmează să ne minuneze, iar noi urmează să ne bucurăm și în continuare de această energie moliptoare.

Referințe bibliografice:

1. Cu privire la reorientarea completării fondurilor și excluderea publicațiilor superflue depășite moral, nesolicitate de cititori și care nu țin de profilul de activitate al bibliotecilor publice: Ordinul din 18 aprilie 1991 al Ministerului Culturii și Cultelor al Republicii Moldova. In: *Biblioteconomia Moldovei. Cadru de reglementare*. Chișinău, 1993, pp. 50-54.
2. Hotărârea Guvernului nr. 32, din 22-01-1999, privind modificarea unor hotărâri ale Guvernului Republicii Moldova. In: *Monitorul Oficial*. Nr. 7-9, 28 ianuarie 1999, art. 74 [online]. [citat 22 ianuarie

2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=47983&lang=ro

3. KULIKOVSKI, Lidia, Natalia Goian. Spațiul public de comunicare profesională – revistele de specialitate. In: *Kulikovski Lidia. Contribuții biblioteconomice (teoretice și praxiologice): Culegere de articole (2008-2012)*. Chișinău, 2012, pp. 304-305.

4. LIDIA KULIKOVSKI: *Curriculum vitae* [online]. [citat 22.01.2021]. Disponibil: http://media-azi.md/sites/default/files/experte_cv/CURRICULUM%20VITAE%20Lidia%20%20Kulikovski%20.pdf

5. OSOIANU, Vera. Un nume de marcă (de brand). In: *Viața printre cărți: Lidia Kulikovski. Biobibliografie*. Chișinău: Ed. „Magda-Princeps” SRL, 2011, pp.182-183.

6. *Simpozionul Științific Anul Bibliologic – 25 de ani: colaborare, dezvoltare, impact*. Chișinău: BNRM, 2016. 70 p. ISBN 978-9975-9696-6-6.

7. *Viața printre cărți: Lidia Kulikovski. Biobibliografie*. Chișinău: Ed. „Magna-Princeps” SRL, 2011. 232 p.

ASOCIERILE PROFESIONALE ALE BIBLIOTECARILOR – FACTOR DE AMPLIFICARE A STATUTULUI SOCIAL ȘI PROFESIONAL

Ludmila CORGHENCI,
Biblioteca Națională a Republicii Moldova

Rezumat: *Asociațiile profesionale reprezintă un important factor de echilibru, de asigurare a unității naționale în activitatea bibliotecilor. Autorul reflectă prevederile cadrului legislativ și de reglementare privind dreptul de afiliere al bibliotecarilor. Asociațiile profesionale ale bibliotecarilor dețin un rol important privind dirijarea profesională/metodologică a activității bibliotecilor.*

Cuvinte-cheie: *asociații profesionale, Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova, Liga Bibliotecarilor din Republica Moldova „Alexe Rău”.*

Abstract: *Professional associations represent an important factor of balance, of ensuring the national unity in the activity of libraries. The author reflects the provisions of the legislative and regulatory framework on the right of affiliation of librarians. Professional associations of librarians have an important role in the professional/methodological management of libraries.*

Keywords: *professional associations, Association of Librarians of the Republic of Moldova, League of Librarians of the Republic of Moldova “Alexe Rău”.*

Omului, ca parte integrantă a unei comunități (teritoriale, din învățământ, profesionale), îi este specifică tendința de asociere. Noi nu am fost creați să fim singuri; destinația noastră e să fim împreună, să fim parte dintr-o comunitate – sunt parafrazări din lecțiile susținute online de către John C. Maxwell, specialist notoriu în management și leadership.

Asocierea este un fenomen caracteristic și domeniului activității bibliotecilor, reieșind din faptul că „existența unei asociații profesionale este un element obligatoriu pentru modelul ideal de activitate profesională” [9, p. 3].

De ce se asociază profesional bibliotecarii? Să ne amintim de cunoscutul proverb: „Unde-i unul nu-i putere...”. Fiind o grupare de persoane, fizice sau juridice, persoane de o anumită profesie, în vederea realizării unui scop comun, o structură organizată, coerentă, cu anumite drepturi ale profesiei, forța de decizie și influență este mai pronunțată. O asociație profesională este o structură care veghează la elaborarea/implementarea/respectarea legislației în favoarea intereselor profesiei. O asociație profesională certifică profesionalismul, oferă programe educaționale, contribuie la dezvoltarea competențelor profesionale ale membrilor.

Asocierea profesională a bibliotecarilor ține de interesul fiecărui individ în parte, dar și a instituțiilor pe care le reprezintă, precum și a decidenților. Astfel, în cadrul asociațiilor profesionale este amplificată posibilitatea de comunicare, de conexiune cu persoane care au interese profesionale similare, de recunoaștere a contribuțiilor personale. Asociațiile profesionale oferă mai multe oportunități de implicare, intermediind relațiile dintre decidenți și bibliotecari, reprezentând interesele profesionale.

Asociațiile profesionale se caracterizează prin mobilitate, dinamism, reacție rapidă la necesitățile comunităților, fiind și catalizatori de atragere a resurselor pe care nu le pot atrage decidenții din administrația publică.

Tendența de asociere profesională a bibliotecarilor este confirmată și printr-o trecere în revistă a unor etape temporale. Astfel, secolul al XIX-lea relevă o dezvoltare fără precedent a bibliotecilor, a numărului de personal al acestora, drept urmare manifestându-se tendința de organizare prin asocieri. Spre sfârșitul secolului apar primele asociații profesionale naționale:

- anul 1876 – constituirea primei asociații profesionale – Asociația Bibliotecilor Americane (ALA)
- anul 1877 – organizarea primului Congres Internațional al Bibliotecarilor, Londra (la lucrările acestuia au participat

reprezentanți din SUA, Belgia, Danemarca, Franța, Italia)

- urmează alte congrese internaționale: anul 1904 (Saint Louis), anul 1910 (Bruxelles), anul 1926 (Praga) – la lucrările acestora a fost pusă în discuție problema creării unei asociații internaționale

- anul 1927 – la Edinburgh, Scoția – reprezentanții din 50 de țări semnează rezoluția de intenție privind înființarea asociației internaționale, care în anul 1929...

- anul 1929 – este denumită IFLA – FIAB – Federația Internațională a Asociațiilor de Bibliotecari și Biblioteci [2, p. 33].

IFLA este organismul internațional care reprezintă interesele bibliotecilor și serviciilor de informații, precum și pe cele ale utilizatorilor acestora www.ifla.org. Sunt promițătoare și încurajatoare scopurile acesteia: promovarea standardelor înalte de activitate a bibliotecii și serviciilor de informații; încurajarea înțelegerii pe scară largă a valorii serviciilor de bibliotecă (biblioteca este o componentă indispensabilă comunităților), reprezentarea/promovarea intereselor membrilor din întreaga lume.

Impresionante și de „învățat” sunt valorile de bază ale organizației internaționale:

- aprobarea principiilor libertății de acces la informații, idei și opere de imaginație și libertate de exprimare, cuprinse în articolul 19 din Declarația universală a drepturilor omului;

- credința că oamenii, comunitățile și organizațiile au nevoie de acces universal și echitabil la informații, idei și lucrări de imaginație pentru bunăstarea lor socială, educativă, culturală, democratică și economică;

- convingerea că furnizarea de către biblioteci și servicii a informațiilor de înaltă calitate ajută la garantarea acestui acces;

- angajamentul de a permite tuturor membrilor Federației să se implice și să beneficieze de activitățile sale fără a ține cont de cetățenie, dizabilitate, origine etnică, sex, locație geografică, limbă, filozofie politică, rasă sau religie www.ifla.org.

Activitatea bibliotecilor din lume în mare parte este fundamentată de/pe direcțiile strategice, elaborate și aprobate de IFLA. Astfel, pentru perioada 2019-2024, acestea sunt:

- *Consolidarea vocii globale a bibliotecilor* (inițiative-cheie: implicarea bibliotecilor în realizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă; dezvoltarea de parteneriate; advocacy; sprijinirea mișcării Accesul Deschis, inclusiv libertatea intelectuală și drepturile omului);

- *Inspirații și îmbunătățiri pentru practica profesională* (inițiative-cheie: producerea și distribuirea resurselor și materialelor-cheie care inspiră profesia; organizarea campaniilor și elaborarea resurselor în sprijinul dezvoltării mentalității active a bibliotecarilor; elaborarea standardelor și liniilor directoare în domeniu; oferte de instrumente și infrastructuri, care susțin activitatea bibliotecilor);

- *Creare de oportunități și optimizarea activității în domeniu, în rețele* (inițiative-cheie: creare de oportunități pentru comunicare și învățare; sprijinirea rețelelor virtuale și a conexiunilor; poziționarea strategică a bibliotecilor la nivel național și regional; programe de învățare orientată și dezvoltare profesională);

- *Optimizarea instituțională* (inițiative-cheie: asigurarea continuității financiare; mobilizarea resurselor umane și de rețea; creșterea, diversificarea și implicarea calității de membru; creșterea vizibilității prin comunicări excelente și inovatoare).

La nivel internațional există și alte exemple de asocieri profesionale în beneficiul domeniului, oferind plusvaloare activității bibliotecilor.

În Republica Moldova funcționează două asociații profesionale ale bibliotecarilor: Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova (ABRM) și Liga Bibliotecarilor din Republica Moldova „Alexe Rău”.

Activitatea acestora este fundamentată de Legea cu privire la organizațiile necomerciale (nr. 86 din 11.06.2020) [5]. În sensul

legii menționate, organizațiile necomerciale sunt categorisite după cum urmează: asociație obștească, fundație și instituție privată.

Astfel, conform prevederilor Legii cu privire la organizațiile necomerciale, ABRM este identificată în formă juridică drept asociație obștească (acest fapt fiind confirmat și prin noul statut al acesteia), deținând următoarea denumire oficială: Asociația obștească „Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova”. Totuși, calificativul „profesională” este prezent în înșiruirea statutară a caracteristicilor: ABRM este o organizație necomercială, non-profit, profesională, neafiliată politic, constituită prin libera manifestare a voinței persoanelor asociate, în vederea realizării în comun a scopurilor determinate de statut.

Referitor la noul statut al ABRM: Este foarte important faptul că ABRM este considerată ca asociație obștească de utilitate publică. În acest sens, ABRM poate beneficia de facilități fiscale, de condiții gratuite ori preferențiale de a folosi/oferi în locațiune spații (în vederea desfășurării activităților de utilitate publică), finanțare nerambursabilă (acordarea de către stat a resurselor financiare sub formă de alocații, subvenții sau granturi, în scopul desfășurării de către organizația necomercială a activităților menite să susțină anumite domenii strategice de dezvoltare ale statului), finanțare cu destinație specială (selectarea cu prioritate în calitate de cocontractant de către autoritățile publice pentru a presta servicii ori lucrări).

Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova (ABRM), fiind constituită în anul 1991, este omniprezentă și promovează supremația acțiunii, conceperea profesiei și bibliotecii în dezvoltare și transformare [3, p. 4]. Fiind membru al IFLA, ABRM optează pentru protecția principiilor libertății informației, drepturilor de proprietate intelectuală, promovarea culturii informației și media, culturii lecturii, dezvoltarea competențelor profesionale. Principiile ABRM se înscriu în contextul celor aprobate și promovate de autoritățile internaționale: apreciază

și încurajează colegii printr-un dialog constructiv, contribuind la coeziunea profesională și la promovarea rolului bibliotecarului în dezvoltarea comunităților; respectă ideile, viziunile breslei profesionale cu echitate și fără discriminare pe criterii de gen, vârstă, etnie, religie, stare socială, conduitele fiind în acord cu standardele profesionale; manifestă un comportament bazat pe încredere, altruism, onestitate, sinceritate, corectitudine, seriozitate și loialitate, fără orgoliu, egoism și concurență ce afectează reputația și prestigiul profesiei de bibliotecar [7, p. 7].

Liga Bibliotecarilor din Republica Moldova (LBRM) a fost constituită în anul 2010 (ulterior fiindu-i atribuit numele „Alexe Rău”) (<https://ligabib.wordpress.com/>). Este o organizație profesională și științifică a personalului de specialitate din cadrul BNRM și a persoanelor fizice, care doresc să se afilieze. LBRM „Alexe Rău” își desfășoară activitatea în baza principiilor libertății de asociere, legalității, transparenței și publicității, egalității în drepturi a tuturor membrilor, liberei exprimări etc. Scopurile LBRM „Alexe Rău” constau în promovarea/suținerea intereselor profesionale și științifice ale personalului de specialitate, protejarea profesiei, protejarea libertății intelectuale și a liberei circulații a informației și a ideilor, sprijinirea formării profesionale etc. Este sugestivă formularea viziunii LBRM: „Biblioteca, inclusiv Biblioteca Națională, nu este a bibliotecarilor, ci a cetățenilor, a țării. Iar bibliotecarii urmează să întemeieze strategia lor comportamentală pe întâietatea necesităților cetățenilor, și nu pe aceea a dorinței de autoconservare și supraviețuire a lor. Biblioteca va exista atât timp cât slujitorii ei se vor gândi mai întâi la ce să dăruiască, și abia apoi, le ce să ceară” [6].

Asocierea profesională, inclusiv a bibliotecarilor, în mare parte este influențată/determinată de rolul și importanța leadershipului, referindu-ne în mod deosebit la președinții asociațiilor. În calitate de președinți ai ABRM au fost nominalizate personalități notorii ai comunității: Claudia Balaban, doctor Alexe Rău, doc-

tor Lidia Kulikovski, Ludmila Costin, doctor Mariana Harjevschi, Elena Pintilei. Meritul și contribuțiile fiecăruia dintre aceștia sunt incontestabile, fiind vorba despre modele concrete de implicare a liderilor în activitatea asociațiilor profesionale.

Protagonista prezentei culegeri – doctor în științe pedagogice Lidia Kulikovski – a fost președinte al ABRM în perioada 2000-2004. Gilles Pajou, specialist în domeniul leadership-ului, afirmă: „Leadership înseamnă să crezi o lume de care oamenii vor să aparțină” [8]. Astfel, în calitate de președinte al ABRM, Lidia Kulikovski a contribuit la:

- *dezvoltarea spiritului de echipă, lucru în comun* (drept confirmare poate servi înșiruirea activităților, realizărilor, evenimentelor, proiectelor, realizate sub egida ABRM, în perioada 2000-2004 [1, p. 29-37]; Dintre cele cu rezonanță menționăm doar câteva: organizarea Congresului al IV-lea al Bibliotecarilor din Republica Moldova și aprobarea în cadrul acestuia a primului Cod etic al bibliotecarului; inaugurarea Școlii de Biblioteconomie din Moldova; constituirea Consorțiului eIFL Direct Moldova (REM Moldova și altele) alături de Lidia Kulikovski a persistat simțul alinierii membrilor echipei la obiectivele comune, acționând dedicat;

- *aprecierea/reliefarea contribuțiilor profesionale ale echipei de conducere* din cadrul ABRM, membrilor asociației (rămânând în zona punctelor sale forte, Lidia Kulikovski a împluternicit colegii, a delegat sarcini lăsându-i să primească laude cei care merită...);

- *educarea unei culturi a învățării* (prin elaborarea/dezvoltarea de proiecte, orientate pentru dezvoltarea competențelor personalului de bibliotecă; dezvoltarea bibliotecii ca instituție care învață; crearea mediilor benefice pentru învățare – cluburi profesionale, reuniuni etc.);

- și poate cea mai importantă reușită a protagonistei – *crearea unei armonii în comunitatea profesională a bibliotecarilor*, atât de diferită, dar și cu atâtea probleme, poziții, procese, care implică coeziune, solidaritate; Lidia Kulikovski, în calitate de președinte

al ABRM, a încurajat diversitatea opiniilor, a prețuit perspectivele și pozițiile profesionale individuale).

Concluzii:

- referitor la organizațiile neguvernamentale, este utilizat termenul „sectorul al treilea”; asociațiile profesionale ale bibliotecarilor dețin statutul legal de asociații obștești conform prevederilor Legii cu privire la organizațiile necomerciale (nr. 86); Acestea le revine un rol important în dirijarea profesională/metodologică a activității bibliotecare;

- condiția de activitate eficientă, dar și de supraviețuire a asociațiilor profesionale ale bibliotecarilor – mobilitatea și dinamismul, reacțiile rapide în identificarea nevoilor în comunitate, în atragerea investițiilor pentru soluționarea acestor nevoi;

- sunt importante conexiunile permanente cu autoritățile publice în scopul semnalării problemelor, monitorizării și acordării de sprijin bibliotecilor în soluționarea problemelor;

- prin afilieri profesionale este augmentată inițiativa și tendința în stabilirea și consolidarea cooperării cu alte instituții sociale, în parteneriat pe termen lung de coaliție, crearea a centrelor de resurse și altor feluri de activități comune – aspect important, stipulat și conform prevederilor Legii cu privire la bibliotecă (nr. 160 din 20 iulie 2017);

- asociațiile profesionale ale bibliotecarilor, în mod deosebit ABRM, trebuie să-și extindă geografia membrilor (funcționali) din diferite tipuri de biblioteci, din diferite zone;

- asocierile profesionale ale bibliotecarilor sunt benefice explorării în mod activ a bunelor practici la nivel național și internațional în domeniul antreprenorialului social, cooperării interinstituționale, participării asociațiilor în elaborarea actelor legislative și în alte domenii de activitate.

În final, venim cu un citat din lucrarea prilejuită de consemnarea a 20 de ani de funcționare a ABRM, care conține întrebări ce ar trebui să și le adreseze fiecare membru (ori ne-membru) al acesteia, fiecare bibliotecar: „Cum să îmbunătățim activitatea

ABRM? Cum contribui eu la această îmbunătățire? Văd eu mai multe șanse și oportunități decât obstacole și probleme?”. Am putea integra în această listă și întrebarea timpului...: „Paharul este pe jumătate plin sau pe jumătate gol?” [3, p. 5].

Referințe bibliografice:

1. ASOCIAȚIA *Bibliotecarilor din Republica Moldova în timp: 1991-2011*. Chișinău, 2012. 68 p.
2. *BIBLIOTECONOMIE și Științe ale Informării. Manual practic* [online]. Chișinău : BNRM, 2020. 252 p. ISBN 978-9975-3425-3-3. [citată 25 februarie 2021]. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/bitstream/handle/123456789/1301/%21%21%21%20Biblioteconomie%20%20c8%99i%20%20c8%99tiin%20%20ale%20inform%20%20c4%83rii.%20Manual%20practic.%20Remachetat%2021.01.2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
3. CORGHENCI, Ludmila. Fenomenul augmentării valorii profesionale sau Cuvânt-înainte. In: *Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova în timp: 1991-2011*. Chișinău, 2012, pp. 4-5.
4. *IFLA Strategy 2019-2024* [online]. [citată 25 februarie 2021]. Disponibil: <https://www.ifla.org/node/92542>
5. *LEGE cu privire la organizațiile necomerciale*: [nr. 86 din 11.06.2020] [online]. [citată 26 februarie 2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=122391&lang=ro
6. LIGA Bibliotecarilor din Republica Moldova [online]. [citată 1 martie 2021]. Disponibil: <https://ligabib.wordpress.com/despre/>
7. *MANUALUL operațional de politici și proceduri al Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova*. Chișinău, 2013. 77 p.
8. *ROLUL liderului* [online]. [citată 24 februarie 2021]. Disponibil: <https://www.edufarm.sns.ro/baza-de-date-online-cu-resurse-pentru-dezvoltarea-unui-management-institutional-antreprenorial-decalitate-in-scoli-defavorizate/rolul-liderului>
9. ȚURCAN, Nelly, HARJEVSCHI, Mariana, CHERADI, Natalia. Direcții de consolidare și dezvoltare a capacității instituționale aplicate de asociația profesională pentru bibliotecari [online]. In: *Studia Universitatis*. 2014, nr. 8, pp. 3-7. ISSN 1814-3199. [citată 24 februarie 2021]. Disponibil: http://moldlis.bnrm.md/bitstream/handle/123456789/1086/%20c8%9aurcan_Direc%20%20bii.pdf?sequence=1&isAllowed=y

SCHIMBAREA ȘI INOVAȚIA CU TEORIE ȘI PRACTICĂ

Conf. univ. dr. Natalia GOIAN,
Universitatea de Stat din Moldova

Astăzi a devenit destul de convingător că inovația reprezintă factorul de bază al procesului de dezvoltare a instituțiilor infodocumentare. Inovațiile provin din activități bazate pe cunoștințe și, în continuare, implică punerea în practică a acestor cunoștințe. Pe *Strada Principală* a domeniului biblioteconomic nu s-a acordat prea multă atenție, nici prea multă importanță inovațiilor.

Societatea cunoașterii este o societate care generează cunoștințe și le face accesibile pentru toți membrii societății, cunoștințe care pot fi utilizate în vederea îmbunătățirii condiției umane. Și dna Lidia Kulikovski conștientizează că practica educațională mondială demonstrează că metodele tradiționale de asigurare a calității muncii în bibliotecă sunt deja insuficiente. Este nevoie de abordări organizaționale și metodologice noi pentru atingerea acestor obiective care vizează toate aspectele activității bibliotecii. Dumneaei consideră că inovarea este un instrument esențial pentru îmbunătățirea calității și competitivității formării profesionale a bibliotecarului. Inovația este o formă specifică de direcționare a dezvoltării care ne permite să schimbăm în mod sistematic structura, conținutul și organizarea procesului de instruire a bibliotecarilor în ansamblul său, implică utilizarea de noi forme, metode și instrumente de instruire.

Formarea profesională a cadrelor bibliotecare a fost și rămâne a fi una din cele mai stringente probleme de care este preocupată dna Lidia Kulikovski, îndeosebi acum, când au loc schimbări spectaculoase în domeniul tehnologiilor informaționale, care se dezvoltă într-un ritm accelerat.

Capacitatea inovatoare este strâns legată de creativitate ca

însușire personală care se bazează pe valorile și aptitudinile culturale și interpersonale. Creativitatea este cel mai bine cultivată într-un climat permisiv, care încurajează explorarea noilor idei și realizarea lucrurilor prin noi modalități. Lidia Kulikovski, în articolul „Capacitatea inovațională a bibliotecii – filozofia și fundamentul schimbării ei”, afirmă că „bibliotecile își spoliază în mod nechibzuit propriul potențial creativ, inovativ. Încadrarea capacității de inovare într-un proces este o ieșire din situație. Putem face din inovație un proces sistemic – putem implanta aceste valori și convingeri care fixează inovația adânc în cultura organizațională, în structuri prin dezvoltarea de aptitudini, procese și medii care să sprijine inovația oriunde și oricând ar părea că oamenii se dezvoltă și își manifestă întreaga inspirație doar atunci când au încredere, când cred în bibliotecă și în conducerea ei, atunci când pot face schimb de cunoștințe cu alți «inspiratori», când se regăsesc în principiile organizaționale”. Este deosebită concluzia dumneaei: „Pentru crearea capacității trebuie puse în mișcare trei forțe: omul, instrumentul, inspirația. Mai mult, trebuie să unim armonic într-un triunghi aceste forțe: omul-instrumentul-inspirația – pentru a asigura o acțiune complexă și unitară. Oamenii au nevoie de schimburi de experiențe, de idei cu alți oameni, de instrumente sub forma tehnicilor, a metodelor, a cunoștințelor pentru a-și atinge aspirațiile supreme (cum ar fi mulțumirea, satisfacția, mândria, performanța, succesul etc.). Doar atunci când oamenii, instrumentele și inspirația cooperează, atât individul (bibliotecarul), cât și biblioteca, sistemul este pe drumul cel bun”.

O altă problemă care o preocupă pe dna Lidia Kulikovski este legată de persoanele cu dizabilități. Problema persoanelor cu dizabilități atrage un set de abordări nu doar teoretice, dar și practice, deoarece nesoluționarea acestora creează obstacole în calea integrării sociale a persoanelor cu diverse deficiențe. Societatea noastră nu este încă suficient de informată și pregătită să accepte o persoană cu dizabilități, de aceea dna Lidia Kulikov-

ski nu numai că a analizat problema din punctul de vedere al existenței factorilor care facilitează sau împiedică participarea persoanelor cu dizabilități în toate domeniile vieții, dar și și-a propus o cercetare amplă și complexă a categoriilor de astfel de persoane și al serviciilor de bibliotecă pentru aceste categorii, evidențiind rolul sociocultural al bibliotecii moderne, întemeiate pe principiul accesului egal la informații. Cercetarea rămâne și astăzi actuală, privită prin prisma abordării acestui subiect important, reflectat atât în politicile privind respectarea dreptului la informație, cât și în politicile privind serviciile prestate pentru persoanele cu dizabilități. Bibliotecile au acest potențial, și anume: de a deveni centre de diseminare a culturii informaționale și comportamentale, unde o colaborare strânsă dintre bibliotecă și utilizatorii cu dizabilități, afectați de excluziune socială, asigură și sporește capacitatea de integrare informațională, culturală și educațională a acestora.

Accesibilitatea unei biblioteci este determinată de îndeplinirea unor norme de acces în vigoare, prin care se solicită ca bibliotecile să dețină rampe, balustrade sau scaune speciale pentru cei cu dizabilități locomotorii, de exemplu. Dacă ne referim la accesul persoanelor cu dizabilități senzoriale, este nevoie de obiecte care pot fi atinse, pipăite, este nevoie de utilizarea diverselor metode de interpretare cum ar fi: ghiduri audio, înregistrări audio, prezentări video etc. Accesul persoanelor cu dizabilități trebuie să fie gratuit, să li se ofere informații, să li se asigure împrumutul publicațiilor, accesul la cărți electronice și posibilitatea de a face cursuri pentru învățarea unor limbi străine, organizate sub formă de ateliere în incinta bibliotecilor. Există biblioteci în țară care, deși dețin tehnologia de acces necesară persoanelor cu nevoi speciale, nu le pun la dispoziție colecții semnificative de documente și astfel nu reușesc să atragă spre bibliotecă această categorie de utilizatori.

Pentru a veni în sprijinul persoanelor cu dizabilități, este ne-

cesar să se cunoască dificultățile cu care acestea se confruntă zilnic, să se asigure anumite facilități pentru ele în funcție de tipul deficienței: motorie, auditivă, optico-vizuală, comportamentală, senzorială etc., să fie pus la dispoziția publicului cu nevoi speciale un personal familiarizat cu tehnologia adaptivă, să se elaboreze manuale și instrucțiuni de utilizare a echipamentului asistiv, fiind accesibile în format alternativ atât pentru personal, cât și pentru utilizatori. Creând un mediu accesibil, participăm cu toții la evenimentele cotidiene, ne implicăm în desfășurarea lor, căutăm soluții și le aplicăm în rezolvarea problemelor care, inevitabil, apar într-o lume normală. Implicarea persoanelor cu dizabilități în diferite activități organizate la nivel de comunitate, nu numai în calitate de spectatori sau participanți pasivi, dar și în calitate de participanți activi, ar spori încrederea acestora de a fi utili societății în care trăiesc. Așadar, este posibil și necesar să accesibilizăm spații, tehnologii, documente, informație.

Puține biblioteci care îndeplinesc rolul de „terță parte”, după cum menționează Lidia Kulikovski, bibliotecar distins și cu renume din Republica Moldova, pot oferi mai multă intimitate și confidențialitate utilizatorilor cu dizabilități, care au teamă de formalitate și protocol (adresă, semnătură, reguli stricte de utilizare), fiind foarte sensibili la necesitățile de socializare. Lidia Kulikovski menționează 5 principii care trebuie respectate de către biblioteci în furnizarea serviciilor accesibile persoanelor cu dizabilități:

- să fie orientate către beneficiari;
- să fie socialmente incluzive;
- să fie utile;
- să fie eficiente;
- să fie întotdeauna disponibile.

Orice instituție publică ar trebui să fie construită conform normelor, să asigure anumite facilități pentru persoanele cu dizabilități, pe tipuri de deficiențe: motorii, auditive, compor-

tamentale, optice, sociale, cognitive etc. Arhitecții și designerii trebuie să țină cont de nevoile utilizatorilor în proiectarea unei biblioteci sau reformarea ei în cazul în care deja există un spațiu, eliminând barierele de natură arhitecturală. Mobilierul trebuie proiectat/ales în funcție de caracteristicile persoanelor: vârstă, înălțime (persoane de talie mică), volum corporal (persoane obeze). De asemenea, trebuie luați în vedere factorii care determină posibilitatea de acces și utilizare a serviciilor de bibliotecă pentru persoanele cu dizabilități senzoriale (auditive, vizuale). Pentru persoanele cu nevoi speciale, la punctul de informare trebuie să existe anumite dotări cum ar fi: scaune, fotolii, locuri de odihnă, canapele, mese accesibile pentru persoane cu înălțime diferită, minimalizarea eco-efectelor, pentru a se înlesni comunicarea cu cei cu deficiențe de auz. Coridoarele trebuie să fie largi, fără obstacole, să asigure o bună deplasare în clădire, să nu existe suprafețe alunecoase. Pot exista, pe lângă mesajele scrise, și mesaje cu instrucțiuni audio sau ghiduri audio. Multe lucruri frumoase a organizat doamna Lidia Kulikovski pentru accesul liber la informație a categoriilor de persoane cu dizabilități. Numeroase articole, cărți semnate de dna Kulikovski, publicate în diferite surse, care elucidează practic toate aspectele de activitate a bibliotecii, au adus un mare prestigiu domeniului biblioteconomic din țară și de peste hotarele ei. Din toate, aș vrea să evidențiez culegerea de articole intitulată „Contribuții biblioteconomice (teoretice și praxiologice)”, apărută la aniversarea a 135-a a Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu”. Diversitatea tematică a cărții nu este întâmplătoare. Aceasta derivă din strategia de cercetare a autoarei, din subiectele de care se preocupă, de regulă actuale, inovatoare pentru BM, în particular, și emergente pentru domeniul infodocumentar în general.

Conținutul, ordonat în patru capitole: (I) *Studii, sinteze, comentarii*, (II) *Recenzii, prefețe, postfețe, note de lectură*, (III) *Oameni și instituții din lăuntrul și din afara domeniului (eseuri*,

tablete, portrete bibliografice), (IV) *Interviuri, atitudini, puncte de vedere, debateri*, reunește materialele publicate în diverse reviste de specialitate și culegeri. Lucrarea dr. L. Kulikovski „Contribuții biblioteconomice” se alătură celorlalte volume semnate de autoarea, aducând însă noi contribuții la dezvoltarea domeniului biblioteconomie. Autoarea s-a dovedit a fi extrem de prodigioasă în ultimii patru ani, perioadă din care a selectat, pentru acest volum, 91 de lucrări. Fiecare capitol, fiecare contribuție (scriere) are legături utile de asociere și expertiză la problemele și evoluția domeniului biblioteconomiei.

Astăzi, cercetarea este considerată o activitate distribuită. Locuri și domenii de la marginea lumii științei devin mai importante, în special domeniul infodocumentar, care, după cum consideră specialiștii, are de jucat un rol important într-o lume interconectată, extra-tehnologizată, iar publicarea rezultatelor cercetărilor accelerează colaborarea științifică.

Impresionant ca volum (119 pagini din 310, cât are volumul) și ca tematică (management, inovare, schimbare, branding, imagine instituțională, loializarea utilizatorului, activitatea extramuros etc.) este capitolul I, *Studii, sinteze, comentarii*. Una din caracteristicile de cercetător ale Lidiei Kulikovski e abilitatea ei de a descuia noi uși către inovarea domeniului prin integrarea unor idei din alte domenii. Arthur Koestler (în lucrarea sa „Actul de creație”) scrie că „toate evenimentele decisive din istoria gândirii științifice pot fi descrise în termeni de fertilizare mentală încrucișată între discipline”. Articolele din capitolul I pot fi descrise în termeni de fertilizare mentală încrucișată între diferite discipline ca cele cu subiectul inovarea, de exemplu, abordat din punctul de vedere al capacității de inovare a bibliotecii, al inovării în management, al inovării ca filosofie a schimbării în care autoarea formulează soluții de inovare din domeniul economic, educațional, artistic; ca cele consacrate managementului, imaginii instituționale etc. Acest procedeu l-am sesizat încă în 2003, în

teza ei de doctor, în monografia care a urmat, în manualul și în volumele ulterioare. La dna Kulikovski, conceptele migrează lejer, ca niște metafore din economie, artă, muzică, design, arhitectură, tehnică în biblioteconomie, în afacerile bibliotecii, descuind câte o ușă pe care nu o vedem. Specificul discursului științific al autoarei este utilizarea metaforelor, a parabolilor, a poveștilor și chiar a bancurilor. Lidia Kulikovski recurge la parabolă, la poveste sau metafore pentru a clarifica o idee, o situație, pentru a ilustra o stare. *Micul Prinț*, *Alice în Țara Minunilor*, *Sherlock Holmes*, *Doctor Watson* sunt utilizate pentru a demonstra că ceea ce căutăm de cele mai multe ori se găsește la îndemână în domeniul nostru sau alături, în alt domeniu.

După cum am menționat mai sus, pe *Strada Principală* a domeniului biblioteconomiei nu s-a acordat prea mare atenție, nici prea multă importanță inovațiilor. Lidia Kulikovski a încercat să suplinească acest lapsus printr-o abordare complexă a inovării domeniului biblioteconomiei actual în interacțiunea sa cu factorii sociali. Subliniază că e dificil să-i faci pe oameni să se schimbe, „dar, adaugă ea, o modalitate de a-i determina pe bibliotecari să încerce ceva nou este să construiești pornind de la comportamente care le sunt familiare...”. De la lucruri familiare dezvoltă subiectul până îl transformă într-o reală contribuție la cunoașterea domeniului, într-o interesantă reconsiderare a domeniului biblioteconomiei.

Altă distincție a dr. L. Kulikovski, pe care nu o trecem cu vederea, este abordarea colaborativă și participativă a subiectelor. „Pentru că, susține autoarea, biblioteca viitorului va fi o platformă de participare și colaborare.” Când citești lucrările dnei L. Kulikovski, simți că sunt studii bazate pe nevoia de inovare, revitalizare, reinventare a bibliotecii, sunt studii care influențează schimbarea modului în care organizăm activitatea bibliotecilor, modalitatea în care percepem inovația, schimbarea, modalitatea în care tratăm relația cu utilizatorii. Cercetătoarea nu numai abordează subiecte, problematici, stări, dar și oferă soluții de re-

zolvare, metodologii de implementare, principiile de organizare, ghiduri de orientare, seturi de convingeri legate de modul în care se conduc oamenii și de felul cum se conduce biblioteca, motivată de înțelegerea faptului că trebuie să fie inovatoare. Fiecare articol din capitolul I este un punct de referință potențial pentru prezentul și viitorul domeniului nostru.

În mod deosebit, rețin atenția scrierile din capitolul II, *Recenzii, prefețe, postfețe, note de lectură*. Lidia Kulikovski, recenzând/prezentând cartea, dialoghează cu autorul, face conexiuni cu alți autori și cu alte abordări, probează conținutul raportându-l la realitatea domeniului biblioteconomiei. Autoarea se distinge în breaslă prin această metodă de abordare – recenzând, caută locul cărții în domeniu și măsura în care va influența contextul biblioteconomiei, îndeamnă la lectură, recomandă... Ceea ce merită să fie relevat aici este faptul că dr. L. Kulikovski se impune ca recenzor principal al domeniului biblioteconomiei, specialistul cu cele mai multe recenzii la cărțile de specialitate, ceea ce denotă deschiderea sa către colegii care scriu, firea-i colaborativă și generozitatea profesională. Capitolul II al volumului de față susține cele afirmate mai sus și ne mai convinge că recenziile, prefețele, notele de lectură, postfețele sunt scrise cu pasiune.

Capitolul III, *Oameni și instituții...*, se remarcă prin deosebitele eseuri și tablete omagiale, un mod de cinstire și promovare a oamenilor din domeniul infodocumentar, consacrate multor bibliotecari notorii precum: Claudia Balaban, director de onoare al Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă”, Elena Corotenco, fost director al Bibliotecii Științifice Centrale „Andrei Lupan” a AȘM, Tamara Baghici, fost director al Bibliotecii Universității de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu”, conf. dr. Nelly Țurcan, prodecan la Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării, dr. Teodor Ardelean, directorul Bibliotecii Județene „Petru Dulfu”, Baia Mare, Alexandru-Horațiu Frișcu, șeful Filialei Cornului a BM, ș.a. Aplecarea sa asupra personalităților din domeniu pune

în evidență, în aceeași măsură, tot atâtea instituții, tot atâtea istorii individuale și momente interesante, inedite din domeniul biblioteconomie.

Lidia Kulikovski nu se rezumă doar la oamenii din domeniu. A scris și despre personalități notorii: academicianul Mihai Cimpoi, academicianul Valeriu Pasat, poetul Grigore Vieru, conf. univ. dr. în economie Vasile Șoimaru, regretatul lingvist, publicist și redactor-șef al revistei „BiblioPolis” Vlad Pohilă ș.a. Impresionante și, totodată, emoționante sunt portretele bibliografice creaionate ale economistului dr. V. Șoimaru (*Vasile Șoimaru: dorință, dor și căutare*), marelui bibliotecar, formator Ludmila Corghenci (*Simbolul apartenenței de breaslă, simbolul profesionistului integral*), ziaristului Alexandru Donos (*Un ziarist împlinit*), lingvistului Vlad Pohilă (*Toamna lui Vlad Pohilă*), toate realizate într-o cheie caracteristică doar autoarei...

Am impresia că portretul bibliografic este o premieră, ca gen, care, în exclusivitate, aparține Lidiei Kulikovski. Prin aceste portrete bibliografice ne demonstrează la ce poate servi și la ce putem folosi o monografie bibliografică. Iată câteva spicuiuri: „...o biobibliografie funcționează ca o oglindă; o biobibliografie este un instrument de greu cântar în creionarea portretului unei personalități; ...o biobibliografie transformă viața și activitatea unei personalități într-o mărime cuantificabilă; o biobibliografie construiește o personalitate; o biobibliografie este un instrumentar consistent de acces și regăsire a informației despre o personalitate (din *Toamna lui Vlad Pohilă*); „...o biobibliografie conturează un portret nepărtinitor, se bazează pe date și fapte concrete; o biobibliografie arată înălțimea muntelui celui bibliografiat, îl îmbie să urce în vârful lui, să înțeleagă dacă a meritat efortul; biobibliografia este, de fapt, un feedback, iar la feedback trebuie să răspundă prompt, să se evalueze, să se cântărească și să facă ceea ce nu a izbutit încă... (din *Vasile Șoimaru: dorință, dor și căutare*).

Se disting portretele bibliografice ale L. Kulikovski printr-o riguroasă analiză științifică a biobibliografiilor, prin judicioase observații generale ale vieții și activității personalității bibliografiate, dar și prin curajoase și precise semnale de detaliu, care scot în evidență esența personalității vizate. În portretele bibliografice ale L. Kulikovski întâlnim ambele moduri de analiză și exegeză: cercetarea animată de curiozitate și cercetarea aplicată.

Încă un aspect al portretelor bibliografice pe care-l menționăm este evidențierea muncii bibliografului: un travaliu minunat, o muncă de selecție, de alegere și de respingere pentru a abstrage, a reuni și a aranja informația în așa fel încât personalitatea să devină vizibilă, clară și ușor măsurabilă, muncă pe care o compară cu truda unui sculptor, altădată, cu creativitatea unui maestru în șah. L. Kulikovski aduce prin portretele bibliografice încă o dată dovada că bibliotecarii, bibliografii își pun timpul, munca și imaginația în slujba creării de produse pentru alții.

O parte din capitolul III este consacrată unor instituții info-documentare. Regăsim texte, la fel de emoționante, scrise cu dragoste, fie despre biblioteci-filiale ale BM, fie despre alte biblioteci publice sau științifice. Aceste eseuri pun în valoare instituția bibliotecară printr-o analiză de substanță a activității lor, evidențiind contribuțiile acestor instituții la dezvoltarea biblioteconomică.

Ultimul capitol – *Interviuri, atitudini, puncte de vedere, dezbateri* – cumulează interviurile oferite de autoare unor reviste, ziare de specialitate din țară și străinătate (România, Germania), articole de dezbateri, articole critice privind starea domeniului, rolul decidenților din domeniu, al fondatorilor și privind relațiile și comunicarea în domeniul biblioteconomiei. Autoarea este cunoscută pentru îndrăzneala și modul dezinvolt cu care dezbate, critică, pune întrebări, exprimă puncte proprii de vedere, diferite de ale altora.

Orice domeniu, dar în special cel biblioteconomic, își dorește mai multă comunicare, mai multă discuție, participare, colaborare, transparență. Volumul „Contribuții biblioteconomice” vine

în susținerea acestei dorințe împărtășind colegilor din domeniul profesional rezultatele muncii științifice, ideile, gândurile, cunoștințele. Lidiei Kulikovski îi place să spună: „Ești ceea ce împărtășești, nu ceea ce posezi”.

Ca și artele, știința este o expresie a vieții unui domeniu care anunță prezența unor indivizi înzestrați, capabili să ofere rezultatele cercetării colegilor sub formă de contribuție. Contribuția Lidiei Kulikovski, sub forma acestui volum, în mare, include studii și cercetări și alte genuri științifice, totodată având și un caracter pragmatic. Textele bine scrise predică exact ceea ce autoarea lor a făcut, ceea ce crede, ceea ce este probat și ceea ce funcționează deja undeva în rețeaua BM „B. P. Hasdeu”.

Lucrarea, suntem convingși, captivează nu numai pe cei vizați, cei din domeniul infodocumentar, ci și alte categorii de cititori. Ea abundă în exemple, se deosebește prin stilul viu, avangardist, prin ideile novatoare lansate. Conținutul volumului reprezintă un model de cercetare (care, sperăm, este agreat și receptat foarte bine de toate categoriile de cititori, mai ales de tinerii din domeniu), iar apariția lui reprezintă un model de valorificare și diseminare a cercetării științifice proprii. Bogăția materialului faptic, noutatea unor puncte de vedere, analiza profundă, rigoarea, precizia și claritatea expunerii conferă volumului o certă notă academică. Are Lidia Kulikovski un tip de discurs care trece de domeniul biblioteconomiei, care își găsește ușor locul în dezbaterea intelectuală a modernității.

Lucrarea, ca apariție tipografică, se bucură și de o realizare grafică foarte elegantă a artistului plastic Valeriu Herța, care, neîndoios, cunoaște bine activitatea și caracteristicile personale ale Lidiei Kulikovski.

Totodată, volumul, prin conținutul său, transmite câteva mesaje domeniului biblioteconomiei: (1) așteptările oamenilor evoluează – biblioteca ar trebui, la fel, să evolueze; (2) cea mai importantă întrebare pentru orice bibliotecă este astăzi următo-

rea: „Ne schimbăm la fel de repede ca lumea din jurul nostru?”; (3) biblioteca în curând va fi forțată să se schimbe drastic, să se schimbe cum nu a mai făcut-o vreodată sau niciodată...

Vă invit să o citiți ca să fiți pregătiți. Autoarea are dezvoltată (sau mai dezvoltată) abilitatea perceptuală de a vedea dincolo de dimensiunea obișnuită a lucrurilor în domeniul nostru... Din conținutul acestui volum, lumea bibliotecară poate învăța cum să perceapă cu alți ochi schimbarea și inovația.

Referințe bibliografice:

1. KULIKOVSKI, Lidia. Alexandru Donos – un ziarist împlinit [online]. In: *Alexandru Donos: O viață în zbuțiu: Biobibliografie (și nu numai)*. Chișinău: Magna-Princeps, 2010, pp. 8-11. ISBN 978-9975-4132-6-8. [citată 11 februarie 2021]. Disponibil: http://www.hasdeu.md/data/userfiles/files/al_donos.pdf
2. KULIKOVSKI, Lidia. Capacitatea inovațională a bibliotecii – filosofia și fundamentul schimbării ei [online]. In: *BiblioPolis*. 2011, vol. 41, nr. 4, pp. 9-16. [citată 11 februarie 2021]. Disponibil: <http://ojs.hasdeu.md/index.php/bibliopolis/article/view/122>
3. KULIKOVSKI, Lidia. *Contribuții biblioteconomice (teoretice și praxiologice): culegere de articole (2008-2012)*. Chișinău, 2012, 310 p. ISBN 978-9975-4432-2-7.
4. KULIKOVSKI, Lidia. Simbolul apartenenței de breaslă, simbolul profesionistului integral. Un portret bibliografic. In: *BiblioPolis*. 2011, nr. 2, pp. 142-145. Rec. la cartea: *Schimbarea de Sine pentru Schimbarea Celorlalți: în onoare L. Corghenci*, autori: N. Ghimpu, T. Panaghiu. Chișinău, 2010. 122 p. ISBN 978-9975-101-46-2.
5. KULIKOVSKI, Lidia. Toamna lui Vlad Pohilă [online]. In: *BiblioPolis*. 2011, vol. 77, nr. 2, pp. 72-84. [citată 11 februarie 2021]. Disponibil: <http://ojs.hasdeu.md/index.php/bibliopolis/article/view/562>
6. KULIKOVSKI, Lidia. Vasile Șoimaru: dorință, dor și căutare [online]. In: *Un om al faptelor: Vasile Șoimaru*. Chișinău, 2011, pp. 9-21. ISBN 978-9975-4247-3-8. [citată 11 februarie 2021]. Disponibil: <https://issuu.com/bibliotecahasdeu/docs/soimaru1>

INOVAȚIA ÎN BIBLIOTECĂ – FACTOR DE DEZVOLTARE DURABILĂ A DOMENIULUI

Victoria VASILICA,
Biblioteca Națională a Republicii Moldova

Rezumat: *Autorul se referă la inovația în biblioteci și calitățile bibliotecarilor inovatori. Dorința de creștere și abordare a inovației se proiectează prin servicii și produse noi lansate de către instituții. În acest articol sunt emise ipoteze cu privire la gradul de pregătire a bibliotecarilor de a face față tendințelor inovatoare în bibliotecă pe orice componentă organizațională care face parte din buna guvernare.*

Cuvinte-cheie: *inovație, bibliotecă, bibliotecar inovator, noutate, strategie profesională.*

Abstract: *The author refers to innovation in libraries and the qualities of innovative librarians. Wish to grow professionally and approach innovation is nowadays projected through new services and products launched by institutions. The article reflects assumptions on the level of readiness of librarians to cope with innovation trends in library work, and apply them to any organizational component that makes part of good governance.*

Keywords: *innovation, library, innovative librarian, novelty, professional strategy.*

Inovația este prioritară pentru oricare instituție. Astfel, fiecare generație managerială pornește, periodic, cu entuziasm în căutarea noului. Dorința de creștere și abordare a inovației se proiectează prin servicii și produse noi lansate de către instituții. Oricum ar sta lucrurile, puține companii identifică know-how-ul în spectrul de servicii pe care îl propun. Există însă strategii de inovare care sunt aplicate diferit și diferențiat chiar. În vârful piramidei stau ideile mari, care atrag cele mai multe investiții, pe mijloc sunt ideile promițătoare, iar la bază sunt ideile incrementale. Strategiile la bază cărora stau ideile productive cresc entuzi-

asmul și descătușează echipele de implementare, făcându-le mai receptive la schimbare.

Inovația se referă la noutate, schimbare, modificare sau este despre o schimbare care îmbunătățește calitățile unui produs sau serviciu. Acest cuvânt a fost folosit atât de des în situații nepotrivite, încât și-a pierdut esența. Multă lume consideră că inovația și creativitatea sunt același lucru. Este adevărat că pentru a inova este nevoie de creativitate, inovația însă oferă valoare comercială consumatorului și, desigur, companiei. Sau, cum se mai spune: „Inovația este foaia de calcul a creației”.

Un studiu realizat de *Harvard Business Review* a identificat cinci calități principale ale inovatorilor:

1. Asocierea;
2. Abilitatea de a pune întrebări;
3. Puterea de observație;
4. Experimentarea;
5. Rețeaua socială sau profesională.

Curiozitatea este dacă aceste calități evidențiate de către studiul sus-menționat se pot regăsi în îmbunătățirea anumitor procese și servicii de bibliotecă. Dar să începem a dezagrega calitatea de asociere care constă în abilitatea de a conecta informații, aparent fără legătură, din câmpuri diferite de activitate, dar care să se regăsească în câmpul de activitate al biblioteconomiei. În astfel de circumstanțe au apărut studii în biblioterapie sau bibliosofie, dar și bibliotecari în rol de formatori, care reușesc să facă transfer de cunoștințe către alți bibliotecari sau utilizatori.

O altă calitate a inovatorilor este abilitatea de a pune întrebări. Întrebările puse bine pot conecta biblioteca la necesitățile utilizatorilor vizavi de produsele și serviciile prestate de către bibliotecă și încurajează schimbul de idei pentru a le îmbunătăți. Poate fi exemplificat prin serviciile apărute în urma analizei rezultatelor studiilor de impact realizate de către biblioteci.

Puterea de observație, la fel, se regăsește în șirul de caracteristici ale inovatorilor. Un bibliotecar inovator trebuie să fie atent la

ce se întâmplă cu comunitatea în particular și în lume în general. Progresul ne dictează alegerile în multe domenii: de la comportamente de consum până la interese de lectură. În aceste împrejurări lumea din jurul bibliotecii se schimbă și, pentru a rămâne pe val și a șterge multitudinea de scenarii apocaliptice cu privire la dispariția acestui tip de organizație, bibliotecarul inovator trebuie să fie atent și să încalce trenduri, să se asocieze cu teorii progresiste, dar și să se alinieze mișcărilor care promovează procesul de inovare în sfera biblioteconomică.

Calitatea inovatorilor de a experimenta activ și repetat este cumva indispensabilă pentru a întregi portretul bibliotecarilor inovatori. Există mai multe căi de a aduce inovarea în instituție. Procedura de rebranding a unui produs sau serviciu de bibliotecă poate fi considerată parte componentă a procesului de inovare. În anul 2011, Biblioteca Națională a Republicii Moldova a inițiat prima ediție a Festivalului Cărții și Lecturii, patronat de UNESCO prin Comisia Națională a Republicii Moldova pentru UNESCO, desigur în parteneriat cu Ministerul Culturii al Republicii Moldova, Ministerul Educației al Republicii Moldova, Primăria municipiului Chișinău, Uniunea Scriitorilor din Moldova, Uniunea Artiștilor Plastici din Moldova, Uniunea Editorilor din Republica Moldova, Societatea Bibliofililor din Moldova, direcțiile/secțiile cultură din teritoriu, organizat în perioada 31 august – 3 septembrie a fiecărui an. În localități, coorganizatorii principali erau administrația publică și biblioteca publică în parteneriat cu instituțiile cele mai implicate în organizarea și promovarea lecturii (școala, instituția preșcolară, casa de cultură ș.a.). Formula aceasta de eveniment național care să integreze obiective prioritare pentru dezvoltare precum ar fi stimularea activităților de promovare a cărții, lecturii, bibliotecii, bibliofiliei, desfășurate în biblioteci, școli, în familii, în comunitate în general, sau rolului bibliotecilor publice în promovarea și orientarea lecturii a funcționat perfect până în 2017.

Misiunea, scopul și obiectivele bibliotecii în comunitate nu s-au schimbat de-a lungul anilor, doar s-a schimbat mediul soci-

al. Progresul a adus o viteză pe care instituțiile o mențin cu greu. Iată aceste circumstanțe au dus la necesitatea revizuirii conceptului Festivalului Cărții și Lecturii și lansarea, în anul 2018, a Programului Național LecturaCentral, care, în fond, păstrează mesajul, dar conține elemente noi ce completează și oferă o imagine nouă produsului final. Rezultatul este altul, și putem vorbi despre calitatea experimentării pe care bibliotecarii fondatori ai acestui program o au și se încadrează și în lista specialiștilor inovatori pentru că știu să se reinventeze.

O altă calitate a inovatorilor despre care se comunică în acest studiu este cea de a face parte dintr-o rețea socială sau profesională. Inovația se limitează în mare parte la ruperea barierelor în modul de gândire. Lidia Kulikovski este printre bibliotecarii care sparg zidurile în mod repetat pe parcursul carierei, dar și, asemenea titanului Atlas, fratele lui Prometeu, care țin Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu” în vârtoarea inovațiilor. Caută, prinde idei din domeniul adiacente, le reinventează și le răsfugă în rețeaua municipală. Ca un manager exemplar, este fenomenală în abordarea conceptului inovației în managementul BM. Pentru a determina spectrul de compartimente care pot fi supuse procesului de inovare, trebuie să analizăm practica managerială a instituției, dar și schimbările din management care apar periodic. În urma acestor analize, autoarea prezintă „Inovația în management – soluția schimbării în domeniul infodocumentar. Oportunități. Probleme. Roluri” (1) deduce piramida inovației. O bibliotecă care vrea să fie inovativă trebuie să adopte această piramidă.

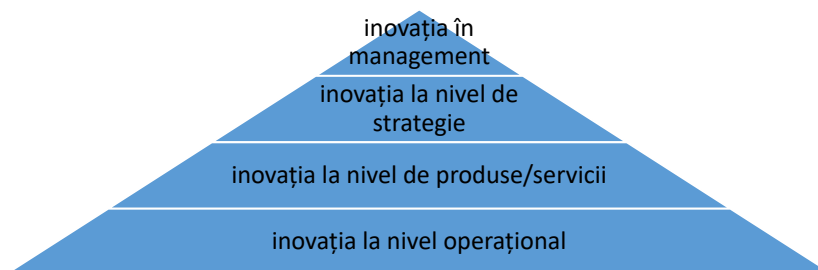

Figura 1. **Piramida inovației**

Atunci când o oarecare bibliotecă va dori să integreze procesul inovativ în activitatea sa, conform acestei piramide are suficient spațiu de creativitate. Observăm că se structurează ordinea componentelor care ar fi prioritare în procesul de inovație. Odată cu inovarea proceselor, procedurilor și echipamentelor, se poate de urmat componenta de nivel de produse și servicii. Inovarea pe toate componentele piramidei ar prezenta o bibliotecă modernă și progresistă. Zilnic, evoluția tehnologiilor oferă pentru biblioteci și bibliotecari noi provocări și accelerează semnificativ ritmul de înnoire strategică a acestora. Devine valoros și important faptul de a crea un mediu motivațional pentru ca angajații să ofere tot ce e mai bun, să fie creativi.

Cum îmbrăcăm lentilele creativității pe nasul angajaților din bibliotecă? Bibliotecarii sunt inovatori și pot să mențină această caracteristică pe linie temporală, dar cu condiția să existe un program de instruire pentru bibliotecarii inovatori, care le-ar pune la îndemână și instrumente în acest sens (2). Creativitatea stă la baza inovației, iar angajații care nu sunt creativi nu pot fi inovatori. Dar dacă creativitatea se cultivă, concluzionăm că fiecare angajat are potențial de creativitate. Pablo Picasso menționa: „Toți copiii se nasc artiști, provocarea e să rămânem artiști pe măsură ce creștem”. E pregătit bibliotecarul să inoveze în bibliotecă sau e încorsetat în practicile trecutului? O soluție ar fi includerea activităților de stimulare a creativității în programul de activitate a fiecărui angajat pentru a-l destinde și a-l dispune la activități inovatoare. Deoarece managementul de vârf decide strategiile și parcursul bibliotecii, APL gestionează financiar și sunt responsabile de buna guvernare. În general, este foarte important ca biblioteca 2.0 să nu fie guvernată cu management 1.0. Dacă să ne referim la spiritul concurențial în biblioteci, care alimentează creativitatea angajaților, atunci ar fi potrivit să fie dezvoltat în conformitate cu tipul instituției, la fel cum în sport se dau lupte conform categoriilor de greutate. Această categorisire

imaginară ar încuraja și stimula creativitatea bibliotecarului ce ar fi canalizată în procesul de inovație și dezvoltare a instituției.

Bibliotecarii dau dovadă de o prezență culturală și de spirit în-nobilator, dar este suficient pentru a trasa direcții orientate către inovația bibliotecii?

Marele Michelangelo era convins că în fiecare bloc de marmură se afla o statuie și e treaba sculptorului să o descopere. Dacă am privi această viziune sub alt aspect și am considera că în spatele la o grămadă de praf sau de particule se ascunde o statuie și particulele pot fi aranjate pentru a forma o statuie? Experții numesc această posibilitate nanotehnologie. Dacă am face un joc de imaginație bazat pe acest silogism și am afirma că din toată frăția bibliotecară din Republica Moldova, fiecare bibliotecar este inovator, atunci putem remarca viitorul și indispensabilitatea instituției infodocumentare.

Lumea se schimbă în jurul nostru, iar biblioteca trebuie să se schimbe din interior. Nu biblioteca este adaptabilă condițiilor noi, dar oamenii din bibliotecă. Pandemia a demonstrat că bibliotecarii pot fi adaptabili. Aceștia se orientează în timp real la cerințe și necesități care vin din partea publicului, creează strategii de dezvoltare care conțin direcții orientate *outside the box* (din afara cutiei) pentru a sclipi în mediile unde sunt prezente. Creativitatea este o calitate care poate fi obținută în urma procesului de instruire și este flacăra care alimentează procesele inovative din cadrul bibliotecilor.

Referințe bibliografice:

1. KULIKOVSKI, Lidia. *Inovația în management ca factor de supraviețuire și schimbare a bibliotecii* [online]. [citat 22 februarie 2021]. Disponibil: <https://www.slideshare.net/BMHasdeu/lidia-kulikovski-inovaia-n-management-ca-factor-de-supravieuire-i-schimbare-a-bibliotecii>
2. KULIKOVSKI, Lidia. *Transformarea bibliotecarilor în profesioniști ai inovației* [online]. [citat 22 februarie 2021]. Disponibil: <http://ojs.hasdeu.md/index.php/bibliopolis/article/view/309/304>

ARTA INFLUENȚEI SAU DESPRE LIDERUL LIDIA KULIKOVSKI LA CEAS ANIVERSAR

Elena PINTILEI,
director general al BNRM

Rezumat: Managementul eficient este direct legat de modul în care liderul își folosește puterea de a influența comportamentul echipei. Actul de conducere este realizat implicit prin influența conducătorului asupra colegilor sau a echipei. Un management efektiv este descris de modalitatea în care conducătorul folosește puterea pentru a influența comportamentul altor oameni. Influența este instrumentul care stă la baza procesului de conducere și se manifestă prin acțiunea emoțională sau rațională pe care liderul o exercită asupra echipei, în scopul modificării comportamentului. Un model de lider și manager național, care folosește eficient în actul de conducere tehnicile de influență, este doamna Lidia Kulikovski. Promovarea unor modele de lider în cadrul instituțiilor info-documentare este esențială în condițiile managementului contemporan, iar reușita echipei rețelei BM „B. P. Hasdeu” este strâns legată de o analiză corectă și de aplicarea la timp a unui stil de conducere al liderului Lidia Kulikovski.

Cuvinte-cheie: lider, management, tehnici de influență, instituții info-documentare, Lidia Kulikovski.

Abstract: Effective management is directly related to how a leader uses power to influence his/her team behavior. The act of leadership is performed implicitly through the influence of the leader on colleagues or the entire team. Effective management is described by the way that a leader uses power to influence other people's behavior. Influence is the tool that underlies the leadership process and is manifested through the emotional or rational action that the leader exerts on the team, in order to change behavior. A model of a national leader and manager, who effectively uses the techniques of influence in the act of leadership, is Mrs. Lidia Kulikovski. The promotion of leadership models within the info-documentary institutions is essential in case of contemporary management, and the success of the “B. P. Hasdeu” municipal library network team is closely related to correct analysis and the timely application of a managerial style of the leader Lidia Kulikovski.

Keywords: *leader, management, influence techniques, info-documentary institutions, Lidia Kulikovski.*

Eficiența managementului unei instituții infodocumentare reprezintă un subiect complex și depinde, în mare măsură, de arta liderului de a trata capitalul resurselor umane din organizație. Organigrama instituției, regulamentul de organizare și funcționare, regulamentul de ordine interioară și alte acte ne indică strict modele de structură, subordonare internă, care presupun executarea sarcinilor și disciplină. Funcția managerială în organizație și puterea pe care o deține liderul instituției sunt insuficiente pentru a motiva sau a inspira colegii și subalternii. O calitate indispensabilă a liderului trebuie să fie promovarea corectă a ideii sau a ideilor altor persoane sau lideri. Acest fenomen este deosebit de important pentru dezvoltarea organizațiilor infodocumentare moderne, care au acceptat decentralizarea, s-au orientat spre necesitățile comunităților, au reușit să devină mai puțin dependente de alți factori cum ar fi cel ideologic, politic etc.

Dezvoltarea domeniului biblioteconomic național după anii '90 ai sec. al XX-lea a demonstrat că liderii profesiei noastre, cu abilități puternice de influențare, au atins și ating obiectivele mai eficient. Experiența liderilor naționali ne-a demonstrat că ei au avut sprijinul voluntar din partea colegilor și angajaților. În același timp, angajații sunt și au fost mereu monitorizați, activitatea a fost și este evaluată, eforturile lor au fost și sunt consolidate, rezultatele au fost și sunt mai persistente, relația șef-subaltern a devenit mai armonioasă, împreună fiind mai concentrați asupra „unui scop comun”. Cineva ne poate întreba dacă rezistența din partea subalternilor a fost sau poate apărea ca urmare a unei influențe ineficiente. „Desigur!!!”, ne vor spune liderii. Subalternii pot recurge la diferite metode de manipulare sau de sabotare a muncii, până și la solicitarea conducerii superioare să-l elimine pe lider din instituție. Credem că astfel de fenomene au avut loc

și pot apărea oricând.

Totodată, consimțământul subalternilor, în special în cadrul instituțiilor infodocumentare, a fost și este cel mai important lucru pentru a implementa o idee sau o activitate de către manager, însă acesta nu va permite la maximum implicarea creativă a angajaților.

Publicațiile consacrate liderismului ne comunică că este foarte important ca liderul unei instituții sau subdiviziuni să dețină arta comunicării și a influenței „în sens pozitiv”, astfel ca subalternii nu doar să fie „pur și simplu” de acord cu ideile generate de lider, dar atitudinea și modul lor de gândire să fie modelate, schimbate sau orientate spre „acel scop comun” al managerului. Liderii instituționali folosesc influența pentru a implementa soluții și pentru a obține sprijinul ideii proprii sau viziunii asupra viitorului instituției. Experiența ne-a demonstrat că managerii-lideri ai unor biblioteci au influențat opiniile și comportamentul fondatorilor și angajaților prin fapte și argumente logice, referindu-se la obiective și valori, oferind sprijinul necesar colegilor.

Pe lângă cooperarea logică, emoțională și încurajatoare, publicațiile în domeniul liderismului ne propun multiple tactici eficiente de influență, utilizate de către liderii moderni. În acest articol vom examina eficiența tacticilor de convingere „Cap”, „Inimă”, „Mâini”, care le-am identificat, pe parcursul anilor, în procesul activității managerului, profesorului, cercetătorului și biblioteconomistului Lidia Kulikovski.

Liderul domeniului biblioteconomic Lidia Kulikovski a cunoscut și a utilizat tehnici de influență prin logică „Cap”, care au fost direcționate către principiul rațional și intelectul uman. Procedând astfel, dna Lidia a prezentat fondatorilor și colegilor argumente și informații sub formă de fapte și cifre, arătând modul în care acestea erau utile pentru comunitate, instituție, echipă sau persoană. Influența prin logică sau gândirea logică a fost utilizată de către dna Kulikovski ca un proces de tranziție clar „de la unul la altul”, foarte des unele gânduri și teorii erau extrase

chiar din publicațiile studiate. Doar unui lider cu experiență îi poate reuși influențarea celor din jur prin apel la logică, folosind gândirea dialogică, critică și științifică. Gândirea dialogică am identificat-o în experiența managerială a doamnei Lidia, care a reușit să stabilească o relație de încredere fie între colegi, fie între șefi și subalterni, fondator și bibliotecari. Cu întrebări corecte, opinii sincere formulate, a știut să convingă superiorii, ca aceștia să înțeleagă situația mai profund, gândindu-se la comunitatea chișinăuiană. Adică mai mult în afara bibliotecii. Gândirea dialogică a permis rețelei BM „B. P. Hasdeu” să clarifice pozițiile angajaților și a comunității în ansamblu. Folosind eficient tactica „Cap”, liderul Lidia Kulikovski a reușit să reducă neîncrederea comunității bibliotecare. Numai gândirea critică a ajutat atât rețeaua BM „B.P. Hasdeu”, cât și alte instituții infodocumentare să evalueze o situație, pentru a găsi cea mai bună soluție la o problemă. Aceasta a permis să fie luat în considerare feedbackul tuturor celor implicați în procesul de reformă bibliotecară la nivel național și municipal și să nu depindă de opiniile și preferințele individuale. Doar gândirea critică poate consolida o echipă profesionistă și îmbunătăți imaginea instituției în comunitate. Mereu am observat în discursurile, dar și în scrierile doamnei Lidia Kulikovski, abilitatea de a influența prin gândirea științifică, un sistem și o logică în abordare pentru a familiariza colegii cu cunoștințe, și anume teorii, ipoteze și dovezi empirice reproducibile. Abordarea științifică a doamnei Kulikovski se bazează pe analiza și interpretarea datelor, fiind o metodă mai des utilizată în afaceri. De fapt, multiplele exemple aduse de către dumneaei, în cadrul discursurilor și instruirilor, mereu se bazează pe exemple din lumea liderilor de afaceri. Întrebările corecte, intuiția și creativitatea au permis managerului Lidia Kulikovski să deducă ipoteze, care au fost apoi evaluate critic în public. Un alt aspect al gândirii doamnei Kulikovski este cel dialectic, care o ajută să examineze o problemă din diferite puncte de vedere, căutând integrarea maximă a punctelor de vedere opuse sau conflictuale. Printr-un proces

dialectic, ea a știut să caute și să discute problemele domeniului, astfel ca, împreună cu alți lideri naționali ai domeniului, să găsească soluții.

O altă tehnică de influență, bine cunoscută de comunitatea bibliotecară din țară, folosită eficient de către dna Kulikovski, a fost și rămâne cea prin emoții, care a vizat conectarea informațiilor ca un sentiment de apartenență profesională. Prin motivare și inspirație, liderul domeniului Lidia Kulikovski, pe parcursul carierei sale, a reușit să creeze și să dezvolte bibliotecile din rețeaua BM „B. P. Hasdeu”, împreună cu echipa a atins scopuri comune, idealuri și credințe. Doar un lider cu inteligență emoțională bine dezvoltată este conștient de sine, conduce cu emoțiile și impulsurile sale, înțelege emoțiile altora, este capabil să inspire și să influențeze. Lidia Kulikovski mereu a știut să trezească în colegi entuziasmul, empatia, ceea ce, la rândul său, a dus la creșterea rezultatelor și angajamentelor instituției pentru comunitatea chișinăuiană. Utilizând metoda „Inimă”, omagiata s-a identificat cu misiunea și valorile rețelei de biblioteci publice „B. P. Hasdeu”, instituție care în timp și-a câștigat autoritatea în comunitatea profesională națională și chișinăuiană, înțelegând că reputația este una dintre cele mai puternice pârghii de influență asupra celor din exterior. Pentru a-i influența pe ceilalți, este important ca un lider să-și păstreze încrederea. Lidia Kulikovski este un lider deschis în comunicare și, chiar după expirarea mandatului său de director general, este foarte bine tratat în comunitate, fiindcă și ea însăși tratează bine oamenii. Doar un lider adevărat conștientizează că particularitățile esențiale ale conducerii sunt: deschiderea, posibilitatea de a admite greșeli, veridicitatea, laudele sincere și feedbackul pozitiv, confidențialitatea și consecvența. Aceste caracteristici le-am regăsit mereu în activitatea și comportamentul doamnei Kulikovski.

Desigur, o persoană experimentată ca doamna Lidia, pe parcursul carierei manageriale și după, a utilizat și utilizează tehnicile de influență prin cooperare „Mâini”, știind să caute sfaturi

și să ofere ajutor. Astfel, această metodă i-a oferit consolidarea legăturilor cu partenerii de dezvoltare, oferind colaborare și cooperare, pentru atingerea unor obiective reciproc benefice. Credem că fiecare lider, într-un fel sau altul, utilizează tehnici de influență pentru a obține rezultate dorite de la un coleg, grup de angajați, parteneri etc. Doamna Lidia Kulikovski a știut mereu să identifice tactica optimă, fiind ascultată și auzită din exterior. Doar un lider experimentat înțelege că cooperarea este o activitate comună, în urma căreia toate părțile beneficiază de oportunități. Liderul Lidia Kulikovski niciodată nu s-a opus să lucreze într-un mediu competitiv, înțelegând că colaborarea apare din munca în echipă, participare, asistență, parteneriat, sprijin și sinergie. Principala tehnică de influențare printr-un apel la cooperare este cultivarea cooperării. Aceasta am întâlnit mereu în activitatea Lidiei Kulikovski. „Bunele intenții nu sunt suficiente pentru a construi cooperarea, pentru aceasta aveți nevoie de o atitudine pozitivă bazată pe încrederea interpersonală!!!”, ar zice doamna Kulikovski.

Credem că comunitatea bibliotecară, viitorii manageri și lideri de instituții infodocumentare au un exemplu de lider – doamna Lidia Kulikovski, care este o persoană mereu interesată de fenomenul liderismului profesional la nivel național și internațional. Fiind interesată de tehnicile de influență prin cooperare „Mâini”, Domnia Sa a promovat multiple deziderate, printre care:

- interacționați, credeți în subalterni, menținând echilibrul între interesul propriu și interesele echipei;
- serviți ca exemple de cooperare și demonstrați comportamentele care se caută să fie imitate;
- consolidați interdependența prin construirea unei culturi organizaționale, prin dezvoltarea unei culturi de colaborare, stabilind obiective, asigurați conformitatea și construiți noi angajamente.

Mai jos, aș dori să evidențiez șase acțiuni esențiale de influență, care sunt utilizate eficient de către liderul național Lidia Kulikovski, și anume:

1. Implementarea obiectivelor strategice și conștientizarea rolului și locului instituției în comunitatea care o servește, adaptându-se la realitățile corporative;

2. Sporirea vizibilității pentru a deschide noi perspective;

3. Câștigarea și întărirea autorității personale, integritatea fiind foarte importantă pentru un lider;

4. Crearea și menținerea rețelei de contacte. Abilitatea de a crea cunoștințe și de a întări relațiile, formând un cerc profesional de contacte, care a fost și va rămâne un atu perseverent, pur și simplu neprețuit în lumea modernă interconectată;

5. Comunicarea clară cu fondatorii, colegii, comunitatea, partenerii;

6. Motivarea colegilor și angajaților, crearea unui mediu de implicare în care oamenii simt importanța, implicarea și capacitatea lor de a influența situația.

Claritatea vorbirii și a scrierii, împreună cu o varietate de stiluri de comunicare, a ajutat-o pe doamna Lidia Kulikovski să explice cu succes sarcinile altora și să asigure impactul corect.

Lidia Kulikovski mereu a știut de ce au nevoie ceilalți, care este stilul lor și ce îi motivează. Sub conducerea unor astfel de lideri și împreună cu ei oamenilor le place să lucreze.

„Influența apare la toate nivelurile organizației”, ne-ar spune Lidia Kulikovski. Pentru aceasta avem nevoie ca un bun lider să aibă capacitatea de:

A GÂNDI STRATEGIC – trebuie să înțelegem relația strânsă dintre organizație și mediul în care activăm, folosind aceasta pentru a lua decizii care contribuie la succesul pe termen lung al organizației.

A ACȚIONA STRATEGIC – trebuie să avem abilitatea de a întreprinde măsuri decisive și în timp util, în conformitate cu planul strategic al organizației, în ciuda incertitudinii complexității atât obiective, cât și subiective.

A INFLUENȚA STRATEGIC – trebuie să știm să constru-

im angajamente în conformitate cu direcția de dezvoltare a instituției, invitându-i pe colegi să participe la procesul strategic prin rețea în cadrul organizației, utilizând cultura corporativă și sisteme de influență.

Liderul Lidia Kulikovski a înțeles că influența este esențială pentru un lider strategic, ea ajută la crearea unei viziuni inspira-toare asupra viitorului și la comunicare, pentru a trezi entuziasm și dăruire acestei viziuni.

Liderul Lidia Kulikovski a modelat echipa, cultura organizațională potrivită, prin influența ei, lucrând cu echipa a dezvoltat și a implementat strategii, în stabilirea priorităților și alocarea resurselor.

Sam Walton, antreprenorul care a creat rețeaua de magazine „Walmart”, spunea că „liderii fac tot ceea ce ține de ei ca să amplifice încrederea în sine a oamenilor pe care îi conduc, deoarece, atunci când oamenii cred în ei înșiși, pot face lucruri uluitoare”. Este unul dintre efectele pozitive pe care liderii le generează în instituție, cu ajutorul influenței pe care o au asupra colegilor din echipă.

În concluzie menționăm că un exemplu de lider ca doamna Lidia Kulikovski ne demonstrează că influențarea celor din jur, atât a subalternilor, cât și a superiorilor, este o „artă”, o abilitate importantă pentru un lider la toate nivelurile. „Arta” de a conduce este să știi când să folosești autoritatea și când să folosești influența, când să pui întrebări și când să expui păreri sau să comunci decizii, când să lansezi provocări și când să lauzi comportamente. Doar liderii eficienți beneficiază de pârghiile puterii formale și informale exercitate, combinând apeluri la logică, emoție și cooperare. Acești lideri sunt bine cunoscuți în comunitatea profesională, reușesc să-și mențină autoritatea personală, folosind la maximum pârghiile cercului profesional de contacte, comunicând eficient, reușind să-i motiveze cu pricepere pe ceilalți.

Referințe bibliografice:

1. COSTEA, Octavia. Evoluții în sistemele manageriale. In: *Euromentor*. 2011, nr. 1, pp. 112-122. ISSN 2067-7839.
2. EȚCO, Constantin, CĂRĂRUȘ, Margareta, DAVIDESCU-CREANGĂ, Elena. *Psihologia Managerială*. Chișinău: Bons Offices, 2006. 280 p. ISBN 978-9975-80-005-1.
3. MAXWELL, John C. *Cele 21 de Legi Supreme ale Liderului: Respectă-le și oamenii te vor urma*. București: Amaltea, 1998. 300 p. ISBN 978-973-162-173-9.
4. MERCE, Eugeniu. Leadership și putere. In: *Buletin științific*. 2003, nr. 13, p. 2-7.
5. NEAMȚU, Liviu, NEAMȚU, Adina. *Management strategic – principiile succesului*. Târgu-Jiu: Academica Brâncuși, 2009. 238 p. ISBN 978-973-144-255-6.
6. NICULESCU, Rodica Mariana. *A învăța să fi un bun manager*. Tulcea: Inedit, 1994.
7. ZLATE, Mielu. *Tratat de psihologie organizațional-managerială*. Iași: Polirom, 2007. 658 p. ISBN 973-681-680-X.
8. БОДИ, Дэвид, ПЭЙТОН, Роберт. *Основы менеджмента*. Санкт-Петербург: Питер, 2000.
9. ВИСЕМА, Х. *Менеджмент в подразделениях фирмы*. Москва: Инфра-М, 1991.
10. ВИХАНСКИЙ, О.С., А.И. Наумов. *Менеджмент*. Москва: Гардарика, 1998.
11. ДАФТ, Ричард Л. *Менеджмент*. Санкт-Петербург: Питер, 2000.
12. МЕКСОН, М., Альберт, М., Хедоури, Ф. *Основы менеджмента*. Москва: Дело, 1999.
13. РАДУГИН, А. *Основы менеджмента*. Москва: Центр, 1998.

CAPITOLUL II. STUDII

BIBLIOTECONOMIA MODERNĂ – STRUCTURA ȘI FRECVENȚA TERMENILOR ÎN ERA INFORMAȚIONALĂ

Cristina CATEREV,
Școala doctorală de științe umaniste,
Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu”

Rezumat: *Articolul reflectă termenii și sintagmele din domeniul biblioteconomic românesc care fac parte din vocabularul bibliotecii moderne. Termenii studiați au fost selectați din publicația de specialitate „Biblioteca modernă: Glosar de termeni uzuali”. Cercetarea lexicului biblioteconomic se va baza pe adoptarea unor metode comune de analiză lingvistică: analiza trăsăturilor semantice relevante în și prin contexte diagnostice, completată, acolo unde rezultatele nu sunt relevante, cu analiza textuală. Perspectiva cercetării structurii gramaticale este asigurată de același obiectiv: descrierea adecvată a lexicului biblioteconomic românesc pentru mai buna lui cunoaștere de către bibliotecarii moderni.*

Cuvinte-cheie: *lexic, cunoștințe, terminologie, biblioteconomie, bibliotecă modernă, vocabular, societatea informațională, inovație, scientometrie, webometrie, platformă, neologizare.*

Abstract: *The article reflects the terms and phrases in the Romanian library field that are part of the vocabulary of the modern library. The studied terms were selected from the specialized publication “Modern Library: Glossary of Common Terms”. The research of the library lexicon is based on the adoption of common methods of linguistic analysis: the analysis of the relevant semantic features in and through diagnostic contexts, completed, where the results are not relevant, with the textual analysis. The perspective of researching the grammatical structure is ensured by the same objective: the adequate description of the Romanian library lexicon for its better knowledge by modern librarians.*

Keywords: *lexicon, knowledge, terminology, librarianship, modern library, vocabulary, information society, innovation, scientometry, webometry, platform, neologization.*

De secole, biblioteca a reprezentat un spațiu sacru pentru obținerea de cunoștințe. Contemplarea a fost esențială pentru serviciile tradiționale de bibliotecă, unde accentul a fost pus pe acumularea cât mai multor cunoștințe posibil. Astăzi, întrucât oamenii au acces continuu la informații, biblioteca nu mai este singura sursă care oferă cunoștințe.

În timp ce biblioteca trecutului a fost definită de serviciile tranzacționale – împrumutul și returnarea cărților – în zilele noastre, dinamica bibliotecii s-a schimbat prin adăugarea unei laturi relaționale la toate procesele sale. În acest fel, bibliotecile moderne trec de la concentrarea pe servicii tranzacționale și devin relaționale, ceea ce creează mai multă valoare pentru utilizatori.

Mai mult, îi ajută pe oameni să pună mâna pe un material educațional excelent pe care s-ar putea să nu-l găsească altfel pe piață. Când citim mai multe, abilitățile noastre sociale și performanța academică se îmbunătățesc.

Cel mai important, bibliotecile sunt o platformă excelentă pentru a face progrese. Când primim temele în clasă, bibliotecile ne ajută cu materialul de referință. Acest lucru, la rândul său, progresează capacitățile și cunoștințele noastre de învățare. De asemenea, este util în dezvoltarea noastră generală.

Utilitatea bibliotecii moderne

O bibliotecă este o platformă foarte utilă, care reunește oameni dornici să învețe. Ne ajută să învățăm și să ne extindem cunoștințele. Ne dezvoltăm obiceiurile de lectură dintr-o bibliotecă și ne satisfacem setea și curiozitatea de cunoaștere, ceea ce ajută la creșterea personală și la dezvoltare.

În mod similar, bibliotecile oferă cercetătorilor surse autentice și credibile de informații. Ei sunt capabili să-și completeze lucrările și să-și desfășoare studiile folosind materialul prezent într-o bibliotecă. În plus, bibliotecile sunt un loc minunat pentru a studia de unul singur sau chiar în grup, fără nicio perturbare.

Mai mult, bibliotecile ne ajută și la creșterea nivelului de concentrare. Întrucât sunt localuri unde se păstrează liniștea, o persoană poate aici studia sau citi. Bibliotecile ne largesc gândirea și ne fac mai deschiși la gândirea modernă.

Cel mai important, bibliotecile sunt foarte economice. Oamenii care nu își permit să cumpere cărți noi pot împrumuta cărți dintr-o bibliotecă. Acest lucru îi ajută să economisească o mulțime de bani și să obțină informații gratuit.

Bibliotecile moderne sunt un loc minunat pentru a dobândi cunoștințe. Servesc fiecare persoană diferit. Ele sunt o sursă excelentă de învățare și de promovare a progresului cunoașterii. Ne putem bucura de timpul liber în biblioteci citind și cercetând. Pe măsură ce lumea a devenit digitalizată, acum este mai ușor să navigați printr-o bibliotecă și să obțineți ceea ce căutați. Bibliotecile oferă, de asemenea, oportunități de angajare persoanelor cu salariu echitabil și condiții de muncă incredibile.

Astfel, bibliotecile moderne îi ajută pe toți, pe cei care o vizitează și pe cei angajați acolo. Nu trebuie să renunțăm la biblioteci din cauza erei digitale. Nimic nu poate înlocui vreodată autenticitatea și credibilitatea pe care o obțineți dintr-o bibliotecă.

Putem măsura utilitatea bibliotecii moderne și prin extinderea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă, prin implementarea activităților în cadrul bibliotecilor publice și extinderea responsabilităților centrelor biblioteconomice de nivel național, departamental și teritorial. [3]

Bibliotecile de astăzi se confruntă cu o mare problemă. Avansarea tehnologiilor informaționale are un rol însemnat în schimbarea activității și obiectivele specifice în cadrul biblioteconomiei moderne sunt altele. Permanent au loc schimbări prin intermediul tehnicii și utilajului modern, iar activitatea bibliotecilor se axează pe alte principii: extinderea proiectelor internaționale, crearea de baze de date, digitalizare de conținuturi, crearea unei biblioteci electronice.

Bibliotecile moderne cu servicii tradiționale se adaptează la serviciile moderne din perioada contemporană, de asemenea, au un obiectiv important: de a extinde necesitățile de informare digitală, oferind mai mult ajutor educațional unui public mai larg. De exemplu, bibliotecile din întreaga țară oferă mai multă asistență individuală celor care utilizează pentru prima dată anumite tehnologii. Din acest motiv, bibliotecile moderne trebuie să fie la curent cu cele mai recente tehnologii informaționale din întreaga lume și cum să instruiască publicul în vederea utilizării lor.

Bibliotecile moderne îndepărtează rafturile vechi, care nu sunt necesare, pentru a face loc spațiilor de producție nouă, de creare a conținuturilor digitale, spațiilor de informare culturală și media. Spațiile de creație sunt concepute să fie un loc în care sunt afișate tehnologiile vechi, alături de cele noi. Scopul acestei strategii de dezvoltare este ca managerii instituțiilor infodocumentare să poată dezvolta noi competențe bibliotecarilor și, respectiv, să împărtășească abilitățile pe care le au deja cu ceilalți. Acest lucru permite publicului să acceseze noi informații prin interacțiunea socială. Se pare că bibliotecile de astăzi se străduiesc să rămână adevărate spații moderne cu idealuri spre viitor.

Mai mult decât oricând, bibliotecile moderne ascultă necesitățile publicului și fac tot ce pot pentru a găzdui cele mai utile servicii. De la crearea laboratoarelor digitale elaborate la crearea spațiilor de producție și a locurilor de întâlnire, bibliotecile lucrează din greu pentru a rămâne relevante într-o societate digitală. Cu ajutorul acestor elemente noi, bibliotecile moderne se pot dezvolta alături de tehnologii și pot ajuta la educarea publicului în diverse moduri.

Biblioteca modernă este un termen utilizat mai frecvent la mijlocul secolului al XX-lea. Astăzi, crearea de rețele a condus la transformarea modului în care bibliotecile furnizează, iar utilizatorii caută informații. Deși internetul este mediul natural pentru bibliotecar, acesta se confruntă cu probleme de cenzură și standarde.

Bibliotecarul modern nu trebuie să fie abil să utilizeze internetul, ci trebuie să se familiarizeze cu informația digitală în toate formele sale – imagini, text integral și bănci de date factuale.

Mai important, pentru a rămâne modern, bibliotecarul de astăzi trebuie să se angajeze într-un program de învățare pe tot parcursul vieții, care să-i permită să utilizeze în mod optim avantajele oferite de tehnologia modernă.

Biblioteca și bibliotecarul modern oferă servicii moderne. *Serviciu modern de bibliotecă* este un sistem legal de activități prestat cetățenilor la solicitarea acestora (sau la solicitarea unor instituții interesate), ce are drept scop satisfacerea necesităților informaționale ale cetățenilor/instituțiilor. [2]

În continuare, vom prezenta o serie de termeni biblioteconomi, care au fost caracterizați în conformitate cu particularitățile lor structural-gramaticale. Termeni biblioteconomi exprimați prin cuvinte simple, termeni monomembri: *abilitate, achiziție, acord, acreditare, activitate, actualizare, adaptabilitate, adresabilitate, agendă, altruism, ambianță, analiză, andosament, animator/animatoare s. n., antivirus, aplicație, aptitudine, aspirații, atitudine, audio, autentificare, autodezvoltare, avatar, beneficiar/-ă s. n., beneficiu/beneficii s. m., bibliotecar, bibliotecă, brevet, buget, calculator, cartografiere, căutare, cerere/cereri s. f., chestionar, competență, continuitate, convenție/convenții s. f., conversație, creativitate, credibilitate, cunoștințe, diferențiere, diseminare, disponibilitate, diversificare, donație, dronă, durabilitate, echitate, educație, ecran, editare, eficacitate, eficiență, emoticon, empatie, enciclopedia, eroare, estetică, evaluare, evocare, excel, experiență, expunere, extindere, extranet, facilitator, facilități, fereastră, fiabilitate, fidelitate, filtru, fișier, formabil, formare, formatare, formator, gestiune, hiperlegătură, hipermedia, hiper spațiu, hipertext, impact, incluziune, indicator, infografic, inovație, integrare, interactivitate, internet, interviu, intranet, intuiție, încântare, jurnal, laborator, laptop, lider, logistic, logo, loialitate,*

ludotecă, mediatecă, mentenanță, mentor, mesaj, metodologie, misiune, modernizare, monitorizare, motivare, multimedia, negociere, nonformal, notificare, novateca, ofertă, organigramă, pagină, parolă, partener/parteneri s. m., parteneriat/parteneriate s. n., periferic, performanță, pictogramă, piramidă, piraterie, plan, port, poziționare, prelegere, prezentare, problematizare, procedeu, profesionalitate, proiector, promovare, protocol, prototip, public, publicitate, reclamație, reflecție, reglementare, regulament, relații, relevanță, replicare, repozitoriu, rețea, reziliență, risc, schimbare, serviciu, sinectică, solicitant, sponsorizare, standard, statistic, strategie, sustenabilitate, ședință, tastatură, valoare, viziune, voluntariat, zonă etc.

Termeni biblioteconomici-sintagme

În terminologia bibliotecii moderne putem distinge formarea termenilor-sintagme prin elementele incluse. Termenii au fost clasificați conform următoarelor categorii:

1) **Termeni bimembri** care sunt caracteristici bibliotecii moderne au o pondere ce denumesc diverse noțiuni: *abilitate analitică, abilitate informațională, abilitate practică, abilitatea sintetică (creativă), abordare inovativă, acces deschis, acord bilateral, agenda formatorului, agenda participantului, alfabetizare digitală, ambianța bibliotecii, amenajarea spațiilor, arhitectura serviciilor, automatizarea bibliotecilor, biblioteca experienței, biblioteca platformă, bibliotecar facilitator, bibliotecar formator, bibliotecar ludotecar, bibliotecar mediator, bibliotecar modern, bibliotecă digitală, bibliotecă electronică, bibliotecă modernă, bibliotecă hibrid, bibliotecă hub, bibliotecă incubator, bibliotecă publică, bibliotecă vie, bibliotecă virtuală, bugetul bibliotecii, bugetul proiectelor, bune practici, calitatea serviciilor, capacitate managerială, capital social, carta minții, carte electronică, carte vie, cartografierea serviciilor, ciclul instruirii, codul serviciilor, colecție audio, colecție braille, colecție digitalizată, colecție electronică,*

colecție locală, colecție tactilă, competență metodică, competență socială, competențe generale, competențe personale, competențe profesionale, conflictualitatea spațiului, conversația euristică, creativitate artistică, creativitate conceptuală, cultura informației, cultura inovației, cultura instituțională (organizațională), cultura media, cultura serviciilor, cultura tehnologică, date statistice, descărcare electronică, design ambiental, design interior, dex online, dezvoltarea colecțiilor, diagrama-arbore, disc optic, discuție facilitată, document audiovizual, document digital, document grafic, document multimedia, document vizual, educația adulților, educație nonformală, efecte multiplicatoare, estimare riscuri, etalonul serviciilor, evaluarea formării, evaluarea riscului, evaluarea serviciilor, experiența serviciului, experiența structurată, experiența utilizatorului, expertiză managerială, focus grup, formarea adulților, formare profesională, fereastră activă, garantarea serviciilor, gândire convergentă, gândire creativă, gândire design, gândire divergentă, gândire laterală, gândire proiectivă, gândire vizuală, hard disc, harta mentală, harta serviciilor, imaginea instituției, inițierea inovației, inovația organizațională, inovația socială, îmbunătățire continuă, îmbunătățirea serviciilor, învățarea mixtă, limbaj paraverbal, limbajul trupului, linii directe, livrare servicii, managementul produselor, managementul proiectelor, managementul schimbării, managementul serviciilor, managementul spațiilor, marketing interactiv, marketing intern, marketing relațional, marketingul serviciilor, materiale didactice, metoda Delphi, metoda Frisco, metoda Jigsaw, metoda Phillips 6/6, metoda puzzle, nomenclatorul serviciilor, partener media, pașaportizarea serviciilor, pașaportul serviciilor, percepția serviciilor, periferice media, periodic electronic, planificare strategică, portal web, portofoliul serviciilor, poștă electronică, prelegere interactivă, prestare servicii, produs formativ, raționalitatea spațiului, realizarea sensului, regăsirea informației, redresarea serviciilor, rețea locală, rețea socială, rolul formatorului, satisfacția utilizatorului, segmentarea pieței,

sensibilitatea spațiului (bibliotecii), servicii publice, spațiu public, spațiul bibliotecii, standard ocupațional, structură organizatorică, ședință metodologică, tehnologii informaționale, temporalitatea spațiului (bibliotecii), turul galeriei, utilizatorul serviciilor, valoare adăugată, valori instituționale, vocea utilizatorului, zona maker, zona media etc.

Din punctul de vedere al numărului de elemente incluse în sintagmele din domeniul biblioteconomic, distingem și **termeni trimembri**: *absorbție a inovației, accesibilitatea unui serviciu, activități de învățare, adecvare la scop, adresă de internet, aptitudine de utilizare, atelier de lucru, atitudine în servicii, biblioteca ca spațiu, capacitatea de răspuns, ciclul îmbunătățirii serviciilor, colecție de bibliotecă, colecție de jucării, competență de specialitate, comunitatea spațiului public, comunicarea în servicii, continuitatea unui serviciu, cultura bibliotecarului modern, design de bibliotecă, editor de imagini, editor de text, educație în servicii, experiența utilizării serviciilor, factori de experiență, furnizor de servicii, incubator de inovare, inovarea de marketing, inovația de produs, inovația de proces, integrarea unui serviciu, îndrumare în servicii, învățare din servicii, joc de rol, logistica unui serviciu, memorie de date, mijloace de formare, motor de căutare, necesități de formare, niveluri de servicii, obiective de referință, pagină de căutare, pagină de pornire, panou de afișaj, parteneriat în servicii, parteneriat public privat, percepția asupra performanței, periferice de ieșire, periferice de intrare, personal de bibliotecă, plan de acțiuni, programe de calculator, propunere de proiect, puncte de percepție, recrutarea în servicii, recunoașterea în servicii, rețea de calculatoare, revizuire a activității, servicii publice electronice, standard de servicii, stick de memorie, stil de comunicare, stil de învățare, studiu de caz, tranzacție aferentă serviciilor, vizibilitatea spațiului bibliotecii, viziunea asupra serviciilor, zona de confort, zona pentru tineri etc.*

2) Termeni biblioteconomici tetramembri: *analiza nevoilor de învățare, cartografierea punctelor de percepție, cele mai bune*

practice, codul de bune practice, colecție cu tipar mărit, colecție de instrumente agricole, colecție de instrumente de gospodărie, colecție de instrumente muzicale, competențe ale bibliotecarului modern, interviu de recrutare în serviciu, limbaj comun al serviciilor, lucrul în grup mic, model de bună practică, obiective (ale activității formative), periferice auxiliare de stocare, regulament de ordine interioară, regulament pentru utilizarea internetului, serviciu modern de bibliotecă, sisteme de livrare a serviciilor etc.

3) Termeni biblioteconomi polimembri, sintagme formate din cinci și mai mult de șase cuvinte, având structuri variate: *ciclul de viață al inovației, ciclul de viață al serviciului, dispozitiv de citire a cărților electronice, extensie de nume de fișier, formarea culturii tehnologice a utilizatorilor, mediul de marketing al bibliotecii, modele de urmat în servicii, obiective (ale procesului de instruire), obiective (ale unui program de formare), proces de îmbunătățire a serviciilor, proiectarea unui program de formare, regulament de organizare și funcționare, sistem automatizat integrat de bibliotecă, facilitare de utilizare a unui serviciu etc.*

4) Termeni formați prin compunere: *adresă de e-mail, e-guvernare, e-comerț, e-learning, e-mail, e-servicii, follow-up, grup-țintă, harta site-ului, public-țintă, tramvai-bibliotecă, bibliotecar-animator socio-educativ, bibliotecă-centru comunitar, bibliotecă-centru multimedia, zonă-studiu individuală etc.*

5) Termeni biblioteconomi formați din abrevieri și termeni-simboluri, din această categorie fac parte doar acei termeni exprimați prin simboluri ce denumesc noțiuni din domeniul **biblioteconomic**: *MT (Muzică Tipărită, Vcs (Video Casetă), DOI (Digital Object Identification), PC (Personal Computer, laptop), DVD (disc digital polivalent), PDF (Portable Document Format), RAM (random access memory), ROI (Return Of Investment), CD-ROM (Compact Disc Read-Only Memory), CD-I (Compact Disc-Interactive), Photo-CD (Photo Compact Disc), WORM (Write Once Read Many), HTML (Hyper Text Markup Language),*

HTTP (Hypertext Transsmision Protocol/Protocol de transmitere hypertext) etc.

Constituirea sistemului terminologic din cadrul biblioteconomic modern este un proces în care se produc schimbări permanente la nivel național și internațional. Completarea cu termeni și sintagme noi este posibilă datorită procedeele de îmbogățire a vocabularului specifice limbii române: externe, interne și mixte.

Influența englezismelor în biblioteconomia modernă are un rol de distribuire a noilor sarcini și, respectiv, a noilor direcții de activitate a bibliotecilor. În biblioteconomia modernă sunt atestați următorii termeni monomembri: *advocacy, blog, blogger, blogging, blogosferă, brainstorming, design, e-book reader, facebook, feedback, firewall (zid de flăcări), flickr, flipchart, flyer, forward, fullscreen, gadget/gadgeturi s. n., gigabyte, gmail, google, grant, hacker, hackerspace, hardware, hyperlink, hub, ignite, joystick, kilobyte, kit, know-how, lego, link/linkuri s. m., login, makerspace, management, marketing, metoda 6/3/5 (brainwriting), mouse, networking, off-line, on-line (prezență), outreach, pixel, powerpoint, powtoon, prezi, puzzle, router, software, spider (păianjen), tag, trainer, training, voxel, web 2.0, webex, webliografie, webologie (webology), widget/widgeturi s. n., wikipedia, wictionary, wireless, word, y modem, zip (arhivă), zoom (lupă).*

Din englezisme fac parte și sintagmele bimembre și trimembre: *aplicație web, design thinking, ecran tactil (touchscreen), google chrome, google drive, google translate, help desk, help library (bibliotecă on-line), help line, help services, home page, lifelong learning, marketing one-to-one, outdoor servicii, pagină favorită (bookmark), pagină web (webpage), bibliotecă maker space, breaking the ice, pagină de start (home page) etc.*

În secolul XXI, odată cu dezvoltarea bibliotecii moderne, sunt dezvoltate alte direcții de activitate în biblioteconomie prin utilizarea tehnologiilor informaționale. În acest context, au apărut termeni și sintagme care au diverse elemente lexicale.

Termeni cu elementul lexical -e, care sunt utilizați la numărul singular și plural: *e-biblioteca - e-biblioteci; e-prezentare - e-prezentări; e-print - e-printuri; e-text - e-texte; e-carte - e-cărți; e-comunicare - e-comunicări; e-comunitate - e-comunități; e-learning - e-learning(s); e-lectură - e-lecturi; e-mail - e-mailuri; e-serviciu - e-servicii* etc.

Termeni cu elementul lexical -i, care sunt utilizați la numărul singular și plural: *i-prezentare - i-prezentări; i-text - i-texte; i-comunicare - i-comunicări* etc.

Termeni cu elementul lexical -cyber, care sunt utilizați doar la numărul singular și nu pot fi traduși: *cybrarian; cybrid; cyberspațiu; cybermetrie; cybernate; cybernation; cybernetic; cybernetical; cybernetics* etc.

Termeni cu elementul lexical -text: *blogtext*-blog, jurnal; *chatext*-chat, sporovăială, taifas, discuție; *copytext*-copy, a copia; *cybertext*-ciber, conducere, legare, comenzi; *digitext*-digi[t], digital, online, virtual, sin.: *e-text, hypertext, webtext; e-text*-electronic, sin.: *hypertext, digitext; electro-text; eurotext; exitext; full-text; gendertext; gigatext; hipertext*-hyper, peste, excesiv de ..., deasupra, sin.: *intertext*, sin.: *cybertext, supertext, e-text; marketext; mastertext; mediatext; multitext*-redactor multitext; *nametext; navigatext; numbertext; phototext; printext; scantext; smiley-text; sms-text*-sms - forma scurtă a *short message service*; *usertext; videotext*-video - imagine, sin.: *teletext; webtext*- web - pânză de păianjen, forma prescurată de la *World Wide Web*; *wikitext*-de la wikipedia - enciclopedie liberă, *wordtext*-word-cuvânt, vorbă, termen, mesaj, limbă; *www-text* etc. [4]

Termeni cu elementul lexical -web, care sunt utilizați la numărul singular și plural: *webportofoliu - webportofolii; webliografie - webliografii; webometrie - webometrie* (termen care are aceeași formă la numărul singular și la plural); *webspațiu - webspații; website - websituri; webinar - webinare; webology - webologies* (termen care nu poate fi tradus și are formă la numărul singular

și la plural din limba engleză) etc.

Cel mai recent neologism în biblioteconomia românească l-am identificat pe rețelele de socializare la Lidia Kulikovski, doctor în științe pedagogice, expert în inovație, un nume de referință în managementul biblioteconomic din Republica Moldova - ***bi-bliorequest***. [1]

Bibliotecarul modern are rolul de mediator și formator, cu acces la internet, ceea ce contribuie la oferirea informațiilor instantanee. Din acest motiv, elementul de bază care trebuie abordat în cadrul sistemului biblioteconomiei moderne este capacitatea acestuia de a ține pasul cu tehnologia modernă.

În acest context, subliniez faptul că cele descrise anterior constituie doar o analiză superficială a structurii termenilor din domeniul biblioteconomic. Urmează să cercetăm mai aprofundat procedeele de îmbogățire a terminologiei biblioteconomice și să le expunem într-un studiu mai amplu.

Referințe bibliografice:

1. KULIKOVSKI, Lidia, Maria Bivol. *BiblioRequest cu Lidia Kulikovski* : Interviu online [online]. [citată 03.03.2021]. Disponibil: <http://evenimente.hasdeu.md/event/bibliorequest-cu-lidia-kulikovski>
2. KULIKOVSKI, Lidia. *Biblioteca modernă*: Glosar, pp. 44.
3. OSOIANU, Vera. *Obiectivele de Dezvoltare Durabilă 2030* [online]. [citată 3 martie 2021]. Disponibil: <https://www.slideshare.net/rmbibliotecii/vera-osoianubibliotecile-n-realizarea-obiectivelor-de-dezvoltare-durabil-2030>
4. UNGUREANU, Elena. *Dincolo de text: Hypertextul*. Chișinău: Arc, 2014, pp. 32-39; 48-50. ISBN 978-9975-61-777-2.

COMPETENȚE PROFESIONALE: SUBIECT ACTUAL PENTRU BIBLIOTECARI

Lilia POVESTCA,
Biblioteca Națională a Republicii Moldova

Rezumat: În articol este analizat conceptul „competență”, caracteristicile și componentele acestuia. Autorul identifică competențele de bază necesare profesioniștilor din domeniul infodocumentar. Se argumentează oportunitatea dezvoltării competențelor tehnologice, informaționale, comunicaționale și inovaționale ale bibliotecarului pentru a crea servicii inedite de bibliotecă.

Cuvinte-cheie: competențe profesionale, competențe informaționale, competențe tehnologice, competențe inovaționale, competențe comunicaționale.

Abstract: The article analyzes the concept of „competence”, its characteristics and components. The author identifies the basic skills needed by professionals in the field of documentary information. It argues the opportunity to develop the technological, informational, communication and innovation skills of the librarian to create unique library services.

Keywords: professional skills, information skills, technological skills, innovative skills, communication skills.

Introducere

Subiectul competențelor în domeniul biblioteconomie și științe ale informării, în contextul formării continue, este mereu actual. În era digitală, bibliotecarul trebuie să asimileze tehnologia avansată în scopul satisfacerii calitative, operative și complexe a necesităților de informare și documentare ale utilizatorului tehnologizat. Suntem martori la o metamorfoză a bibliotecarului într-un organizator de baze de date, cunoscător care operează cu modalitățile de stocare a informațiilor cu proceduri specifice, cu motoare de căutare, oferind diverse servicii informaționale. Donalde E. Riggs [20, p. 1], într-o reevaluare a bibliotecii și a muncii

informaționale a profesioniștilor, a dedus că „niciodată mai înainte, în istoria biblioteconomiei și a muncii informaționale, n-a existat o așa rapiditate a schimbării și o creștere a ambiguității, cum se întâmplă astăzi. Nu mai putem considera că ceea ce a funcționat în biblioteci în trecut este și cea mai bună abordare în viitor”.

La etapa actuală, când se dezvoltă accelerat tehnologiile și crește tot mai rapid volumul de informație, bibliotecarii exercită roluri noi: *intermediari* (ajută utilizatorii să găsească ceea ce caută prin „labirintul informațional”); *experți informaționali* (satisfac cerințele informaționale, ajută să găsească sursele de informare, să reorganizeze informația etc.); *consultanți* (oferă ajutor și asistență în utilizarea calculatoarelor); *sprijin pentru studii* (să acționeze ca antrenori, instructori și mentori); *management și sprijin* [17, p. 45].

Este important să menționăm faptul că succesul și calitatea activității instituției infodocumentare depinde de nivelul de dezvoltare a competențelor tehnologice, informaționale, comunicaționale, precum și de capacitatea bibliotecarului de a inova și crea produse/servicii inedite de bibliotecă.

Competențe profesionale: abordări conceptuale

Pentru a răspunde la întrebarea „Ce competențe profesionale trebuie să dețină bibliotecarul de azi?”, este necesar de a clarifica ce presupune în esență termenul „competență”, care sunt caracteristicile și componentele acestuia.

În linii generale, noțiunea de competență presupune capacitatea persoanei de a utiliza și combina cunoștințe, deprinderi și atitudini specifice în activitatea profesională. Deși există numeroase definiții distincte ale conceptului de competență, unele trăsături care definesc acest concept sunt acceptate de mai mulți autori. După părerea lui Paul Popescu-Neveanu [19, p. 124], „competența se concretizează prin cunoștințe, aptitudini, priceperi, deprinderi, ce se exteriorizează în fapt, fiind direct utile

pentru realizarea contextului particular al unei situații care solicită soluționarea unei «probleme» (sarcini). Ea este «aptitudine operațională validată», iar a fi competent «presupune a fi capabil, a mobiliza și a integra achizițiile formării». Cabac Valeriu [3, p. 101] menționează: „Competența este o structură dinamică, formată în rezultatul învățării, activității profesionale și practicii trăite, plasate într-o situație, într-un context determinat, prin alegerea, mobilizarea și coordonarea unui ansamblu diversificat de resurse pentru reușită a situației”. Conform opiniei autorului, în anumite situații, a fi competent înseamnă (1) a avea capacitatea de a selecta, organiza și aplica cunoștințe și (2) capacitatea de a se adapta. De asemenea, el afirmă că „conceptul competenței este echivalent cu cel al cunoștințelor care dirijează la acțiune”. Competența este privită ca un ansamblu de abilități care permit de a acționa coerent și adecvat în diferite situații. Sub alt aspect, competența reprezintă un sistem interiorizat și organizat de cunoștințe ce se manifestă prin acțiunile persoanei. Competența poate fi definită drept un ansamblu de cunoștințe, capacități și aptitudini care pot fi mobilizate și traduse în performanțe [2, p. 23].

Richard Boyatzis [12, p. 14] definește competența drept „o caracteristică de bază a persoanei care duce la o performanță eficientă sau superioară la locul de muncă”. O persoană competentă își poate demonstra performanța care este rezultatul competenței. Astfel, competența constituie o finalitate care depinde de aptitudini și de capacități, rezultat obținut în procesul experienței profesionale, care poate fi observată doar în timpul activității, este condiția ce asigură performanța și eficiența. Phillippe Jonnaert [8, p. 23] evidențiază trei elemente constante ale conceptului de competență:

1. Competența se bazează pe mobilizarea și coordonarea de către o persoană, într-o situație dată, a unei diversități de resurse.
2. Competența se dezvoltă doar într-o situație.

3. Competența va fi dobândită numai în cazul tratării cu succes a situației.

Au fost identificate puncte de vedere comune între opiniile lui Phillippe Jonnaert și Guțu Vladimir [7, p. 4], care abordează noțiunea de competență prin perspectiva situațională. Situațiile reprezintă „sursa și criteriul” competențelor. Competențele reprezintă rezultatul interacțiunii dintre persoană – acțiune – situație. Această abordare în situație trebuie să conducă la formarea unui individ care acționează competent. Autorul Guțu Vladimir menționează că o competență se construiește întotdeauna prin intermediul unei învățări „în situație”, ceea ce implică apropierea nu doar a cunoștințelor și abilităților (*savoir-faire*) ci, de asemenea, a modurilor de interacțiune și a instrumentelor valorizate în contextul problemei.

Domeniul biblioteconomiei a suferit cele mai rapide și radicale schimbări în ultimele decenii, iar profesionistul are nevoie de un spectru mai larg de competențe. Subiectul competenței profesionale a bibliotecarilor este cercetat de specialistul notoriu în domeniul biblioteconomiei din Republica Moldova Lidia Kulikovski. Spre exemplu, doamna Kulikovski consideră că, sub aspect conceptual, „competența este capacitatea de acțiune eficace față de diferite situații prin mobilizarea cunoștințelor necesare, în timpul oportun, în scopul identificării și rezolvării problemelor” [11, p. 105]. Dumneai crede că educația continuă a personalului de specialitate din biblioteci devine foarte importantă pentru a modifica abilitățile și cunoștințele și a integra noi tehnici și metodologii în activitatea zilnică. Instruirea devine prioritară în dezvoltarea competențelor, progresarea bibliotecarului în anii următori [11, p. 113]. Putem spune că personalul de bibliotecă are nevoie de o instruire temeinică, atât teoretică, cât și practică, pentru a avea capacitatea de a oferi produse și servicii de calitate.

Generalizând multitudinea opiniilor, conchidem următoarele: competențele reprezintă o combinație de cunoștințe, deprin-

deri, abilități, aptitudini, modele de comportament, care sunt vitale pentru succesul instituției infodocumentare, realizările profesionale și dezvoltarea carierei.

Competențe de bază în biblioteconomie

Biblioteconomista Lidia Kulikovski susține că „identificarea, cultivarea și capitalizarea competențelor și capacităților organizaționale de bază ale oricărei organizații reprezintă elementele-cheie ale dezvoltării strategice, care conduc la performanțe superioare” [11, p. 87]. Biblioteca modernă trebuie să dezvolte un profesionist capabil să gestioneze toți parametrii tehnici, sociali, politici, economici, culturali necesari creării produselor și serviciilor pentru satisfacerea cerințelor utilizatorilor.

Specialiștii din domeniul infodocumentar și organizațiile de profil sunt preocupați de identificarea competențelor de bază de care au nevoie bibliotecarii în era digitală. Încă în anul 2009, Consiliul ALA (American Library Association) a aprobat *Competențele de bază în biblioteconomie*. Competențele recomandate de ALA sunt structurate în 8 categorii: Bazele profesiei; Resurse informaționale; Organizarea cunoștințelor și a informației; Cunoștințe și competențe tehnologice; Referințe și servicii pentru utilizatori; Cercetare; Educație continuă și învățare pe tot parcursul vieții; Administrare și management. ALA recomandă bibliotecarilor următoarele *cunoștințe și competențe tehnologice*:

1. Tehnologiile de informare, comunicare, asistare și conexe care influențează resursele, furnizarea serviciilor și utilizarea bibliotecilor și a agențiilor de informare.

2. Metodele de evaluare ale eficacității și eficienței produselor și serviciilor bazate pe tehnologii.

3. Principiile și tehnicile necesare pentru identificarea și analiza tehnologiilor și inovațiilor în curs de dezvoltare, în scopul de a recunoaște și a pune în aplicare tehnologiile relevante îmbunătățite [6].

În acest context, „Indexul competențelor în câmpul bibliotecon-

nomiei” (Competency Index for the Library Field) [5], elaborat de Web Junction, clasifică competențele în șase blocuri: managementul bibliotecii; competențe personale și interpersonale; servicii pentru public; servicii tehnice; tehnologii de bază; sisteme și tehnologii de informare. Competențele tehnologice sunt grupate în două blocuri:

(1) Tehnologii. Tehnologii de baza și (2) Tehnologii: Sisteme și Tehnologii de informare (solicitat specialiștilor IT angajați în biblioteci).

Primul set de competențe specifică faptul că în situațiile în care tehnologiile pot fi aplicate la orice nivel, începând cu funcționarea bibliotecii și finalizând cu oferirea serviciilor și feedbackul cu utilizatorii, orice bibliotecar trebuie să se simtă confortabil în fața calculatorului. În acest set sunt definite competențele de bază necesare tuturor bibliotecarilor pentru a putea asigura activitatea eficientă a bibliotecii, indiferent dacă se ocupă de servicii tehnice sau interacționează cu publicul. Competențele solicitate la acest nivel includ: e-mail, hardware, internet, sisteme de operare, aplicații software, instrumente web (bloguri, rețele sociale, Twitter, Facebook, YouTube, Flickr, Slideshare, Google Docs etc.).

Al doilea set, *Competențe tehnice. Sisteme și Tehnologii Informaționale*, este destinat îndeosebi pentru bibliotecile mari, unde poate exista o divizare strictă între personalul IT și bibliotecari. În diverse țări au fost elaborate modele de competențe pentru bibliotecari din diferite tipuri de biblioteci.

„CAVAL Competencies for Academic and Research Librarians” [15], de Julia Leong, Universitatea RMIT, și Sandra Woods, Universitatea din Melbourne, este un manual de competențe care descrie setul necesar de competențe profesionale. Îndrumări suplimentare privind competențele specifice bibliotecarului sunt enumerate în standardele profesionale (de ex.: „Standards for Proficiencies for Instructional Librarians and Coordinators Revision Task Force” [21]): cunoștințe de integrare disciplinară și

curriculară; cunoștințe despre crearea modulelor online; abilități de predare aplicând diverse formate și metode; colaborare etc.

Cercetând problema competențelor bibliotecarilor, biblioteconomista Vera Osoianu [18] a remarcat *Modelul de competențe pentru bibliotecarul public* al specialiștilor britanici S. Corral și A. Briuerton, care au propus următoarea structură:

- competențe personale: comunicare, rezolvarea problemelor etc.;
- competențe profesionale: managementul resurselor, organizarea cunoștințelor etc.;
- competențe tehnologice;
- cunoștințe în domeniul businessului (finanțare, cheltuieli, marketing etc.);
- comportament adecvat poziției de lider, orientarea la realizări, inițiativă, viziunea strategiilor de perspectivă.

Competențele de bază cuprind competențele personale și profesionale, necesare profesioniștilor din domeniul infodocumentar.

Competențe personale. J. Heckman, câștigătorul Premiului Nobel pentru Economie (2000), ne propune o simplă afirmație despre competențele personale: „Competențele personale prezic succesul în viață”. Există o corelație între competențele, realizările personale și profesionale ale oamenilor [4, pp.155-164].

Competențele profesionale reprezintă capacitatea de a aplica, transfera și combina cunoștințe și deprinderi în situații și medii de muncă diverse, pentru a realiza activitățile cerute la locul de muncă, la nivelul calitativ specificat în standardul ocupațional, capacitatea profesională reprezentând îmbinarea și utilizarea armonioasă a cunoștințelor, deprinderilor și aptitudinilor, în vederea obținerii rezultatelor așteptate [16, p. 28].

Specialista Lidia Kulikovski [11, p. 110] identifică utilizarea competențelor de bază pentru:

- designul strategiilor și pozițiilor competitive care capitali-

zează forțele bibliotecare;

- crearea legăturilor între unitățile funcționale și unitățile funcționale și integrarea utilizării tehnologiilor în cadrul proceselor bibliotecare;

- încurajarea implicării și comunicării;

- luarea deciziilor în parteneriat;

- sporirea oportunităților de dezvoltare a serviciilor noi;

- luarea deciziilor pentru utilizarea noilor tehnologii și capacităților lor.

Competențele de bază ale bibliotecarului se referă la cunoștințele specifice acestei profesii și la abilitatea de a folosi aceste cunoștințe ca o sursă pentru furnizarea serviciilor informaționale de cea mai înaltă calitate. Paradigmele și evoluțiile recente ale domeniului biblioteconomic, ale formării și evaluării necesită instruire și perfecționare continuă a competențelor profesionale.

Competențe informaționale

Competențele informaționale ale specialistului din domeniul infodocumentar presupun de a învăța pe alții cum să gestioneze informația. Bazându-se pe afirmația: „Competențele informaționale constituie un element important în educația pe parcursul întregii vieți”, bibliotecarii, membri ai comunității educaționale și specialiști în domeniul activității cu informația, prin intermediul personalului calificat, trebuie să aibă un rol activ în educație și învățământ, să învețe să joace rolul principal în asigurarea culturii informației, să instruiască oamenii în vederea selectării, accesării și exploatării surselor informaționale [9, p. 59]. Odată cu sporirea rolului informației și al cunoașterii, se accentuează contribuția bibliotecarului în promovarea culturii informaționale și oferirea susținerii și instruirii de calitate pentru o utilizare eficientă a resurselor informaționale, a tehnologiilor de comunicare și informare. Scopul culturii informației este de a furniza fiecărui individ un bagaj minim de cunoștințe, care să-i permită să utilizeze informația, să aibă diverse competențe.

Competențe comunicaționale

Competența comunicațională poate fi considerată cheia succesului în activitatea bibliotecii, zonă de comunicare intensă. Personalul de bibliotecă intră în relație directă cu publicul. Bibliotecarii cu abilități de socializare bine dezvoltate pot stabili relații interumane de o calitate ridicată, devenind carismatici, atrăgători ca persoane, care duc la obținerea de noi prieteni – utilizatorii. Posedarea aptitudinilor de comunicare contribuie la evitarea situațiilor de conflict și de stres, atât de des întâlnite în ultimul timp în societatea noastră. Bibliotecarul, în special din instituțiile de învățământ, a preluat rolul de cadru didactic care aplică tehnici și metode noi de predare utilizate în procesul comunicării în grup, în cadrul diferitor activități informațional-științifice, orelor de cultură informațională, în activitățile de consultanță, asistență informațională și documentară.

Bibliotecarul, în rolul de profesor, moderator, prezentator, consultant, trebuie să mai dețină o serie de calități și deprinderi cum ar fi: claritatea vorbirii (vocabular adecvat temei, pronunțare corectă și completă a cuvintelor); acuratețea (vocabular îngrijit); empatia (să fie deschis în comunicare și să manifeste amabilitate și compasiune); sinceritatea; poziția corectă a corpului (evitarea mișcărilor bruște, poziție nici prea încordată, nici prea relaxată); contactul vizual; înfățișarea adecvată; vocea (ținerea vocii sub control); viteza vorbirii; pauzele de vorbire [1, pp. 64-72].

În acest context, bibliotecarul are un rol de mediere, de comunicare între informațiile deținute de bibliotecă, de colecțiile și utilizatorii bibliotecii. Diversitatea evenimentelor organizate de instituție: saloane de carte, lansări de carte, festivaluri, expoziții, concursuri, activitate de voluntariat etc. are la bază comunicarea și abilitățile de socializare care vor asigura calitatea activității bibliotecare. Deci, trebuie pus accentul pe flexibilitate, cooperare și atitudine pozitivă. Fără o bună comunicare profesională nu ar fi posibilă dezvoltarea și reinventarea serviciilor de bibliote-

că. Participarea la întrunirile profesionale de nivel local, național și internațional contribuie în mod deosebit la dezvoltarea abilităților de comunicare, datorită limbajului universal comun profesional de comunicare. În plan profesional, comunicarea cu colegii din alte instituții, cu furnizorii, cu diferiți parteneri este un element important al reușitei în carieră. Actul comunicării devine un instrument de promovare a propriilor calități, abilități și cunoștințe. Necesitatea de a avea abilități de socializare este indispensabilă, poate mai mult ca oricând, pentru a face față cerințelor utilizatorilor.

Competențe inovatoare

Competențele inovative și creative ale bibliotecarilor vor transforma societatea în care aceștia activează. În secolul când inovația ocupă un loc important ca și viteza gândurilor, cum poate biblioteca să îmbrățișeze tehnologia și la fel de bine să construiască comunități mai puternice de învățare? [22] „Bibliotecarii trebuie să fie creativi și inovatori în permanență”, afirmă managerul și formatorul Lidia Kulikovski. Ei sunt cea mai bună sursă de inovație în instituție care conștientizează din ce în ce mai mult că inovația constituie esența unei biblioteci. Instituția infodocumentară trebuie să fie hotărâtă de a inova continuu, de a încerca să caute căi, să stimuleze ideile, să asigure investiții pentru punerea în practică a noilor concepte, să promoveze ideea că „toți oamenii sunt creativi”. Realizarea acestei concepții prevede elaborarea și promovarea sistematică a programelor de instruire în domeniul inovației, pentru ca personalul să poată genera idei prin care să uimească utilizatorii [13]. Biblioteca, în concepția politicii manageriale, indiferent de tipul ei, trebuie să investească în abilitățile inovatoare ale angajaților săi. În inovație contează, în egală măsură, atât cantitatea, cât și calitatea, iar pentru a îmbunătăți calitatea managementului inovației în bibliotecă, „trebuie să îmbunătățim calitatea gândirii inovatoare!”[14].

Concluzii. Competența este capacitatea de a acționa în diverse situații prin antrenarea cunoștințelor, abilităților, capacităților și aptitudinilor obținute prin învățare în scopul identificării și soluționării problemelor într-un anumit domeniu. Competența este privită ca o calitate de bază a individului, un criteriu de apreciere a angajaților ca rezultat al formării; ea servește pentru a evalua și măsura gradul de pregătire profesională. Competențele de bază ancorează competențele profesionale și personale. Ele sunt extrem de importante pentru orice profesionist din domeniul infodocumentar.

Pentru a fi în pas cu schimbarea, a asigura utilizatorii cu resurse informaționale, personalul de specialitate trebuie să manevreze cu informația sub toate aspectele ei, să-și dezvolte competența de analiză, sinteză și evaluare a calității informației.

Bibliotecarii trebuie să-și asume responsabilitatea pentru propria formare și să conștientizeze rolul competenței de comunicare în viața profesională. Propunem unele recomandări privind dezvoltarea competenței comunicaționale precum:

- lecturarea sistematică a literaturii artistice și de specialitate;
- consultarea permanentă a dicționarelor explicative;
- antrenarea permanentă prin discursuri în fața auditoriului cu pregătire prealabilă;
- îmbogățirea vocabularului;
- creșterea încrederii în propriile puteri, voință, perseverență;
- eliberarea de frica comunicării în public, controlarea emoțiilor etc.

Inovația și creativitatea bibliotecarilor vor transforma comunitatea în care activează. Managerii bibliotecii trebuie să-i ofere personalului oportunitatea de a participa la programe de instruire menite să le cultive abilitățile inovatoare.

Specialiștii din sfera informațională sunt chemați să învețe permanent, să-și proiecteze viitorul profesiei cu îndrăzneală. Numai profesioniștii competenți vor fi în stare să creeze produ-

se și să ofere servicii informaționale diverse și complexe utilizatorilor. În acest sens, Lidia Kulikovski menționează că „totul evoluează, progresează și se schimbă în jurul nostru – mediul, societatea, lumea, în general, și fiecare organizație, în particular. Este ridicol, în tumultul acestor metamorfoze, să rămâi plafonat pe vechile cutume” [10, p. 33].

Referințe bibliografice:

1. AMBROCI, Tatiana. Bibliotecile din învățământ – zone de comunicare intensă. In: *Secolul XXI – secolul comunicării: aspecte etico-morale: conf. șt.-practică*, 29 noiembrie 2007. Chișinău: UASM, 2008. 86 p. ISBN 978-9975-64-135-7.
2. BARBAROȘ, Claudia. Abordări teoretice privind definirea conceptului de competență. In: *Univers pedagogic*. 2018, nr. 4(60), pp. 19-25. ISSN 1811-5470.
3. CABAC, Valeriu. Noțiunea de competență: clarificări conceptuale. In: *Tradiție și inovare în cercetarea științifică*, ed. a 3-a : Materialele Colloquia Professorum, 12 oct. 2012. Bălți, 2014, pp. 101-106.
4. CHISTRUGA-SINCHEVICI, Inga. Autoevaluările tinerilor și solicitările angajaților cu privire la competențele personale. In: *Creșterea economică în condițiile globalizării: conf. intern.*, ed. a 12-a, 12-13 oct., 2017. Chișinău: INCE, 2017. 206 p. ISBN 978-9975-3171-7-7.
5. *Competency Index for the Library Field 2014* [online]. [citat 6 februarie 2021]. Disponibil: [https://www.webjunction.org/documents/webjunction/Competency Index for the Library Field.html](https://www.webjunction.org/documents/webjunction/Competency%20Index%20for%20the%20Library%20Field.html)
6. *Competențe de bază în biblioteconomie: Recomandări ALA* [online]. [citat 26 ianuarie 2021]. Disponibil: <https://www.slideshare.net/cdbclub/ala-competente-traducer>
7. GUȚU, Vladimir. Învățământul centrat pe competențe: abordare teologică. In: *Didactica Pro...* 2011, nr. 1(65), p. 2. ISSN 1810-6455.
8. JONNAERT, Phillippe. *Competences et socioconstructivisme: Un cadre théorique* [online]. Bruxelles, 2009. 97 p. [citat 28 ianuarie 2021]. ISSN 1373-0258. Disponibil: <https://books.google.md/books?id=9ZAueuSjQekC&printsec=frontcover&dq=JONNAERT,+Ph.+competences+et+constructivisme:+un+cadre+theorique&hl=ro&sa=X&ved=0ahUKEwYjgYSH4PrgAhWIAhAIHTRsDmQQ6AEIODAC#v>

[=onepage&q=JONNAERT%2C%20Ph.%20competences%20et%20constructivisme%3A%20un%20cadre%20theorique&f=false](#)

9. KNEZEVIC, Ratko. Cultura informației și rolul bibliotecilor în tehnologia informației. In: *Revista Română de Biblioteconomie și Știința Informării*. 2013, vol. 9, nr. 1, pp. 59-62. ISSN 1841-1940.

10. KULIKOVSKI, Lidia. Biblioteci versus inovații. In: *BiblioPolis*, 2009, nr. 1, pp. 33-36. ISSN 1811-900X.

11. KULIKOVSKI, Lidia. *Cartea, modul nostru de a dăinui: Contribuții la dezvoltarea domeniului biblioteconomic: interviuri, management, instruire, biblioteci-bibliotecari, asociația, miscelaneu*. Chișinău: Reclama, 2006. 268 p. ISBN 978-9975-937-62-7.

12. KULIKOVSKI, Lidia. Competența – noțiune definitorie în dezvoltarea profesională. In: *BiblioPolis*. 2005, nr. 3, pp. 8-16 apud BOYATZIS, Richard. *The Competent Manager: A Model for Effective Performance*. New York: John Wiley, 1982.

13. KULIKOVSKI, Lidia. Transformarea bibliotecarilor în profesioniști ai inovației. In: *BiblioPolis* [online]. 2015, nr. 1, pp. 33-36. [citată 4 februarie 2021]. ISSN 1811-900X. Disponibil: <http://bibliopolis.hasdeu.md/index.php?bpa=2323>

14. KULIKOVSKI, Lidia. Transformarea bibliotecarilor în profesioniști ai inovației. In: *BiblioPolis* [online]. 2015, nr. 1, pp. 33-36. [citată 26 ianuarie 2021]. ISSN 1811-900X. Disponibil: <http://bibliopolis.hasdeu.md/index.php?bpa=2323> apud HAMEL, Gary. *Ce mai contează acum?* București: Publica, 2011, p. 105.

15. LEONG, Julia. WOODS, Sandra. *CAVAL Competencies for Academic and Research Librarians* [online]. [citată 2 februarie 2021]. Disponibil: <https://members.caval.edu.au/media/images/Documents/PDIG/CAVAL PDIG Competencies 2017.pdf>

16. OBOROCEANU (TIMUȘ), Veronica. *Formarea competențelor profesionale ale studenților pedagogi în baza tehnologiilor informaționale și comunicaționale*. Tez. de doct. în științe pedagogice [online]. Chișinău, 2016, 178 p. [citată 3 februarie 2021]. Disponibil: http://www.cnaa.md/files/theses/2016/50090/veronica_oboroceanu_thesis.pdf

17. OPRESCU, Tatiana. Rolul profesioniștilor în societatea informațională. In: *Libraria: studii și cercetări de bibliologie*. Târgu-Mureș, 2012, pp. 40-46. ISSN 1583-4468, apud JONES, B., SPRAGUE, M.,

NANKIVIVELI, C. Staff in the New Library: Skill Needs and Learning Choices. Findings from Training the Future, a Public Library Research Project, British Library Research and Innovation report 152. London: British Library, 1999. pp. 22-23.

18. OSOIANU, Vera. Structura și conținuturile competențelor în câmpul biblioteconomiei sub impactul provocărilor Societății Cunoașterii. *Blog de biblioteconomie și știința informării* [citată 25 ianuarie 2021]. Disponibil: <https://clubbib.wordpress.com/category/formare-profesionala-continua/>

19. POPESCU-NEVEANU, Paul. *Personalitatea și cunoașterea ei*. București: Albatros, 1989. 178 p.

20. RIGGS, Donalde E. Library and information work in context. In: *Librarianship and Information Work Worldwide 2000* [online]. London: Bowker Saur, 2000, pp. 1-17. [citată 1 februarie 2021]. ISBN 1-85739-236-9. Disponibil: <https://books.google.md/books?id=x39dDwAAQBAJ&pg=PP5&lpg=PP5&dq=RIGGS,+Donalde+E.+Library+and+information+work+in+context.&source=bl&ots=PrdT0yNZ6w&sig=ACfU3U1CTz4BN9O0Qkk9RAs3DFWlQl3rng&hl=ro&sa=X&ved=2ahUKEwioz82BqYfhAhVJpYsKHdeXBrMQ6AEwAHoECAAAQAAQ#v=onepage&q=RIGGS%2C%20Donalde%20E.%20Library%20and%20information%20work%20in%20context.&f=false>

21. Standards for Proficiencies for Instructional Librarians and Coordinators Revision Task Force /Association of College & Research Libraries [online]. [citată 4 februarie 2021]. Disponibil: <http://www.ala.org/acrl/standards/teachinglibrarians>

22. ZANET, Elena. Provocările bibliotecii în societatea contemporană. In: *Asachiana*. Iași: Biblioteca Județeană „Gh. Asachi”, anul V, vol. 9, pp. 12-21. ISSN 2285-3197.

PROFILUL PATRIMONIULUI NAȚIONAL DE DOCUMENTE DE BIBLIOTECĂ

Veronica COSOVAN,
Biblioteca Națională a Republicii Moldova

Rezumat: *Articolul de față descrie profilul patrimoniului național de documente de bibliotecă, caracterizează principalele tipuri de documente ce se înscriu în această categorie. Autoarea pornește de la principalul act legislativ, care vizează nemijlocit patrimoniul național de documente de bibliotecă, și anume Legea cu privire la biblioteci. Sunt descrise criteriile de raritate și de bibliofilie pe care trebuie să le întrunească documentele de patrimoniu.*

Cuvinte-cheie: *patrimoniu, document de bibliotecă.*

Abstract: *The article describes the profile of the library documents of national heritage, and characterizes the main types of documents that fall into this category. The author starts from the main legislative act that directly concerns the library documents of national patrimony, The Library Law. The criteria of rarity and bibliophile aspects that heritage documents must meet are also reported.*

Keywords: *heritage, library document.*

În general, patrimoniul național al unei țări este componenta esențială a culturii sale. Însăși noțiunea de patrimoniu este un concept foarte larg, care a evoluat pe parcursul timpului, fiind influențată de diverse evenimente istorice [3]. În Republica Moldova există mai multe acte legislative care fac referire la patrimoniul național în general și mai puține care pun în valoare patrimoniul național de documente de bibliotecă. De fapt, unicul act legislativ care pune în evidență patrimoniul național de documente de bibliotecă este *Legea cu privire la biblioteci*, adoptată în 2017 [2].

Ce reprezintă patrimoniul național de documente?

Articolul 31, alineatul (1) din *Legea cu privire la biblioteci*

stipulează că „Din patrimoniul național de documente de bibliotecă fac parte documentele rare, deosebit de valoroase, care prezintă un interes aparte pentru cultura țării”. Pentru a înțelege caracteristicile unor cărți cu adevărat rare și valoroase, trebuie de conștientizat că o carte veche nu înseamnă neapărat și valoroasă. Criteriul de bază este deficitul. O carte este considerată rară și, prin urmare, valoroasă atunci când există într-un număr limitat de exemplare. Chiar dacă o carte are sute de ani, este lipsită de valoare dacă există mii de copii în circulație. În acest context merită de reamintit faptul că există cărți din secolul al XIX-lea și al XX-lea, care sunt mult mai greu de găsit decât unele cărți din secolul al XVI-lea sau al XVII-lea. Deci, „vechi” nu înseamnă neapărat „rar”, iar „rar” nu înseamnă neapărat „vechi”.

Alineatul (2) al aceluiași articol dezvoltă din ce este constituit patrimoniul național de documente de bibliotecă: a) documente bibliofile de unicat – cărți editate până la 1850 și manuscrise; b) documente de bibliotecă dintre 1851 și 1960 care au intrat în istoria literaturii și a culturii naționale și universale, precum și cele de după 1960 cu o prezentare grafică deosebită sau apărute cu prilejul unor jubilee, tipărituri cu dedicații și autografe autentice ale autorilor și ex-librisuri; c) exemplare de documente de bibliotecă ce constituie depozitul legal; d) alte documente de bibliotecă incluse prin decizia Ministerului Educației, Culturii și Cercetării.

Ce ar fi documentele bibliofile de unicat – cărți editate până la 1850?

În primul rând, limita anului 1850 corespunde cu limita periodizării cărții vechi făcută de marele bibliolog Ioan Bianu. Dumnealui este primul care a clasat cartea veche în limitele cronologice 1508-1830. Anul 1508 a fost ales deoarece atunci a fost tipărită prima carte pe pământul românesc, iar 1830 (la Bianu) este anul când demarează procesul de trecere de la alfabetul chirilic la cel latin. Limita prevăzută în legea noastră ține de definitivarea procesului de trecere de la alfabetul chirilic la cel latin.

În al doilea rând, cărțile tipărite până la 1850 sunt deja într-un număr limitat de exemplare. Potrivit constatărilor specialiștilor, până în zilele noastre a ajuns următorul volum de cărți de unicat. Documente din secolul XV – 3%, documente din secolul XVI – 5%, documente din secolul XVII – 8-12%, documente din secolul XIX – 25%, documentele din secolul XX – se regăsesc în totalitate. Actualmente se cunosc circa un milion de documente patrimoniale identificate după criteriul numeric, dintre care mai mult de jumătate se găsesc în biblioteci, pe când celelalte exemplare – în colecții private.

În această limită se înscriu și incunabulele. Incunabul este cartea care a fost tipărită în perioada de început a tiparului, până la 1500. Primele incunabule au reprodus literele și ornamentele specifice manuscriselor, nu aveau pagină de titlu, iar hârtia pe care se tipăreau era, de cele mai multe ori, gălbuie, asemenea pergamentului. În Republica Moldova nu sunt atestate incunabule. Există criterii de raritate care pun în evidență valoarea bibliofilă a cărților și se referă la:

✓ Legătura unei cărți: cartea a fost copertată într-un material deosebit (catifea, mătase, fildeș, pietre prețioase);

✓ Suportul cărții: hârtie, papirus sau pergament. Hârtia – anume cea confecționată din fibre vegetale. Papirusul este materialul clasic al manuscriselor latine din Antichitate. Materia primă pentru prepararea lui era planta papirus, care creștea de-a lungul cursului mijlociu și în delta Nilului. Pergamentul era preparat din piele de animale prin tăbăcire și a fost folosit pentru prima dată în Orientul Apropiat. În Europa și în țările române, pergamentul a pătruns abia în Evul Mediu.

✓ Tiparul, anumite tipografii vechi celebre;

✓ Formatul cărții: de la gigant (mamut) la cel minuscul (liliput) (mic, 5-11 cm);

✓ Ilustrații, desene de artiști celebri de nivel european sau național (Gustave Doré, Ilie Bogdesco etc.);

✓ Proveniența, adică dacă a făcut parte din colecțiile unei biblioteci particulare sau ale unei instituții;

✓ Ex-libris – desen sau gravură imprimată care se aplică la începutul unei cărți pentru a indica proprietarul acesteia.

Parte a patrimoniului național de documente de bibliotecă sunt și manuscrisele, cărțile care au existat până la înveția tiparului și din start au circulat într-un număr redus de exemplare. Dacă până în secolul XX manuscrise erau considerate doar textele scrise de mână, atunci, începând cu secolul XX, sunt considerate manuscrise și textele dactilografiate, și cele culese la calculator. Manuscrisul poate fi *autograf*, scris de autor, sau *apograf*, realizat prin altă metodă (dactilografiat, scris pe calculator).

Alineatul (2), litera b) prevede că din patrimoniul național de documente de bibliotecă fac parte și „documentele de bibliotecă dintre 1851 și 1960 care au intrat în istoria literaturii și a culturii naționale și universale”. Acestui criteriu îi corespund lucrările antume ale clasicilor literaturii române și universale și edițiile princeps. Ediție antumă este cea tipărită în timpul vieții autorului; ediție princeps este prima ediție tipărită a unei cărți care circula anterior doar în manuscrise. Edițiile princeps se referă doar la operele autorilor antici! Însă atenție, sunt cazuri când opera antică este tradusă mai întâi într-o limbă de largă circulație, precum engleza sau franceza, și apare prima dată direct în varianta tradusă. Este ediție princeps? Da! Deoarece anterior era cunoscută doar în varianta manuscrisă.

Dar oare numai documentele tipărite aparțin ca unitate materială fac parte din patrimoniul național de documente de bibliotecă? Desigur, nu. În acest șir se înscriu și colecțiile speciale cu caracter bibliologic, care oglindesc evoluția tiparului și istoria cărții; colecțiile producției de tipar proprii unei epoci și care reflectă evenimentele importante și etapele de cotitură a dezvoltării sociale; colecțiile diferitor instituții, mănăstiri, biserici etc.; biblioteci personale ale personalităților notorii, colecții bibliofile din

domeniul culturii, științei, vieții sociale. În literatura de specialitate, termenul de „colecție specială” are mai multe semnificații. Una din cele mai potrivite ar fi: „Orice colecție de materiale de bibliotecă având peste 150 de ani vechime” [4].

Ce reprezintă producția de tipar a unei epoci?

Acest tip de colecție este legat nemijlocit de o perioadă istorică a unei țări, iar pentru a identifica astfel de colecții, este imperios de a avea cunoștințe în materie de istorie sau de a apela la consultarea istoricilor sau a experților în patrimoniu cultural. În cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, secția Carte veche și rară, există colecția „Tiraspol-Balta”. În această colecție sunt cărți care au fost scrise în perioada anilor 1924-1940, la Balta, Birzula, Tiraspol. Ce s-o fi întâmplat atunci important din punct de vedere istoric? În 1924 s-a format așa-zisa RASSM în stânga Nistrului cu unele raioane din actuala Ucraină, cu capitala inițial în or. Balta, apoi la Tiraspol. Cărțile tipărite atunci în aceste orașe reproduc dialectul *șantist*, pe care n-o să-l mai întâlniți nicăieri decât în vorbirea orală a locuitorilor din acele locuri. Iată de ce colecția „Tiraspol-Balta” este tipul de colecție autentică proprie unei epoci, în cazul dat, legate de istoria Republicii Moldova.

Ce reprezintă colecțiile diferitor instituții, mănăstiri etc.?

În această categorie se înscriu cărți care au aparținut bibliotecilor primelor licee din Basarabia, bibliotecilor bisericești sau mănăstirești. Un exemplu în acest sens este biblioteca Mănăstirii Noul Neamț de la Chițcani (Tighina). După închiderea mănăstirii, o parte din cărți a reușit să fie salvată de furt și vandalism prin transmiterea ei și păstrarea, până astăzi, la Agenția Națională a Arhivelor, mai mult cunoscută ca Arhiva Națională. Caracteristic pentru colecțiile unei instituții este prezența ștampilei instituției respective pe paginile exemplarelor.

Ce reprezintă colecțiile personale?

Colecțiile personale sunt bibliotecile personalităților notorii, realizările cărora au influențat istoria, cultura și știința unei țări,

localități. Cele mai mari și renumite colecții personale cunoscute din Republica Moldova sunt colecția „Alexandru Sturdza”, fiul primului guvernator basarabean Scarlat Sturdza, din cadrul BNRM [1], și colecția particulară „Richard Koch”, din cadrul bibliotecii Universității de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu”, care numără peste 2 600 de exemplare în 14 limbi. Caracteristicile unei colecții personale sunt prezența ex-librisurilor sau a supra ex-librisurilor aplicate în exemplare.

În funcție de valoarea lor istorico-culturală, documentele ce fac obiectul patrimoniului național de documente de bibliotecă pot fi divizate în următoarele categorii: documente de importanță internațională, documente de importanță națională și documente de importanță teritorială.

✓ Documente de importanță internațională sunt acele documente care au o importanță universală pentru formarea și dezvoltarea societății umane în ansamblu sau sunt creații remarcabile ale culturii mondiale.

✓ Documente de importanță națională sunt exemplarele ce au o importanță primordială pentru știința, istoria și cultura unei țări aparte.

✓ Documente de importanță teritorială sunt documentele a căror valoare este relevantă pentru un anumit teritoriu sau anumite grupuri etnice.

Statutul de document de importanță internațională, națională sau locală este atribuit de către experții autorizați în acest domeniu.

În concluzie putem afirma că profilul patrimoniului național de documente de bibliotecă este alcătuit atât din documente editate aparte ca unitate materială, cât și din colecții ce au caracteristici remarcabile, spirituale, estetice cu valoare istorică sau culturală.

Referințe bibliografice:

1. *Lege cu privire la biblioteci* nr. 160 din 20.07.2017. In: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 301-315. pp. 141-147.
2. LUPAN, Ștefan, COSOVAN, Veronica. *Cărți din biblioteca contelui Alexandru Sturza în colecțiile BNRM: catalog*. Ch., 2011. 71 p.
3. MIHALACHE, Andi. *Contribuții la istoria ideii de patrimoniu: surse, evoluții, interpretări*. Iași, 2014. 403 p. ISBN 978-973-703-989-7.
4. PROCHASKA, Alice. *Colecțiile speciale din perspectivă internațională*. In: *Biblioteconomie: culegere de traduceri prelucrate*. București, 2005. nr. 2, p. 82.
5. STANCA, Sorina. *Patrimoniul cultural local parte a patrimoniului cultural european*. In: *Biblioteca: revistă de bibliologie și știința informării*. 2010, nr. 1, pp. 5-9. ISSN 1220-3386.

CAPITOLUL III. LAUDATIO

VORBITUL DE BINE LA ROMÂNI

Lidia Kulikovski mi-a arătat locul bibliotecii în Chișinău

Iulian FILIP, doctor în filologie,
Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu”

La înscăunarea mea în fruntea Direcției Cultură, nu m-a întrebă nimeni din Consiliul Municipal dacă înțeleg ce înseamnă administrația publică și dacă am idee ce reprezintă cultura capitalei în organigrama Primăriei Chișinăului. Eram scriitor cu cărți, dramaturg cu câteva piese montate, autor de texte cântate, folclorist cu zece ani de expediții, cu volume de folclor editate, unul dintre care bătut rău (un „căluș”, care m-a dus de la Academie într-un cincinal de libertate de creație)... Erau anii când vorbeam frecvent în presă, la radio, televiziune despre visul copiilor și al părinților cu copii, un parc de agrement de tipul *Disneyland*-ului, dar o concepție mai a noastră – *Satul TREI IEZI*. Delegația care m-a „pețit” de șef pentru cultura capitalei a jucat anume această șansă – de a promova mai lesne proiectul...

Nu cunoșteam locul bibliotecilor în structura instituțiilor și a evenimentelor culturale. Am explicat undeva ce a însemnat pentru mine biblioteca personală – mi-a îngădit drumul spre înțelegerea locului bibliotecii publice pentru comunitate. Mă refer la înțelegerea managerială obligatorie la care trebuia să ajung la fuguța, ca să nu vorbesc... păstăi goale.

Li se atribuie țiganilor procedeul de însușire expresă a înotului – arunci puradelul în apă și acesta, ca să nu se înece, prinde a da din mâini... Evident, eram... bine intenționat, dar cu ce o încep? Nu mi s-a permis... lună de miere, bălbâieli inerente începuturilor. Trebuia să purcedem la pregătirea primei ediții a Sărbătorii

Naționale „Limba Noastră cea Română”. În Piața Marii Adunări Naționale trebuia să se întâmple un spectacol diferit de Marile Adunări Naționale, dar înrudit cu acestea... Iar bibliotecarii capitalei, cu Lidia Kulikovski în frunte, înălțau cireșa pe torta însemnelor naționale – cartea românească, insuficiența de ea! Cireșa visată... Vorbeau de problema cărții și scriitorii, și pedagogii, dar cunoșteau tabloul statistic al insuficienței cărții bibliotecarii. A fost cea mai concretă și mai strategică înțelegere și conlucrare a bibliotecarilor celor două maluri – lansarea proiectului de noi biblioteci, edificate în colaborare: administrația publică din Chișinău cu administrațiile publice din București, Cluj, Târgu-Mureș, Constanța, Baia Mare, Alba Iulia... Lidia Kulikovski în parteneriat cu Traian Brad, liderul Asociației Bibliotecarilor din România, dar și cu directorii de biblioteci județene (cei mai sensibili în raport cu cea mai gravă problemă basarabeană – cartea românească în minoritate), și-au convins administrațiile publice locale și au lansat acest proiect de *Ctitorii comune*. În fiecare 31 august se deschidea ușa unei noi biblioteci de carte românească, grație conlucrării model pe cel mai sensibil segment al ființării noastre. Ce salbă de biblioteci a generat acest proiect – „Transilvania”; „Onisifor Ghibu”, „Târgu-Mureș”, „Târgoviște”, „Alba Iulia”, „Ovidius”, „Ștefan cel Mare”, „Maramureș”, „Liviu Rebreanu”.

În altă dimensiune, directorul Bibliotecii Municipale a lansat proiectul *Servicii de bibliotecă pentru minoritățile naționale*, în cadrul căruia au fost organizate și deschise: biblioteca evreiască „Ițic Mangher” (1991), biblioteca ucraineană „Lesea Ukrainka” (1991), biblioteca găgăuză „Mihail Ciakir” (1992), biblioteca rusească „Mihail Lomonosov” (1992), biblioteca bulgară „Hristo Botev” (1993), biblioteca poloneză „Adam Mickiewicz” (2011).

După absolvirea Facultății de Biblioteconomie a Universității de Stat din Moldova (1973), Lidia Kulikovski a activat cinci ani în capitală, alți cinci ani la Biblioteca Raională Cahul (trei ani în calitate de director), după care a revenit în calitate de bibliotecar

principal, apoi șase ani – șefă a serviciului Achiziție de carte la Biblioteca Municipală a capitalei, unde devine director în 1990. Afirmăm, cu formulă de împrumut, că omul toată viața învață. Dacă ar fi așa, ce oameni ne-ar mai înconjura!

Am descoperit-o pe Lidia Kulikovski mai modernă în gândire managerială decât celelalte componente culturale ale Chișinăului, decât orice structură a primăriei, unde trebuiau să ajungă demersurile directorului Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu”. Tabietul birocratic mă făcea pe mine semnatarul cererilor, ofertelor, proiectelor cărturărești înaintate de Lidia Kulikovski primăriei, iar ca să semnez, trebuia să intru în subtilitățile domeniului. Trebuia să însușesc expres datele problemei, ca să par din echipă. Ori chiar să fiu... A fost prima bibliotecă – dintre cele trei din Chișinău – care m-a făcut ostatic și m-a impus să-i văd locul în comunitate, în *centru*. Lidia Kulikovski era echipată cu cele învățate la facultate, cu experiența deja considerabilă în condiții reale de lucru și luptă (pentru carte suficientă), cu participări lăcomoose la simpozioane, congrese cărturărești, la stagieri în cele mai avansate centre culturale din lume (Polonia, Finlanda, SUA, Germania, Israel, Danemarca), de unde revenea nerăbdătoare să aplice practicile originale, să lanseze proiecte cărturărești...

Nu am moștenit o concepție funcțională a Direcției Cultură, iar ceea ce am constatat că însemna această subdiviziune a Primăriei în acei ani părea un apendice al... DOSAAF-ului. Timp de jumătate de an am elaborat-o, plasând *cartea* în centru. Aplicam modernitatea modelului echipei Lidiei Kulikovski, ca să impun și celorlalte componente ale culturii capitalei căutări și ambiții de aceeași ținută. Grație acestei fierberi creative a Bibliotecii Municipale, conlucrarea cu Uniunea Scriitorilor s-a diversificat, stimulată, pe de o parte, de proiecte atractive (unele împrumutate de la... americani – *Chișinăul citește o carte*, bunăoară), pe de altă parte, de mecanismul de completare a colecției de carte prin achiziția cărților scriitorilor noștri.

Norocul meu de birocrat diletant a fost Lidia Kulikovski potrivită exact la locul ei. Norocul Lidiei Kulikovski a fost întâmplarea mea exact la locul meu în anii aceluiași romantism administrativ, când obțineam foarte lesne o audiență la președintele republicii, iar la miniștri ori primar nu stârceam în anticamere – păreau toți o vrere. Iar vrerile erau cu un singur vector – să ajungem cât mai curând mai în rând cu lumea, iar peste Prut să avem toate produsele și punțile activate.

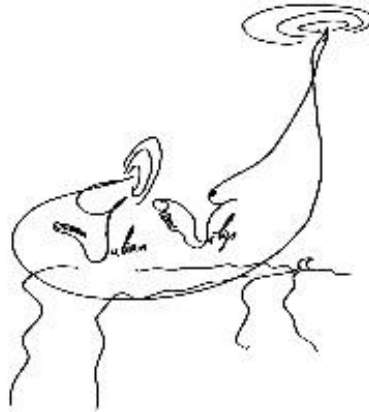
Știe o lume că suntem drochieni, iar norocul de a ne fi trezit într-o luntre, într-o echipă importantă și frumoasă în viața Chișinăului, chiar înseamnă ceva deosebit... Diapazonul activităților mele de creație părea să o intrige mereu, iar de aici până la premiere de carte, până la expoziții de pictură ori grafică nu era un drum mai lung decât cel de la Sofia până la Nicoreni. Apropo, prima expoziție personală cu bagatele mele grafice mi-a provocat-o Lidia Kulikovski, iar vernisarea ei a avut loc la 31 august 1995, în cadrul manifestărilor festive de la Biblioteca „Transilvania”.

Ochiosă cum e, a remarcat abundența de mere în poezia, grafica și picturile mele, sugerându-mi să organizăm – în Biblioteca MOV – o mini expoziție cu merele mele, iar în ambianța expoziției, doamna director a organizat un atelier de creație de tot... postmodernismul. Cu mărul la mijloc! Urmare a acestui ghiont provocator, un concurs de eseuri, anunțat de Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu” și Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă” (președintele juriului acad. Mihai Cimpoi), s-a încheiat cu o carte, care altfel nu se întâmpla – *Luna-i una, merele-s mai multe*, o antologie de autor cu 100 de poezii doar de dragoste ori de durere din dragoste ori din lipsă de dragoste. E o carte deosebită, pentru mine, cu o prefață a lui Mihai Cimpoi, o postfață a lui Ianoș Țurcanu și treisprezece eseuri ale liceenilor din diferite localități basarabene. La această carte mai adaug și cele patru bibliografii, îngrijite de drochianca aniversată, instrumente de

lucru ale bibliotecarilor și o oglindă, în care protagonistul să se vadă mai altfel decât se vede în oglinda de deasupra... lavoarului.

Mi se pare, în anii de la urmă, mai decantată, aproape esențializată, dar la fel de vulcanică și împărțitoare ca în anii cei buni.

Sănătate și poftă de toate proiectele visate, distinsă și dragă Lidia Kulikovski!

DESPRE CREȘTERE

Claudia ȘERBĂNUȚĂ,
Fundația „Progress”, România

În viață ai norocul să întâlnești oameni care să te ajute să crești atât ca profesionist, cât și ca om. Dintre aceștia, unii, puțini, îți vor arăta cum să crești exemplificând creșterea, pas cu pas, alături de tine. Câțiva dintre noi am avut-o pe doamna Lidia Kulikovski alături de noi în momente-cheie ale formării noastre și acest lucru ne-a marcat devenirea, ne-a făcut bibliotecari și oameni mai buni.

Un citat des folosit în evenimentele bibliotecarilor este cel al lui David Lanke: „Bibliotecile slabe construiesc colecții, bibliotecile bune creează servicii, bibliotecile mari construiesc comunități”. La prima vedere, de departe și în grabă, diferențele dintre bibliotecile slabe și cele mari nu sunt foarte vizibile deoarece e multă muncă în ambele situații. Diferența specifică o dă însă viziunea care stă în spatele acestei munci de construcție și bibliotecarul care își asumă această viziune.

Viața profesională a doamnei Kulikovski este un proces continuu de construcție. Acest proces nu s-a oprit niciun moment doar la construcția unei colecții, deși colecția de carte în limba română a Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu” a crescut semnificativ sub coordonarea dânzei. Nu s-a oprit nici doar la serviciile noi de bibliotecă, pe care le-a introdus permanent, atât în biblioteca din Chișinău, cât și în bibliotecile din întreaga republică, prin programele de instruire din cadrul Programului „Novateca”. Ca un bibliotecar mare, așa cum este dânsa, doamna Kulikovski a crescut permanent în jurul ei o comunitate, o comunitate de profesioniști ai bibliotecilor, pe care i-a energizat cu zâmbetul și ideile inovative, pe care i-a încurajat cu bunătatea și îngăduința ei.

Rețete despre cum se fac biblioteci mari găsim de-a gata în

cărțile de specialitate. Când ești la început de carieră, rețetele de-a gata par soluții atractive. Discuțiile avute în biblioteci, dar și în plimbări lungi și la ceaiuri cu doamna Kulikovski m-au făcut să înțeleg rolul unor formule de-a gata și importanța adaptării lor la contextul trăit și împărtășit cu echipa. Doamna Lidia Kulikovski, prin exemplul ei personal, a ancorat teoriile și metodele din domeniile științei informării, biblioteconomiei și educației în realitatea de tranziție spre o societate democratică, dar a avut măiestria să treacă totul prin filtrul experienței de decenii în bibliotecă. Și în acest proces nu s-a ferit să împărtășească tot ce a aflat cu cei mai tineri. Așa se face că rețeta pe care am învățat-o de la doamna Kulikovski și pe care o vom folosi să devenim bibliotecari mari, așa ca ea, cuprinde multă curiozitate de a afla și înțelege, precum și dorința neobosită de a ajuta.

La mulți ani, doamnă Kulikovski!
Cu mulțumiri și calde îmbrățișări.

**UN MANAGER CU DAR DE LA DUMNEZEU,
UN BIBLIOTECAR CE MERITĂ RESPECT
ȘI ADMIRAȚIE**

Anna NAGHERNEAC,
Elena CRISTIAN,
Biblioteca Științifică a USARB

Distinsa Doamnă Lidia Kulikovski, manager iscusit și bibliotecar de vocație, dascăl, conferențiar universitar, doctor în pedagogie, face parte din pleiada acelor profesori care și-au lăsat amprenta personalității complexe asupra tuturor generațiilor de studenți, bibliotecari care i-au audiat cursurile fie în cadrul Universității de Stat din Moldova, la Școala de Biblioteconomie de pe lângă Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova sau la diverse cicluri de prelegeri promovate în teritoriu.

Dumneai este o personalitate excelentă, bine cunoscută în lumea cărții și a informației, pe care toți încep să o admire de la primul cuvânt rostit. Oare ce secret are Doamna Kulikovski? Care trăsătură de caracter este cea mai importantă și cea mai reliefată? Despre ce ar trebui să scriem în primul rând? Poate acea măiestrie cu care comunică cu persoane de orice vârstă, de orice formare, orice poziție socială. Dincolo de inteligență, are Dumneai și o deschidere spre om, spre acel consumator de informații care intră în bibliotecă în speranța de a găsi răspuns la orice întrebare. Devotamentul, angajamentul profesional, mărinimia, cumsecădenia cu care se dedică oamenilor din anturajul său este un bun exemplu demn de urmat pentru membrii breslei din care face parte.

Vorbind despre Doamna Lidia Kulikovski, putem spune că este un slujitor de excepție al cărții, pe umerii căruia apasă o vastă și bogată experiență didactică și de cercetare cu un itinerar profesional de triumf. Este persoana cu o energie creatoare de invidiat. Insistă și convinge, stă fermă pe poziții atunci când

este determinată să obțină beneficii pentru Biblioteca sa și, în același timp, pentru toate bibliotecile din țară, purtătoare de valori eterne. Dintotdeauna a intuit noul, fiind mereu în căutare, ținând mâna pe pulsul schimbărilor, care de abia se întrezăreau, afirmându-se ca un manager competent și animator a tot ce este neîncercat încă.

A activat în fruntea Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu” din Chișinău, manifestând aptitudini deosebite, talent și profesionalism timp îndelungat, desfășurând o vastă activitate de informare și cercetare. Spre Biblioteca Publică din capitală, cu realizări grandioase și o diversitate de activități, își îndreapă pașii doritorii de informație de statut social și profesional variat, ferm convinși că aici vor găsi răspuns la cerințele provocatoare ale lumii contemporane.

Doamna Kulikovski este autor al multor proiecte incitante de cercetare bibliografică, coordonator național al proiectelor europene menite să contribuie la dezvoltarea biblioteconomiei naționale. Este bine cunoscut aportul Lidiei Kulikovski la constituirea sistemului de biblioteci din Republica Moldova. Dumneaei este și autor al mai multor documente ce au contribuit la devenirea acestui sistem.

Tenace și consecventă în tot ce face, bine informată, cu experiență profesională bogată în domeniul biblioteconomic, este autoarea sau coautoarea unui număr impunător de lucrări, care înscriu o pagină valoroasă în patrimoniul bibliografiei naționale.

Ca absolvente ale Programului de recalificare, specialitatea biblioteconomie, asistența informațională și arhivistică, la care am participat printre cei 18 bibliotecari de la Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți (perioada 2014-2019), putem afirma că am avut fericita ocazie de a o avea ca profesor pe dna Lidia Kulikovski, audiind cursurile interactive: Introducere în biblioteconomie și știința informării, Management și marketing, Management inovațional, cu accent pe management în biblioteci.

Pe parcursul orelor, dna Kulikovski ne implica creativ în discursurile prezentate, fiind mereu pozitivă și cu bună dispoziție, intervenind uneori și cu glume pentru schimbarea atmosferei din auditoriu, ne trezea interesul de a fi mereu cu mâna pe carte, de a răsfoi, de a fi în formare continuă și a cunoaște inovația din profesie.

Cu o ținută sobră, mereu degajată, bine documentată, captează și impresionează auditoriul din prima clipă, transformând orele în cele mai bune lecții de viață, cu cea mai bună atitudine față de studenți, față de oameni, în general, față de problemele vieții.

În Centrul Național de Excelență Profesională pentru Bibliotecari, Sala de creativitate, unde se promovau acțiunile de instruire, noi, cursanții, eram implicați creativ în desfășurarea orelor susținute de dna Kulikovski. Ne impresionau subiectele abordate despre rolul de secole (dar cu schimbări și interpretări moderne) al bibliotecii în societate orientat continuu spre consolidarea ei spirituală.

Întreaga echipă a Bibliotecii Științifice USARB apreciază devotamentul și abnegația Dumneavoastră cu care vă consacrați procesului de formare a bibliotecarilor din țară, exprimând recunoștință, considerațiune și respect fără margini pentru tot ce faceți.

Vă urăm sănătate, noi forțe, prosperitate, realizări de succes în toate pornirile, împliniri profesionale în continuare!

Rămâneți același exemplu demn de urmat pentru toți bibliotecarii de azi și de mâine!

LIDIA KULIKOVSKI – BIBLIOTECA VIE A REPUBLICII MOLDOVA

Evan TRACZ, directorul Programului „Novateca”,
Iurii DATII, directorul IREX în Moldova,
Oleg BURSUC, manager Dezvoltare instituțională, Novateca,
Doina PODBORSCHI, manager Contracte și achiziții,
Violeta BUNESCU, director adjunct al Novatecii

În vara anului 2015, echipa Novateca se deplasa la una din conferințele „Start”, destinată noilor biblioteci ce urmau să adere la rețeaua Novateca. Evenimentul avea loc la Bălți pentru bibliotecile din partea de nord a țării. Pe un drum anevoios, cu o căldură dificil de tolerat și un șofer mai aventuros, Lidia Kulikovski zicea: „Și iată acum, cât încercăm să supraviețuim acestui drum, eu mă gândesc la bibliotecile din localitățile pe care le traversăm. Aproape în fiecare din ele este un bibliotecar, care în curând va deschide ușile bibliotecii pentru o nouă zi de lucru. O zi de activități cu utilizatorii, de comunicare cu partenerii bibliotecii, de promovare a bibliotecii, și multe altele ce și le-au planificat bibliotecarii”.

Cu gândul și inima la bibliotecarii și bibliotecile publice din Moldova – reprezentativ pentru Lidia Kulikovski pe tot parcursul traectului profesional și-n egală măsură pe parcursul implicării în cadrul Programului „Novateca”. În perioada anilor 2013-2018, a activat în calitate de specialist în inovații în Programul „Novateca”, finanțat de Fundația „Bill&Melinda Gates” și implementat de IREX în Moldova. Evan Tracz, directorul Programului „Novateca”, consideră că Lidia Kulikovski reprezintă „inima și sufletul comunității bibliotecare din Moldova multidimensional”. Amintindu-și despre momentul angajării Lidiei în Novateca, Evan menționează: „Acum câțiva ani, când am auzit că Lidia se retrăgea din funcția de director general al Bibliotecii Municipale din Chișinău, am mers la ea în birou și am încercat să o conving să se alăture echipei Novateca. Ea încapsulează calitățile care am

mizat să le cultivăm și susținem într-un bibliotecar modern – proactiv, cu autoritate, creativ, deschis, curios și dedicat. Desigur că am fost încântat când a acceptat să devină membru al echipei. Lidia și-a desfășurat activitatea susținând echipa Novateca în motivarea și încurajarea bibliotecarilor publici din țară să încerce lucruri inovative, să stabilească parteneriate noi și să identifice modalități prin intermediul cărora să-și susțină comunitățile. Ea a călătorit non-stop pe întreg teritoriul țării, a facilitat ateliere de instruire și reuniuni cu bibliotecarii și autoritățile publice locale, toate activitățile fiind desfășurate în susținerea viziunii că biblioteca publică din Moldova poate fi un agent al dezvoltării și învățării continue în societate”.

Programul „Novateca” a fost un vis împlinit al Lidiei pentru modernizarea tuturor bibliotecilor publice din țară, de aceea zice ea că „am avut noroc (bibliotecarii din Moldova, n. a.), că am prins ultimul tren pentru a moderniza sistemul de biblioteci cu susținerea fundației”.

„Inovatoare prin definiție în calitate de profesionist și om, Lidia Kulikovski este biblioteca vie a Moldovei”, menționează Violeta Bunescu, director adjunct al Novatecii. „Nu există bibliotecar în Moldova ce nu o cunoaște, nu a discutat, nu are o fotografie comună sau o recunoștință din partea ei pe rețelele de socializare sau nu a prins un zâmbet larg și sincer sau un cuvânt de încurajare din partea ei sau, cel puțin, nu a auzit de ea.” În cadrul Novatecii a promovat **modernizarea bibliotecilor și bibliotecarilor** într-o varietate de direcții cum ar fi: formarea profesională, dezvoltarea materialelor de instruire și digitalizarea acestora, motivarea bibliotecarilor și inspirarea spre schimbare și progres.

Iurii Datii, directorul IREX în Moldova, susține că „dna Kulikovski este, fără îndoială, o personalitate impresionantă și neobișnuită, un specialist mai rar întâlnit cu o asemenea dedicație cauzei și domeniului profesional. Cu o curiozitate neordinară, Lidia se interesează de absolut orice aspect aferent domeniului – de la teoriile științei biblioteconomice până la aspec-

tele practice de organizare a activității unei biblioteci, normele legislative de funcționare a bibliotecilor, precum și provocările cotidiene pe care le întâmpină zilnic un bibliotecar, indiferent de locul de muncă, fie în cadrul unei biblioteci municipale sau sătești. Necesitățile utilizatorilor de bibliotecă reprezintă un punct aparte de interes profesional, Lidia urmărind îndeaproape care sunt acestea și identificând serviciile de bibliotecă ce ar putea fi prestate de către o bibliotecă modernizată comunității sale”.

Lidia Kulikovski și inovația în formarea profesională a bibliotecarilor

Modernizarea bibliotecilor este deja o certitudine pentru realitatea contemporană din Moldova.

Pornind de la premisa că ea însăși este prin vocație bibliotecar, „dna Lidia Kulikovski consideră, cu multă fermitate, că anume **bibliotecarul modern**, bine pregătit profesional, este figura centrală a proceselor de modernizare a bibliotecilor”, menționează Oleg Bursuc, manager Dezvoltare instituțională la Novateca. În acest context, vizionara Lidia Kulikovski vine cu inițiative, ce revoluționează procesele de formare profesională a bibliotecarilor.

În primul rând, este lansată invitația sinceră și curajoasă, ca bibliotecarii să conștientizeze necesitatea schimbării de paradigmă în realizarea misiunii lor de bază – dezvoltarea și livrarea **serviciilor moderne de bibliotecă**. Astfel, cu multă dedicație, dna Lidia Kulikovski se implică în dezvoltarea și livrarea programelor, care îi ajută pe bibliotecari să-și formeze competențe de identificare a aspirațiilor și necesităților membrilor comunității în servicii de bibliotecă și în găsirea oportunităților optime de a răspunde operativ și inteligent acestor cerințe. Scepticii încercau sa-i reproșeze că „vezi, doar nu avem resurse pentru a răspunde la cerințele tot mai sofisticate ale utilizatorilor bibliotecilor”.

Cu mult pragmatism, dna Lidia Kulikovski vine cu o abordare inovativă și se implică în elaborarea programului de formare

„Advocacy”. Grație acestui program, bibliotecarii au dobândit competențe de construire a relațiilor productive cu administrațiile locale și cu alți actori comunitari și au reușit să modernizeze bibliotecile și să îmbunătățească accesul la informație pentru toți membrii comunităților.

O pasiune deosebită a doamnei Lidia Kulikovski o constituie și schimbarea calitativă a managementului bibliotecilor. Pentru managerii bibliotecilor dna Lidia Kulikovski are dezvoltate și livrate multiple programe creative, captivante și eficiente de formare. Prin toate aceste interacțiuni formativ-deontologice, doamna Lidia Kulikovski, cu o deosebită perseverență și cu mult altruism, convinge bibliotecarii că ei pot deveni adevărați lideri comunitari, care pot moderniza nu numai bibliotecile, dar și comunitățile în care activează. În consecință, și bibliotecarii, și beneficiarii bibliotecilor îi răspund doamnei Lidia Kulikovski cu multă recunoștință, apreciere, respect, admirație. Oleg Bursuc este de părerea că „probabil, anume din aceste componente și se construiește fericirea umană și împlinirea profesională a liderului incontestabil în modernizarea bibliotecilor – Lidia Kulikovski”.

Lidia Kulikovski și inovația în promovarea bibliotecilor

„Facebook mă întreabă în fiecare zi la ce mă gândesc, iar noi, bibliotecarii, avem câte o poveste de succes în fiecare zi” – una din afirmațiile introductive ale trainingurilor livrate de Lidia – „Noi trebuie doar să identificăm povestea și să o relatăm”.

Deosebit de mult efort a depus pentru a reda încrederea bibliotecarilor în forțele proprii și de a depăși stereotipul că „bibliotecarii sunt modești și ei nu trebuie să se laude cu succesele lor”.

De la încurajarea bibliotecarilor să-și inițieze pagini în mediul online, încărcarea pozelor de la evenimentele cu utilizatorii, suplimentarea descrierilor, invitarea primarului sau autorităților publice la evenimente până la dezvoltarea strategiilor complexe de comunicare și diseminare a succeselor și a bunelor practici – fapt ce

a accelerat considerabil procesele de modernizare ale bibliotecilor.

Bineînțeles că nu totul se realiza liniar. Unii bibliotecari erau deziluzionați de anumite eșecuri sau neîmpliniri. Și în aceste situații, energica doamnă Lidia Kulikovski nu obosea să le explice bibliotecarilor, cu un simț rafinat al umorului, că „Eșecurile sunt amprente care pavează drumul spre succes” și a dezvoltat un program de formare, de transformare a eșecurilor în succese.

Lidia Kulikovski – Flower Power a Moldovei

Doamna Kulikovski – culoare, o combinație de stil, eleganță și autoritate. Niciodată prea mult, niciodată prea puțin; strict, îndrăzneț și puternic vibrant. Dincolo de cuvinte, ea a știut să comunice prin stilul său vestimentar și non-verbal. „Puțini își pot reaminti discursul complet de la o ședință sau training, dar, în mod sigur, toți își reamintesc de ciorapii colorați și floarea de la piept”, își amintește cu drag Doina Podborschi, manager Contracte și achiziții. „În una din zile”, continuă dumneaei, „doamna Lidia ne-a povestit despre conceptul de Flower Power și cum unele detalii vestimentare pot seta viitoarele succese”. Fiecare element, broșă, accesoriu are un mesaj și predispoziție spre un anumit ton de comunicare. Ea cu vehemență a folosit și a demonstrat că stereotipurile pot fi depășite, iar o femeie de succes poate combina stilul, rafinamentul și inteligența emoțională. „Doamna Kulikovski a fost, este și întotdeauna va reprezenta puterea feminină și îndrăzneț, Flower Power a modernismului și non-conformismului din Republica Moldova”, subliniază Doina Podborschi.

Lidia Kulikovski și inovarea formelor de instruire

Lidia Kulikovski este profesionistul care respiră și trăiește inovator. Atunci și formele de comunicare și instruire trebuie să fie cele mai inovatoare. Trainingul „Biblioteca modernă cu cele

7 componente” este unul de bază pentru orice bibliotecar din Moldova. „6 ani mai târziu, videotutorialele își păstrează actualitatea și relevanța, iar Lidia a fost protagonistul cel mai indicat să vorbească și să încurajeze spre modernizare, or, modernizarea bibliotecilor și schimbarea bibliotecarilor este ireversibilă”, menționează Violeta Bunescu.

Lidia s-a aventurat cu curaj și deschidere și-n digitalizarea cursului de „Advocacy” – un curs conceptualizat cu mare grijă și dedicație de către Lidia, Oleg și Violeta. Doar că miza de această dată era mai mare – dezvoltarea și încărcarea unui curs pe o platformă online prietenoasă bibliotecarilor. „O experiență unică și irepetabilă de a lucra asupra acestui curs cu Lidia și Oleg, de la conceptualizare la transformare și adaptare. Rezultatele obținute ale bibliotecarilor, grație eforturilor de advocacy, motivau să fie asigurat un curs online de o calitate înaltă și utilitate maximală. Lidia a fost protagonistul acestui curs pentru că cine, dacă nu ea, ar putea sensibiliza viitorii bibliotecari și comunitatea profesională cu privire la necesitatea și importanța advocacy pentru bibliotecă și în viața de zi cu zi”, își amintește Violeta.

Iurii Datii menționează că „Lidia Kulikovski manifestă un interes sporit și pozitivism nu doar față de tot ceea ce este nou în bibliotecă, dar și față de viață, în general. Energia inepuizabilă și dedicația cauzei vieții ei îi impresionează și motivează pe toți cei care au avut norocul să conlucreze”, iar Evan Tracz concluzionează: „Într-un final, Programul «Novateca» nu ar fi fost așa de reușit fără spiritul ei atât în activitatea zilnică cu bibliotecile și bibliotecarii, cât și în interiorul echipei IREX”.

Doamnă Lidia Kulikovski, Vă felicităm cu ocazia aniversării, suntem recunoscători pentru angajamentul dvs. în modernizarea bibliotecilor și Vă urăm mulți ani înainte sănătoși și plini de inspirație!

LIDIA KULIKOVSKI – PERSOANA CARE INSPIRĂ ȘI NU LASĂ LOC DE PLAFONARE

Maria ALBENIȚANU,
Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu”

Persoana care nu lasă loc de plafonare a apărut în viața mea încă de pe băncile universității. Profesoara care ne-a încurajat să gândim în afara limitelor, după orizonturi, să fim liberi în imaginație, mi-a devenit, în scurt timp, și director, eu fiind angajată ca bibliotecar în cadrul Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu”. Cei 5 ani de activitate mi-au servit drept experiență frumoasă de lucru și am beneficiat de prezența și susținerea continuă a dnei Lidia Kulikovski, persoana prezentă acolo unde totul strălucește sub ghidarea dumneaei. Peste ani, am devenit colega de breaslă în cadrul Programului „Novateca”. Și aici s-a conturat și mai mult relația noastră de colegialitate și profesionalism în domeniul biblioteconomic.

Vizitele în teritoriu și organizarea evenimentelor pentru și cu bibliotecarii mi-au servit drept o școală bună, fiind în preajma dnei Lidia. Critica constructivă, condimentată cu puțin umor, este o caracteristică specifică a dumneaei, și nu se învață ușor sau nu se învață deloc, fiindcă doar din fire poți fi așa.

Dar să vă zic cum și-a pus amprenta dna Lidia Kulikovski pe

activitatea mea în cadrul Programului „Novateca”. S-o luăm de la început. Am avut din partea ei sprijin și ghidare, dar și intervenții și redactare/reformulare de conținut la scrierea și publicarea Mesajului Săptămânal, rubrica ce a avut o durată de un an de zile. Prima parte a mesajului consta dintr-o istorie de succes a unei biblioteci, și cum dna Lidia era și este expertă în acest domeniu, de fiecare dată apelam după ajutor atunci când o găseam în birou (când îmi părea mie că are un pic de timp liber, dar, în realitate, nu-l avea, însă nu-mi refuza). A fost o experiență frumoasă, am învățat în tot acel timp cum să dau viață istoriei, mesajului și, totodată, să-i păstrez esența. Eu mereu aveam siguranța că dacă a văzut dna Lidia mesajul înainte de publicare, înseamnă că întrebări sau alte sugestii asupra acestuia nu mai pot fi.

O altă experiență frumoasă din care am avut doar de învățat erau vizitele în teritoriu și participarea la activitățile organizate cu privire la replicarea serviciilor de bibliotecă și a schimbului de experiență dintre biblioteci. Fiecare intervenție sau sugestie venită din partea dnei Lidia Kulikovski era o notiță și pentru mine. Și acum îmi amintesc cum colegii bibliotecari cerșeau cu privirea o vorbă sau chiar și un gest aprobator din partea dnei Lidia. Eu pe atunci mai eram un ucenic și mai sunt și acum când mă aflu în preajma gurului domeniului biblioteconomic. Iar cunoștințele însușite le aplic și astăzi când trebuie să fac o prezentare, comunicare, când mi se cere să-mi expun părerea, să critic, să laud, eu o fac cu mare drag, fiindcă așa am învățat de la doamna Lidia.

Tot în cadrul Programului „Novateca”, o practică foarte bună și una foarte eficientă a fost cea de a scrie comentarii la postările de pe Facebook ale bibliotecarilor, prin care susțineam activitățile acestora. Dna Lidia și aici a fost și este titanul valului de comentarii constructive, sugestive și creative. Dacă la început scriam un simplu comentariu prin care îmi exprimam aprecierea, după ce am analizat comentariile dnei Lidia, scriam comentarii uneori kilometrice, prin care veneam cu o analiză, cu o idee, cu un alt exemplu. Este o practică foarte bună și chiar necesară în mediul online.

Ce vreau să spun prin toate aceste amintiri frumoase? Pentru mine dna Lidia Kulikovski înseamnă atât de mult. Este persoana care nu te lasă să cazi în amorțire, mereu găsește în oameni ceva frumos și scoate din om tot ce e mai bun. Este un devorator al cărților bune. Mereu încurajează prin exemple motivante. Se dedică muncii la superlativ, în pofida tuturor emoțiilor. Pune accent pe calitatea lucrurilor și pe impact. Lucrează cu sufletul. Este persoana care nu lasă loc pentru plafonare.

OM AL BUCURIEI, DOAMNA LIDIA KULIKOVSKI...

Lidia GROSU, scriitoare

O scriu Lumină printre aceste cuvinte, pentru că mi-a dăruit această Lumină. Gândurile mele se aranjează, cumiști, în rânduri dictate de o furtună de emoții, ce se declanșează ori de câte ori toate amintirile bătătoresc cărării de la inima mea spre inima Domniei Sale și pe care valsează recunoștința plină de primăvara lunii martie, timp în care s-a născut, dăruindu-mi mereu din căldura și frumusețea anotimpului ce o caracterizează prin excelență, din BONOMIA, CUMSECĂDENIA ce le poartă ca pe un talisman în suflet – cu toată iubirea de viață și de oameni.

Cred că nu există om de creație, bibliotecar, student din domeniul de activitate al acestui OM (permiteți-mi să i-l scriu cu majusculă: LIDIA KULIKOVSKI), care să nu o fi cunoscut măcar o singură dată, și prea puținul timp să-i fi fost îndeajuns pentru a se umple de Lumina acestei ființe spirituale, de un entuziasm izvorâtor din sufletul ei larg, inoculându-i-l pentru totdeauna celui din preajmă. Pentru acei care au posibilitatea să o facă mai frecvent, sentimentul de fericire este dublu... triplu... înzecit.

Da, așa este doamna Lidia Kulikovski, căci astăzi, despre dumneai este vorba – o doamnă a cărții și spiritualității, doctor, conferențiar universitar la Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării, domeniul bibli-

oteconomie și bibliografie. Scriu cu mândrie aceste sintagme și altele, săltărețe, îmi sar pe rând pentru a nu le uita.

Cum să le uiți despre un om care, pe lângă titlul onorific „Om Emerit” (1987), distinsă cu Medalia „Meritul Civic” (1996) și Ordinul „Gloria Muncii” (2010), apreciată de mama Europă cu Premiul European „Managerul secolului XXI” (2001), s-a învrednicit, de-a lungul anilor, de cel mai înalt titlu - cel de OM! Ar putea cineva să-l conteste? Ar putea cineva să i-l ia? Nimeni! Niciodată! Dar...fiecare se poate cultiva, având-o ca model...

Nu este un *homo ludens* cu viața, ci Om al Bucuriei de viață – „Bucuria este fața lui Dumnezeu în om”, zicea părintele Alphonse Goettmann. Doamna Lidia Kulikovski, mulți ani la rând exercitând funcția de director general al Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu”, a împărtășit această bucurie cu semenii săi, aducându-și contribuția, în anii de redeştere națională, la deschiderea și îmbogățirea/completarea cu carte românească a 9 biblioteci orășenești, dar și a celor predestinate pentru minoritățile naționale, inclusiv cu cărți în limbile: rusă, ucraineană, polonă, bulgară, evreiască, găgăuză. În jurul acestor biblioteci i-a consolidat pe oamenii de artă – scriitori, pictori, compozitori, actori, cineaști... Într-o armonie, desigur, și cu știința. Pentru că așa îi stă bine unui savant...

Cu toate artele de mână, este astăzi o regină în mijlocul lor... Nu obosește, nu se plânge pe soartă, deși necazurile n-o cruță... De altfel, ca pe orice om. Dar le învinge prin propria dorință de a trăi, de a se înălța spre Lumină, dar mai ales de a-i înălța pe alții... din preajmă... atunci când aceștia nu mai au încredere în cei din jur. Am fost și eu unul dintre ei...

Dragă Doamnă Lidia Kulikovski, se zice că trebuie să meriți prietenia unui Mare Om... Dumneavoastră mi-ați întins mâna prietenește, iar cu ea – și încrederea în sine, dar și într-un viitor mai bun.

Vă mulțumesc pentru LUMINĂ și vă doresc să vă bucurați de ea din partea tuturor celor întâlniți în cale! Sunt convinsă că aceștia-s mulți și buni! La mulți ani cu sănătate, dragă Doamnă Lidia KULIKOVSKI!

ACEST PREOT, COPILUL DOMNULUI...

de Lidia Grosu
Distinsei doamne Lidia Kulikovski

Acest Preot
Nu este un *homo ludens*,
Dar îți dăruiește din bucuria sa...
Vino la el... nu-l ignora:
Admiră-i Cuvântul
Botezat de Domnul
În cel de-al nouălea cer,
Sub o unică stea.

Auzi-l pe acest Preot,
Ce te sfințește cu apa limpede
A Cuvântului de foc, de Lumină
Nu-l neglija:
Rătăcit printre cărți,
El corpul rațiunii îl împarte cu tine

Nu-l șterge din minte...din ochi –
Găsește-i în ființa ta loc –
Lumina ta din a lui este parte...
Vino la el...
Acest Preot
Nu este un *homo ludens*,
Dar îți dăruiește din bucuria sa:
La masa de scris te așteaptă
Cu imaginea Luminii
Din care ești parte...

Mereu te așteaptă...

AMINTIRILE UNEI IGNATISTE

Liliana JUC, șefa Filialei „Târgoviște”,
Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu”

Un albastru intens îmi colorează simțirile. Lume multă se adună, se mișcă, se deplasează de ici-colo ca și gândurile noastre. Ca într-o terapie de grup, fiecare îndrăznește să-și spună fricile, emoțiile care-l încearcă. Rumoarea din sală intensifică trăirile. Este agitație. Moderatoarea Nadejda prezintă încă o dată atelierele și invită lumea la atelierul demonstrativ/masterclassul „Lideri în Novateca – lideri comunitari”. ... Începe. Prima ignatistă, Lilia Tcaci, director adjunct al BNC, își începe discursul, iar prezentarea pe ecran încă nu apare (o mică defecțiune tehnică, pe parcurs au mai urmat). Doamna Tcaci nu-și pierde cumpătul, ci își derulează gândurile cu tranchilitatea necesară în asemenea cazuri. O pledoarie sincronizată, bine îngrijită, condensată cu fapte și cifre. Astfel, ne dă „Formula succesului”. Pe trotinetă urcă în scenă Aliona Manciu, șefa Serviciului metodic, BPR Ungheni. Zveltă și stilată, ne vorbește despre trăsăturile ei de lider, profilate încă din copilărie. Își ține emoțiile adunate frumos într-o broșă florală. Tenacitate, muncă, izbândă răzbesc din discurs. Aflăm că este un „Lider în competiție”. O altă ignatistă, Svetlana Plămădeală, șefa Bibliotecii Publice Grinăuți, Râșcani, ne vorbește frumos despre isprăvile unui lider comunitar din comunitatea rurală și ne convinge că „Modernizarea cere lideri”. Elena Belschi, directorul BPR Florești, în frumoasă ținută casual, cu stoicism îndură toate erorile tehnicii (bat-o vina!). Își duce cu semeție discursul „O bibliotecă vie, o bibliotecă lider” până la capăt. Lucia Brehoi, Orhei, lideră norocoasă în culoarea libertății. În piept cu o emblematică „șopârlă”. Are agerimea ei. Ne vorbește cu patimă despre ce-a însemnat biblioteca pentru ea în Anglia, de ce a ales la întoarcerea în țară să lucreze într-o bibliotecă. Larisa Antoci, șefa

BP Valea Mare, Ungheni, foarte sârguincioasă și conștiincioasă, se vede după ppt-ul realizat cu fotografii atractive, simboluri, ne spune cum a devenit lider. Ochii de culoarea bolții cerești se contopesc cu sacoul care îl poartă. O broșă fermecătoare străjuiește emoțiile năuce. Urcușul în devenirea de lider îl asemuiește cu mersul unui melc, simbolul îl ține în mâini. Galina Davâdic, directorul BPR Rezina, încrezătoare a pășit, încrezător a redat faptele săvârșite spre binele comunității. Cu mândrie descrie parcursul de lider în prezentarea „O ușă larg deschisă în devenirea mea ca lider”. Svetlana Palii-Chilat, șefa BP Gura Bâcului, cu multă lumină, căldură, calm ce inspiră, fotografii ce bucură ochiul, redă „Lumina din centrul comunității”. Furdui Maria, directorul BPR Telenești, cu broșa „pantoful liderului” în piept, înșiruie cu discernământ fapte și întâmplări, dăruind spectatorului deopotrivă și emoții pozitive, și maxime. Suportul vizual colorat, plin de fraze înaripate, a susținut pledoaria captivantă „Am acceptat să fiu lider. Sunt lider!”. Oxana Andreev, șefa Filialei „Adam Mickiewicz”, care întotdeauna poartă tot ce este al ei – frumusețea și inteligența, are un discurs năucitor de frumos, cu note lirice, interesant construit, cu o prezentare în Power Point super atractivă: gif-uri, simboluri, însemne haioase etc. Da, am înțeles, este condamnată la liderism – „Liderismul: provocarea vieții mele”. Mariana Harjevschi, directorul general al Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu”, ne invită manierat la o cafea servită de mâna unui robot! Interesant, altfel! Culoarea purpurie a rochiei, pandativul gen Cleopatra subliniază liderismul. Și înțelege imediat din discursul complex, rostit cu dârzenie, de ce „buturuga mică răstoarnă carul mare”, vorba bunicii vorbitoarei date. Imaginile relevante încoronează „Declarația de lider”. Iar cea care ne-a adus minutul de glorie, privește cu bucurie și fericire la noi, la cei care ne-am produs sub bagheta-i măiastră. Imaculată-i este starea de spirit și încoronat de succes chipul doamnei Lidia Kulikovski.

LIDIA KULIKOVSKI – UN SUFLET DE ALTĂ CULOARE

Natalia GHIMPU,
Biblioteca Națională a Republicii Moldova

Am cunoscut-o pe doamna Lidia Kulikovski la începutul „perestroikăi” în Republica Moldova. Restructurarea a atins și Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu” prin realegerea directorului general. Au fost înaintate două candidaturi: Lidia Kulikovski și o colegă din cadrul bibliotecii, vorbitoare de limbă rusă. M-a uimit unitatea colegilor vorbitori de limbă română pentru a susține și a alege un conducător băștinaș. Nu am întâlnit mai mult nicăieri așa solidaritate, patriotism, susținere colegială, dorință de a schimba mediul biblioteconomic autohton. Am sărbătorit reușita doamnei Lidia Kulikovski (dumneaei a câștigat concursul având un avantaj de 9 voturi).

Dna Lidia Kulikovski a pus baza unuia dintre cele mai importante lucruri la crearea viziunii noi în biblioteconomie, care este clasificarea științifică a trăsăturilor pozitive de caracter a bibliotecarilor, clasificare cu implicații în educație, autocunoaștere, dezvoltare personală, psihoterapie și multe alte domenii ce țin de viața socială. Cel mai frumos lucru pe care a pus accentul este că „ceilați contează!” – structura unică de trăsături morale specifică PESONALITĂȚII.

Conform psihologilor Christopher Peterson și Martin Seligman, în volumul „Character Strengths and Virtues: A Handbook”, fondatori ai psihologiei pozitive, VIAȚA are Șase valori și 24 de trăsături de caracter (este clasificarea științifică a trăsăturilor pozitive de caracter, parte integrantă din domeniul psihologiei pozitive). Studiul propune structura unică de trăsături morale specifice fiecărei personalități. Fiecare dintre noi are, într-o măsură sau alta, toate cele douăzeci și patru de trăsături, iar diferențele individuale sunt date de felul în care acestea se combină și de măsura în care se exprimă. Fiecare personalitate este apreciată după calitățile umane

cu valorile umane care le deține și cu care participă la organizarea și funcționarea vieții, activității profesionale.

Valorile umane și profesionale ale dnei Lidia Kulikovski se observă prin împărtășirea, implicarea și elaborarea, pentru comunitatea profesională, de noi cursuri pentru studenții de la Catedra de biblioteconomie și asistență informațională, noi servicii pentru bibliotecarii din întreaga țară, noi campanii, programe, activități etc. O valoare, o trăsătură de caracter a dus la apariția de noi produse profesioniste, la apariția de idei inovative și creative, la dezvoltare de noi parteneriate, la promovarea tinerilor colegi, la susținerea și avansarea profesională a comunității bibliotecare. Cum aflăm caracterul dnei Lidia Kulikovski? Este foarte simplu. Aplicăm psihologia pozitivă de VIAȚĂ prin cele Șase valori și 24 de trăsături de caracter.

I-a valoare – Înțelepciune și cunoaștere

– trăsături ce țin de folosirea cunoștințelor –

▪ **Creativitate** – A elaborat un nou concept al Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu” prin deschiderea bibliotecilor cu donație de carte din România și bibliotecilor pentru minoritățile naționale din Chișinău

▪ **Curiozitate** – A propus cursuri inovative de instruire continuă „Animatie culturală”, „Bibliotecarul facilitator”

▪ **Gândire critică** – În 2002 a fondat publicația de biblioteconomie și asistență informațională „BiblioPolis: Revistă de biblioteconomie, științe ale informării și de cultură”, un timp fiind și redactor-șef adjunct la revista „Magazin bibliologic: Revistă științifică și bibliopraxiologică” (din 1999)

▪ **Dragoste pentru cunoaștere/învățare** – Inițiativa inovativă de instruire profesională „Zilele fedEx@Hasdeu” unde a accentuat importanța Ludicului în activitatea bibliotecilor (implementarea jocului pentru educarea lecturii)

▪ **Înțelepciune** – Ideea de bibliotecari inovatori prin activități ludice „Chindii profesionale” cu genericul „Învață ca să înveți pe alții” și clasificarea ludicului în biblioteci

A II-a valoare – Curaj

– *trăsături de caracter ce țin de voința de a atinge scopurile* –

▪ **Îndrăzneală** – Cadru didactic la Universitatea de Stat, Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării, Catedra de biblioteconomie și asistență informațională (conferențiar universitar). Este președinte al Comisiei de susținere a tezelor de licență în biblioteconomie și portavoce a științei biblioteconomice pentru instruirea adulților pe tot parcursul vieții

▪ **Perseverență** – Accentuarea ideii: „Biblioteca este centru comunitar”

▪ **Onestitate** – Înaintează Legea managerilor– „ceilalți contează!”

▪ **Entuziasm** – Susținerea ideilor tinerilor bibliotecari referitor la Campania „City Guest”, „Ora poveștilor” – plasate pe canalul YouTube

A III-a valoare – Omenie

– *trăsături de caracter ce țin de relațiile interpersonale, grija și compasiunea pentru ceilalți* –

▪ **Iubire** – A propus învățarea conceptelor inovative și promovarea *egalității* de șanse în educație și cultură

▪ **Blândețe** – A ghidat Grupul ELIP (Bibliotecari tineri și inovatori, lideri comunitari) în cadrul Programului Național „Novateca”

▪ **Inteligență socială** – A inițiat Săptămâna Creativității și Inovației – un *modus vivendi* al echipei „Hasdeu”; Bibliotecile publice din Moldova versus PULMAN-XT: viziuni, priorități și Programul „Provocările verii”

A IV-a valoare – Dreptate

– *trăsături de caracter ce au legătură cu spiritul civic*–

▪ **Munca în echipă** – Inițierea și susținerea programului de lectură „Chișinăul citește” (pentru copii, adolescenți, maturi), Proiectului-concurs de lectură cu genericul „Bătălia cărților”;

Proiectului „TroleiBook” – biblioteca mobilă

- **Echitabilitate** – Formator la Școala de Biblioteconomie, la Centrul Național de Excelență Profesională, specialist Inovare Bibliotecă – IREX/Novateca The Global Programm

- **Spirit de conducător** – Consolidarea activității a celor 28 de biblioteci/filiale ale Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu”, Lidia Kulikovski și simfonia livrescă a Chișinăului, președintele Asociației Bibliotecare din Moldova

A V-a valoare – Cumpătare

– *trăsături de caracter ce te protejează de excese* –

- **Iertare** – Relaționarea instituțională, interpersonală și a echipei („Manualul de identitate”, 2009, 40 p.)

- **Modestie** – Legea „profitului” managerial”, de lider, intelectual și cultural – Propunerea Clubului MOV pentru managerii superiori și funcționari din sistemul național de biblioteci

- **Prudență** – Elaborarea de noi servicii pentru incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități (Kulikovski, Lidia. Servicii de bibliotecă pentru persoanele dezavantajate. Istoric. Present. Tendințe: teză de doctor, 180 p.)

- **Autoreglare** – Accentuarea Obiectivului 5, Egalitatea de gen, unul din Obiectivele de Dezvoltare Durabilă 2030 (servicii noi de bibliotecă în măsură egală pentru femei și bărbați)

A VI-a Valoare – Transcendență

– *trăsături ce țin de legătura cu universul și dau sens existenței* –

- **Aprecieri pentru frumusețe și excelență** – Lidia Kulikovski a primit titlul de „Lucrător emerit al culturii” în 1987 și a fost distinsă cu Medalia „Meritul Civic” în 1996 și Ordinul „Gloria Muncii” în 2010. Este deținătoare a Premiului european „Managerul secolului XXI” (2001)

- **Recunoștință** – „Lidia Kulikovski este prin excelență Biblio-Gospodarul temeinic al Chișinăului”, a spus Ion Hadârcă; a atras atenția la „Capacitatea inovațională a bibliotecii – filosofia

și fundamentul schimbării”

▪ **Speranță** – Loializarea/fidelizarea utilizatorilor; paradigma designului în activitatea biblioteconomică; forme și activități de animație culturală

▪ **Umor** – Inițierea programului „Biblioteca *Hasdeu zâmbeste*”, amuzament cu abonament (Biblioteca și epigramele)

▪ **Spiritualitate** – Organizarea cunoașterii; cercetarea continuă

Echipa Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu” are un respect profund față de dna Lidia Kulikovski. La adunările generale, atunci când vorbește Dumneaei, este o liniște totală. Echipa soarbe fiecare cuvânt fiindcă este spus pentru a aduce un plus de valoare instituției, activității în comunitate, informația este inedită, creativă și foarte actuală, ne îndrumă spre cuvinte și metode potrivite, spre răbdare, înțelegere, apropiere și respect.

Întreaga noastră grațitudine pentru dăruirea de sine, perpetuarea propriului model de viață ce s-a impus prin seriozitate și verticalitate, pentru formarea valoroaselor tradiții în instruire și cercetare, dezvoltarea bazei tehnico-materiale și informaționale, perfecționarea conceptului de formare continuă a specialiștilor și implementarea metodei moderne de dezvoltare a învățământului superior biblioteconomic. În viața Dumneaei e loc pentru fiecare, fie că ești tânăr specialist, fie că ești din domeniul adiacent biblioteconomiei, fie că ești scriitor, fie că ești bibliotecar cu ani munciți etc. Bibliotecile ne schimbă viața și astăzi se recunoaște tot mai mult că bibliotecarii nu sunt simpli mânăuitori de informații și aceasta se datorează, în mare măsură, Doamnei Lidia Kulikovski. Este o plăcere să Vă cunoaștem, să Vă avem alături. Vă dorim multă sănătate și mari succese profesionale!

DESPRE LIDIA KULIKOVSKI, OMUL IUBITOR DE OAMENI

Elena TARAGAN, bibliotecar
Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu”

Om de cultură, bibliotecar profesionist și dedicat, doctor în pedagogie, doamna Lidia Kulikovski este un om de preț al Chișinăului, al Republicii Moldova și al imaginii Basarabiei în afara hotarelor ei.

Ca tânără, am apreciat din start faptul că doamna Lidia Kulikovski pune preț pe educația cărțurărească, spirituală și morală a tinerilor, că prețuiește responsabilitatea, dar și că este un om care încurajează libertatea de expresie și îndrăgește pe cei temerari.

Este de apreciat umorul serios al doamnei, spontaneitatea și naturalețea, energia inepuizabilă și creativitatea care îi animă toate acțiunile.

În viziunea mea, fără prezența Domniei Sale, multe lucruri nu s-ar fi realizat la Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu”, dumneaei asigurând mersul acestei instituții în direcția îmbrățișării noului și a tendințelor moderne, dar, totodată, menținând aceeași atitudine serioasă și responsabilă față de cultura noastră, apărând, în măsura în care omul de bibliotecă o poate face, identitatea noastră națională și comportamentul integru. Orice demers inițiat de dr. Lidia Kulikovski în vederea modernizării instituției bibliotecare a municipiului Chișinău este amplu documentat și, totodată, pragmatic construit, dr. Lidia Kulikovski excelând atât în calitate de teoretician, cât și de practician veritabil.

La activitățile și evenimentele pe care le organizează în cadrul instituției, întotdeauna dă dovadă de un simț al moderației, deși lucrează cu foarte multă pasiune. Este un om corect care apreciază munca și, ca lider, încurajează orice idee bine realizată de bibliotecarii angajați ai instituției, îndreptându-i spre mai bine,

spre performanță și excelență. Este mai mult decât un manager, este un lider care inspiră prin propriul exemplu și propria atitudine, care asigură o comunicare eficientă în cadrul instituției, este un cunoscător de oameni și un iubitor de frumos.

Cred că, grație Domniei Sale, oameni de real talent s-au alăturat de-a lungul timpului Bibliotecii Municipale și au ales să lucreze pentru această instituție. Dialogând cu doamna Lidia Kulikovski, devii încrezător și convins că profesia de bibliotecar are viitor, așa cum susțin voci importante ale vremii, dar numai atunci când este exercitată cu implicarea și profesionalismul despre care vorbim.

Nu e vorba de magie sau întâmplare atunci când ne referim la vasta activitate a doamnei Lidia Kulikovski. Este un exemplu dătător de încredere pentru noi, tinerii, că poți atinge culmile sperate și poți realiza lucruri de impact și de valoare prin muncă și perseverență, prin constanta cultivare a minții și prin fortificarea caracterului, fără a fi nevoit să cedezi sau să renunți, fără a-ți trăda cauza sau a te conforma cu jumătăți de măsură. Deși rar se întâmplă acest fapt, doamna Lidia Kulikovski, în viziunea mea, este unul dintre acei oameni care au reușit să schimbe fundamental locul unde s-au aflat, devenind astfel un om al timpurilor și o prezență greu de imitat. „Omul sfințește locul” este una dintre marile noastre înțelepciuni. Ei bine, prin profesionalismul său, dar și prin rara bunătate a Domniei Sale, Lidia Kulikovski a dat din bucuria ei lumii, bucurând oameni și dându-le încredere în umanitate și rațiune.

Noi, bibliotecarii, apreciem înalta ținută morală a managerului nostru și ne dorim din toată inima să avem parte încă multă vreme de prezența, de sfatul și implicarea Lidiei Kulikovski în viața capitalei și în bunul mers al Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu”.

**CAPITOLUL IV. LIDIA KULIKOVSKI
LA BIBLIOTECA NAȚIONALĂ:
GALERIE**

Seminarul Național, 1997

18 decembrie 1997

Inaugurarea SBM, 29 iunie 2001

**Comisia de atestare a personalului de specialitate din bibliotecii,
2006**

Simpozionul Științific Anul Bibliologic 2009

Simpozionul Științific Anul Bibliologic 2010

Simpozionul Științific Anul Bibliologic, 18 martie 2011

Simpozionul Științific Anul Bibliologic, 18 martie 2011

Simpozionul Științific Anul Bibliologic, 18 martie 2011

16 august 2014

16 august 2014

Lidia Kulikovski cu Vitalie Vovc, 16 august 2014

Simpozionul Științific Anul Bibliologic, 31 martie 2016

Anul 2016

In honorem Lidia Kulikovski: Culegere de articole

Biblioteca Națională a Republicii Moldova
Str. 31 August 1989, nr. 78 A, Chișinău,
MD-2012 Republica Moldova
Tel./Fax: (37322) 22-14-75 E-mail: biblioteca@bnrm.md

Bun de tipar: 15.10.2021
Coli de tipar: 8,5
Format electronic
Apărut: 2021

Comanda nr. 17,
executată la Centrul editorial-poligrafic al Bibliotecii Naționale